

368
90

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻՆ ԿԻՑ
ՀԵՌԱԿԱ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ**

338.98

Ձեռագրի իրավունքով

ԼԵԶՎԻ ՅԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ՝ ՈՒ ՊԱՏՄԱ-ՏՆՏԵՍԱԳԻՏ. ՖԱԿՈՒԼՏԵՏՆԵՐ

ԿՈՒՐՍ II

1931

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ № 4

ԿԱԶՄԵՑ՝ Գ. ՀԱԿՈՒՅԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԵՑ՝ Կ. ՎՌԱՄ

**Տ Ն Տ Ե Ս Ե Կ Ա Ն
Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն**

23 AUG 2017

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

1. ՅԵՐԿՐԻ ԻՆԴՈՒՍՏՐԱՅՈՒՄԸ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԻԾՆ Ե:

Ինդուստրացման պրոբլեմն անցման շրջանի տարբեր ետապներում:

Ինդուստրացման խնդիրն, իբրև ընդհանրապես սոցիալիստական շինարարության կարևորագույն պահանջ, մասնանշված է յեղել դեռևս «Կոմունիստական մանիֆեստում» — վորտեղ ասված է, թե անցման շրջանի խնդիրներից մեկն էլ հանդիսանում է «պետական դործարանների և արտադրության գործիքների թվի ավելացումը», Սակայն ինդուստրացման քաղաքականության խնդիրը դիտական կոմունիզմի հիմնադիրների մոտ, ինչպես տեսնում ենք, դրված է յեղել շատ ընդհանուր ձևով: Յեւ այլ կերպ էլ չէր կարող լինել, վորովհետեւ հաղթանակած պրոլետարիատի այդ քաղաքականության կոնկրետացումը բղխում է նախ և առաջ յուրաքանչյուր յերկրի առանձնահատուկ պայմաններից:

Դեռևս 1917 թ. սեպտեմբերին այսինքն Հոկտեմբերյան հեղափոխության նախորդին Լենինը իր «Սպառնացող կատաստրոֆը և ինչպես նրա գեմ պայքարել» բրոշյուրում գրում էր՝

«Հեղափոխությունը արեց այն, վոր մի քանի ամսում Ռուսաստանը իր քաղաքական կարգերով հասավ առաջավոր յերկրներին: Բայց այդ թիչ է: Պատերազմը անողոք է, նա հարցը դնում է անխնայ անուղի կամ նահատակվել կամ հասնել առաջավոր յերկրներին և անհնել նրանցից նաև տնտեսապես (ընդդեմը իմն է Գ. Հ.): Ինչպե՞ս կամ ամբողջ ուժերով սլանալ առաջ: Այդպես է հասնել դրված պատմության կողմից» (Լենին. հատոր 14 մաս 2, 92-93):

Այդպիսով մենք տեսնում ենք, վոր սոցիալիզմի համար մատերիալ, տեխնիկական հիմքի պատրաստումը վորպես անցման

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ
ԳԼԱՎԼԻՏ 6533 (Բ)
ՊԱՏՎԵՐ 3178
ՏԻՐԱԺ 500

11-2472191

չըջանի առաջնահերթ խնդիր նախադժված եր մեր բայլչելիկյան կուսակցութեան նախահոկոտեմբերյան ծրագրում, վորի մասին մենք բավականաչափ խոսեցինք մեր յերկրորդ առաջադրութեան մեջ:

Այստեղից պետք է անել այն յեղրակացութեանը, վոր ինդուստրացման պրորբեմը անմիջականորեն բղիտում է անցման շրջանի եկոնոմիկայից և սոցիալիստական շինարարութեան եյությունից: Դրան վորպես անպարտաւոր կարող է ծառայել թեկուզ այն փաստը, վոր Վ. Ի. Լենինի անմիջական իրեւայով և ցուցմունքներով եր կազմված Գոյեկրոյի ծրագրերը, վորը իրականում յերկրի ինդուստրացման տասնամյա պլանն եր, ընդունվեց դեռևս սաղմական կոմունիզմի քաղաքականութեան վերացման նախորդին՝ խորհրդների 8-րդ և 9-րդ համագումարներում (1920 և 21 թ.): Սակայն մենք առիթ ունեցանք մատնանշելու, վոր վերականգնման շրջանի գլխավոր խնդիրը դա նոր արտադրական հարաբերութեաններէ հիման վրա՝ ժողովրդական տնտեսութեանը մինչ պատերազմյան մակարդակին—հասցնելու խնդիրն եր: Չնայած այն հանդամանքին, վոր վերականգնման շրջանը իր մեջ պարունակում եր նաև վերականուցման տարրեր (եւկտրոֆիկացիա և քիմիական արդյունաբերութեան և այլն), այնուամենայնիվ այդ շրջանում ինդուստրացման պրորբեմն իր սրութեամբ իբրևիվ հերթական առորդ և պրակտիկ խնդիր դրվել էր կարող: Այդ շրջանում դերազանցապես խնդիր եր դրված նոր արտադրական հարաբերութեանների հիման վրա յերկու պատերազմների հետեւանքով (իմպերիալիստական և քաղաքացիական) քայքայված տնտեսութեանը վերականգնել՝ հետագա սոցիալիստական վերակաուուցման, այսինքն սոցիալիզմի համար մատերիալ—տեխնիկական բազա նախապատրաստելու նպատակով:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆԴՈՒՍՏՐԱՑՄԱՆ ԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ .—

Այս բոլորից հետո ակնհայտ է, վոր ինդուստրացման պրորբեմն իր ամբողջական սրութեամբ, իբրևիվ որվա առաջնահերթ խնդիր, դրվում է վերակաուուցման շրջանում:

Այժմ անհրաժեշտ է պարզել, թե ի՞նչում է կայանում սոցիալիստական ինդուստրացման եյությունը և նշանակութեանը:

Ամենից առաջ անհրաժեշտ է պարզ պատկերացնել, վոր ինդուստրացումը և յերկրի արտադրութեան աճումը նույն հասկացողութեանները չեն, չնայած այն հանգամանքին, վոր ինդուստ-

րացումը բնականոն ձևով իր հետ բերում է նաև արտադրութեան աճում: Սակայն կարելի չէ յերկրի տարեկան արտադրութեանն աճեցնել նաև առանց հետեւողական ինդուստրացման: Այդ հարավոր է թեկուզ այն դեպքում, յերբ յենթադրենք մեր յերկրում պարի տրվեր դուրստնտեսութեան լայնացման, իսկ մեքենաները և ընդհանրապես արդյունաբերական ապրանքները ներմուծվելին արտասահմանից: Սակայն այս ճանապարհը մեր յերկրի համար վոչ թե սոցիալիստական արտադրութեան աճման ճանապարհն է, այլ կապիտալիստական: Միջանկյալ հիշենք, վոր այս ճանապարհը առաջարկվում եր կուսակցութեան 14-րդ համագումարում ընկրնկ. Սոկոլնիկովի և Շանինի կողմից: Գիշար է յենթադրել, վոր այդ քաղաքականութեան հետևանքը, յիթե մենք այս ընդունելինք և կենսադրոժեյինք, լինելու յեր այն, վոր ԽՍՀՄ-ը դառնալու յեր համաշխարհային կապիտալիզմի ազրարային գաղութը: Այս որինակի վրա պետք է պարզ լինի, վոր մեզ համար ընդունելի չէ, վոչ թե յերկրի արտադրութեան և արտադրողական ուժերի աճումը «ընդհանրապես», այլ արտադրողական ուժերի այնպիսի աճում ու պարզացումը, վոր ուժեղացնելու չէ ամենից առաջ մեր տնտեսութեան սոցիալիստական հատվածը, ապահովելու չէ մեր տնտեսական անկախութեանը կապիտալիստական յերկրներից և վերջապես ստեղծելու չէ մատերիալ—տեխնիկական բազա կապիտալիզմի մնացորդների վերացման և սոցիալիստական հասարակարգ ստեղծելու համար: Այս բոլորից հետո հաղիվ թե յերկար բացատրութեանների կարիք լինի ցույց տալու համար, վոր մեր առաջընթացի միակ ուղին սոցիալիստական ինդուստրիայի զարգացման ուղին է:

«Ժողովրդական տնտեսութեան աճումը մեզ մոտ գնում է վոչ թե տարերային, այլ վորոշակի ուղղութեամբ, այն է՝ ինդուստրացման ուղղութեամբ, ինդուստրացման նշանաբանի տակ, ժողովրդական տնտեսութեան ընդհանուր սիստեմում ինդուստրիայի տեսակարար կշռի աճման նշանաբանի տակ, մեր յերկիրը ազրարայինից ինդուստրիայինի վերափոխելու նշանաբանի տակ» (Ստալին 16-րդ համագումարի քաղհաշվետվութեան էջ 23):

Սոցիալիստական ինդուստրացման քաղաքականութեան եյությունը կայանում է նրանում, վոր մենք զարկ տալով արդյունաբերութեանը, նպատակ ունենք արագորեն մեծացնել նրա տեսակարար կշիռը յերկրի ամբողջ տնտեսութեան մեջ: Դրա համար անհրաժեշտ է, վոր արդյունաբերութեանը ավելի արագ զարգանա, քան դուրստնտեսութեանը: Արդյունաբերութեան զարգացումը վոչ միայն անհրաժեշտութեան է ներկայացնում միայն իր սեփա-

կան՝ այսինքն արդյունաբերութեան արտադրական ապրանքների (արտադրութեան միջոցների) և մասսաների սպառման միջոցների արտադրութեան տեսակետից, այլ և անհրաժեշտ է գյուղատնտեսութեան զարգացման և սոցիալիստական վերակառուցման համար, քանի վոր գյուղատնտեսութեանը իր արտադրութեան միջոցները ստանում է արդյունաբերութեանից (գերազանցապես ծանր)։ Այդ հանդամանքը հենց այն կարելիորագույն նախադրյալներն են, որ (ա) տարբերում է սոցիալիստական ինդուստրացումը կապիտալիստականից և բ) սոցիալիստական ինդուստրացումը, ինչպես տեսականորեն, նույնպես և պրակտիկայում դարձնում է մի ձեռնարկում, վոր ընդգրկում է ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեանն, իսկ այդ նշանակում է նաև գյուղատնտեսութեան ինդուստրացումը։

ԱՐՏԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՅԵՎ ԱՐՏԱԿՐԵԼՈՒ ՊՐՈՒԼԵՄԸ.

Մեր ինդուստրացման հետևյալ բնորոշ կողմն այն է, վոր նա իր առաջ խնդիր է դնում ավելի արագ տեմպերով զարգացնելու ծանր արդյունաբերութեանը քան թեթևի։ Այս հանդամանքը բղիտում է նրանից, վոր առանց արտադրութեան միջոցների արտադրութեան ծանր ինդուստրիայի, անհնար է թե սպառման միջոցների արտադրութեան լայնացումը և թե գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերափոխութեան համար խոշոր մեքենա—տեխնիկական բազայի պատրաստումը։

Ընկ. Ստալինը կուսակցութեան 16-րդ համագումարում խոսելով մեր սոցիալիստական արդյունաբերութեան հրամանատարական դրութեան և աճման տեմպի մասին հետևյալ կերպ է բնութագրում մեր ինդուստրացման ելութեանը՝

«Մեր ժողովրդական տնտեսութեան աճումը դնում է ինդուստրացման նշանաբանի տակ, բայց մեզ պետք է վոչ թե ամեն տեսակի ինդուստրացում։ Մեզ հարկավոր է այնպիսի ինդուստրացում, վոր ապահովում է սոցիալիստական ձեռքի արդյունաբերության հարածուն գերակառութեանը մանր ապրանքային, առավել ևս կապիտալիստական ձեռքի նկատմամբ։ Մեր ինդուստրացման բնորոշ առիթը կայանում է նրանում, վոր նա սոցիալիստական ինդուստրացում է, այնպիսի ինդուստրացում, վորն ապահովում է արդյունաբերութեան հանրայնացված սեկտորի հաղթանակը մասնատիրական սեկտորի, մանրաապրանքային և կապիտալիստա-

կան սեկտորի նկատմամբ» (Ստալին 16-րդ կուսահամագումարի քաղ. հաշվետվութեան. եջ 2A) (ընդգծումները հեղինակին են)։

Սոցիալիստական ինդուստրացման հետ մեկ տեղ աճում է նաև բանվոր դասակարգը, աճում է պրոլետարական դեկատուրացի տնտեսական և քաղաքական ուժը, ինդուստրացումը և առաջին հերթին ծանր ինդուստրիայի ստեղծումը և զարգացումը վերացնում է այն հակասութեանը, վոր գոյութեան ունեւր վերահանգման շրջանում՝ այն է հակասութեան սոցիալ քաղաքական կարգերի և նրա մատերիալ տեխնիկական բազայի միջևի։ Այդ առթիւ ընկ. Ստալինը ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի 1928 թ. նոյեմբերյան պլենումում ասում է՝

«Մենք հասնւք և անցանք առաջավոր կապիտալիստական յերկրներից նոր քաղաքական կարգերի ստեղծման, խորհրդային կարգերի ստեղծման իմաստով։ Այդ լավ է, բայց այդ քիչ է։ Վորպեսզի հասնւնք սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակին, հարկավոր է հասնել և անցնել այդ յերկրներից նմանապես տեխնիկատնտեսական տեսակետից։ Կամ մենք այդ կիրառործենք, կամ մեզ կջնջեն։ Այդ ճիշտ է, վոչ միայն սոցիալիզմի կառուցման տեսակետից։ Այդ ճիշտ է, նաև կապիտալիստական շրջապատման պայմաններում մեր յերկրի անկախութեանը պաշտպանելու տեսակետից։ Անհնար է պաշտպանել մեր յերկրի անկախութեանը չունենալով պաշտպանութեան համար արդյունաբերութեան բազա» (Ստալին «Լենինիզմի խնդիրները» եջ 505)։

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԻՆԿՈՒՍՏՐՍՅՄԱՆ ՊՐՈՒԼԵՄԸ

Մենք վերելում մատնանշեցինք, վոր ինդուստրացումը միաժամանակ գյուղատնտեսութեանը զարգացնելու և հանրայնացնելու համար անհրաժեշտ և արտադրական միջոցների ստեղծումն է։ Պարզենք մեր այս միտքը։

Գյուղատնտեսութեանն իր վերահանգման շրջանը վերջացնելուց հետո այլևս հետագա արագատեմպ զարգացում ունենալ չէր կարող մինչևի, վոր նա իր հիմնական կապիտալը (արտադրութեան միջոցները) չլայնացներ։ Այդ հնարավոր էր միայն ինդուստրիայի ստեղծման և զարգացման հետևանքով։ Սոցիալիստական ինդուստրիայի զարգացմամբ մեր պայմաններում ստեղծվում են նաև մատերիալ տեխնիկական պայմաններ գյուղացիական տնտեսութեանները սոցիալիստական վերափոխութեան յենթարկե-

Դու համար: Այլ խոսքով ասած, սոցիալիստական ինդուստրիայի զարգացումը մեր պայմաններում միաժամանակ հանդիսանում է գյուղատնտեսության մեջ սոցիալիզմի մատերիալ բաղադրի ստեղծումը: Գյուղատնտեսության մեջ խոշոր մեքենայական տեխնիկայի ներմուծումը նշանակում է գյուղատնտեսության վերածումը խոշոր մեքենայական արտադրության: Գյուղատնտեսության ինդուստրացումը պրոլետարիան գիլտատուրայի պայմաններում՝ արտադրական կոոպերացիան միջոցով ստեղծում է գյուղատնտեսության մեջ նոր սոցիալիստական արտադրական հարաբերություններ, այստեղից էլ բխում են վերակառուցման շրջանի արտադրական դաշինքի այն նոր և գլխավոր ձևվերը, ՎՈՐՈՆՅ ՄԱՍԻՆ ՄԵՆՔ ԱՌԻԹ ՈՒՆԵՅՖԵՆԲ ԽՈՍԵԼՈՒ ԱԼՅՅԱԼ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ: Սակայն գյուղատնտեսության ինդուստրացումը չպետք է շփոթել գյուղատնտեսական ինդուստրիայի (արդյունաբերության) հետ: Գյուղատնտեսական ինդուստրիան, դա գյուղատնտեսական ինդուստրացիան մի մասն է: Գյուղատնտեսական ինդուստրիան—դա գերադասապես այն գործարաններն ու ձեռնարկություններն են, Վորոնք զբաղվում են գյուղատնտեսության արտադրանքի նախնական վերամշակությամբ: Մսի գյուղատնտեսության ինդուստրացում, այդ առաջին հերթին նշանակում է գյուղատնտեսական արտադրության պրոցեսները մեքենայացում: Դա նշանակում է հողագործության, գյուղատնտեսության մեջ ևս կիրառել մեքենաների միջոցով արտադրության պրոցեսները կազմակերպելու ձեռնարկումների սխեմ, այնպես ինչպես այդ տեղի ունի արդյունաբերության մեջ: Այդ արդեն տեղի յն ունենում մեզ մոտ— ԽՍՀՄ-ում, շնորհիվ մեր խորհրդային տնտեսությունների և խոշոր մեքենայացված կոլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպման և այդ տնտեսություններում շաղկապված մեքենայական սխեմի կիրառելով:

Նոր տեխնիկայի ազդեցության ներքո գյուղատնտեսությունը փոխադրվում է ինդուստրիալ ուղիների վրա և վերափոխվում ու դառնում է արդյունաբերական տիպի տնտեսություն: Արդյունաբերությունը տեխնիկական տեսակետից՝ կապիտալիստական յերկրներում՝ տարբերվում է գյուղատնտեսությունից նախ և առաջ իր կապիտալի բարձր որդանական կառուցվածքով, իսկ մեզ մոտ տեխնիկական կառուցվածքով: Գյուղատնտեսության ինդուստրացիան հետեւյալով աստիճանաբար փերանում է նաև այդ տեխնիկա—տնտեսական տարբերությունը արդյունաբերու-

թյան և գյուղատնտեսության միջև: Մեքենաների սխեմի հետ զուգընթաց գյուղատնտեսության ինդուստրացիան ասպարեզում մեծ դեր է խաղալու երկտրոֆիկացիան՝ լայն (առումով) վոչ միայն մեխանիկական եներգիայի, այլ և բնության աննպաստ յերեվոլյուցիների շեղոքացման տեսակետից (ինչպես նաև քիմիան): Մեր գյուղատնտեսության ինդուստրացումը սոցիալիստական գյուղատնտեսական արտադրության համար տեխնիկական կառուցվածքի աճման պրոցեսն է մինչև վ այն աստիճանի, յերբ հնարավոր է դառնում անցումը մեքենաների սխեմին, յերբ հնարավոր է դառնում գյուղատնտեսությանը արդյունաբերական արտադրության բնույթին հասցնելու (մասնագիտացում, մասսայական արտադրության նույնանման միջերըներ): Դա հնարավոր է կատարել գյուղատնտեսական միջերըները արդյունաբերական վերամշակման միջոցով (գյուղատնտեսական ինդուստրիա) և գյուղատնտեսական արտադրության տեխնիկական հեղաշրջման միջոցով:

Սակայն մեր ԽՍՀՄ-ի պայմաններում գյուղատնտեսության ինդուստրացումը (ամբողջական առումով) միաժամանակ գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման պրոցեսն է, իսկ տեխնիկական վերակառուցումը միևնույն պրոցեսի սոցիալիստական վերակառուցման հակադակ կողմն է: Այլ խոսքով ասած ինդուստրացիայի ամբողջ գյուղացիական տնտեսությունները այդ նշանակում է նախ և առաջ հանրայնացնել նրանց արտադրությունը: Մեր գյուղատնտեսության ինդուստրացիան և հանրայնացման տիպերի մասին խոսելիս, պետք է նկատի ունենալ, Վոր նրանք իրենց բաղադրանությունները դուրսըստ ունեն միայն իրենց անցման շրջանում (հողագործական ընկերություններ, արտելներ, խորհրդային տնտեսություններ, կոմունաներ): Ապագայում մենք կունենանք միասնական սոցիալիստական ազրո կոմբինատ: Սակայն այժմ նրանց տարբերությունը չպետք է աչքաթող անել: Դրանցից յուրաքանչյուրի բնույթի վրա մենք կանգ կառնենք, յերբ խոսելու լինենք գյուղատնտեսության բնադավառում մեր քաղաքականության մասին: Մեր գյուղատնտեսության վերականգնումը մեզնից ավելի յերկար ժամանակ յալեց, քան արդյունաբերության վերականգնումը: Յեթն արդյունաբերության մեջ վերականգնումը ավարտվեց 1926 թ. ապա գյուղատնտեսության մեջ այդ տեղի ունեցավ միայն 1927 թ. վերջում: Այն ժամանակ, յերբ մենք 1926 թ. արդեն անցել էյինք մեր սոցիալիստական արդյունաբերության վերակառուցմանը, գյուղատնտեսությունը իր նախադատերազմյան արտադրանքը

չեր վերականգնել: Այն ժամանակ, յերբ մեր արդյունաբերու-
թյունը զարգանում էր արագ տեմպերով՝ գյուղատնտեսութեան
զարգացումը տարվում էր համեմատաբար շատ դանդաղ: «Ինչով
բացատրել գյուղատնտեսութեան զարգացման այսպիսի համեմա-
տորեն դանդաղ տեմպը մեր ազգայնացրած արդյունաբերութեան
դարգացման տեմպի համեմատութեամբ: Բացատրվում է այդ ինչ-
պէս մեր գյուղատնտեսական տեխնիկայի չափից դուրս հետամնա-
ցութեամբ և դյուշի կուլտուրական չափազանց ցածր մակարդա-
կով, այնպես էլ հատկապէս նրանով, վոր մեր փոշխացած գյու-
ղատնտեսական արտադրութեանը չունի այն առավելութեանները,
վոր ունի խոշոր միավորված ազգայնացված արդյունաբերութեան-
ներ: Գյուղատնտեսութեան արտադրութեանը ամենից առաջ չի
ազգայնացած և չի միացած, այլ փոշխացած և թափթփված և
կտրոններով: Նա (գյուղատնտեսութեան արտադրութեանը—բա-
ցատրութեանը իմն և Գ. Հ.) չի կատարվում պլանային կարգով
և առայժմ դեռ յենթակա յե մեծ մասամբ մանր արտադրութեան
տարբերքին: Նա չի միացված և չի խոշորացված կոլեկտիվացման
գծով, վորի հետեւանքով դեռ ներկայացնում է հարմար սասա-
րեղ շահագործման համար, կուլակային տարբերի կողմից: Այս
հանգամանքները փոշխացած գյուղատնտեսութեանը զրկում են,
խոշոր միացված և պլանային կարգով տարվող այն հսկայական ա-
ռավելութեաններից. վորը ունի մեր ազգայնացված արդյունա-
բերութեանը» (Ստալին. 15-րդ կուսհամագումարի քաղ. հաշ-
վեալութեան):

Բայց չե վոր մենք գիտենք, վոր արդյունաբերութեանը և
գյուղատնտեսութեանը միշտ էլ ներկայացնում են ժողովրդական
տնտեսութեան այն յերկու բնագավառները, վորոնք սերտորեն
կապված են միմյանց հետ: Առաջնորդու դերը ժողովրդական տն-
տեսութեան մեջ խողում է արդյունաբերութեանը, սակայն մեկի
բացարձակ հետամնացութեան պայմաններում չի կարող զարգա-
նալ մյուսը: Ուրեմն 1928 թ. գյուղատնտեսութեանը արդյունա-
բերութեանից չափից դուրս հետ մնալը վտանգում էր մեր ար-
դյունաբերութեան հետագա զարգացմանը և մեր ժողովրդական
տնտեսութեան ինդուստրացմանը:

«Վորտեղ և յեւրը գյուղատնտեսութեան համար: Մի գո՞ւցե
մեր արդյունաբերութեան՝ ընդհանրապէս և ազգայնացած արդյու-
նաբերութեան՝ մասնավորապէս զարգացման տեմպի դանդաղեց-
ման մեջ է: Վոչ մի դեպքում: Դա կլինե՞ր հետադիմական, հակա-
պրոլետարական ցնորք: Ազգայնացված արդյունաբերութեանը

պետք է զարգանա և կզարգանա արագ տեմպով: Դրանում է յե-
րաշխիքը մեր շարժման դեպի սոցիալիզմը: Դրանումն է յերաշ-
խիքը այն բանի, վոր ինդուստրացվի ինքը գյուղատնտեսութեանը:
Վորտեղ և ուրեմն յեւրը: Յեւրը մանր և փոշխացած գյուղացիա-
կան տնտեսութեանների հողի հանրային մշակութեան հիման վրա
խոշոր միացված տնտեսութեանների անցնելու մեջ է, նոր բարձր
տեխնիկայի բազայի հիման վրա, հողի կոլեկտիվ մշակութեան
անցնելու մեջն է: Յեւրը նրանումն է, վոր մանր և մանրագույն
գյուղացիական տնտեսութեանները աստիճանաբար, բայց անշեղո-
րէն, վոչ ճնշման կարգով, այլ որինակի ու համոզման կարգով,
միացնել խոշոր տնտեսութեանների մեջ՝ հասարակական ընկերա-
յին կոլեկտիվ հողամշակութեան հիման վրա գործադրելով գյու-
ղատնտեսական մեքենաներ և տրակտորներ, գործադրելով գյու-
ղատնտեսութեան ինտենսիֆիկացիայի գիտական պրիոմներ: Ու-
րիշ յեւրեր չկան: Առանց դրան մեր գյուղատնտեսութեանը ի վի-
ճակի չի վոչ հասնել և վոչ էլ անցնել գյուղատնտեսորեն ավելի զար-
գացած կապիտալիստական յերկրներից (Կանադա և այլն)» (Ստալին
15 համագումարի քաղ. հաշվեալութեան):

Այսպիսով 1928 թ. մենք կանգնած էյինք այն դրութեան առաջ,
վոր գյուղատնտեսութեանը շատ հետ էր մնում սոցիալիստական
արդյունաբերութեանից, վորը կարող էր կասեցնել սոցիալիստա-
կան արդյունաբերութեան հետագա արագ զարգացումը, այսինքն
կասեցնել մեր շարժումը դեպի սոցիալիզմը: «Այստեղից էլ համառ
և սխտամատիկ աշխատանքի անհրաժեշտութեան, գյուղատնտե-
սութեան վերակառուցման և խոշոր հասարակական հողագործու-
թեան ստեղծման, վորը կանգնած լինի ժամանակակից տեխնի-
կայի մակարդակին»— (16-րդ կուսկոնֆերանսի վորոշումներ և
բանաձեւեր, էջ 159):

ԻՆՊՈՒՍՏՐԱՅՈՒՄԸ ՅԵՎ ՀԱՄԱՍԱՐՄԻ ԿՈՒԵԿՏԻՎԱՅՈՒՄԸ

Սակայն գյուղատնտեսութեան լայն ինդուստրացման և հան-
րայնացման մենք կարողացանք անցնել միայն 1928 թ., վորով-
հետեւ «յեթե վերականգնման շրջանը հիմանականում ավարտելիս
յերեւման յեկան մանր տնտեսութեանների հետագա արագ աճման
սահմանափակ հնարավորութեանները, ապա միաժամանակ քանա-
կապես և վորակապես աճեցին պրոլետարական պետութեանը և
սուրաները, վորոնք հնարավորութեան տվեցին ողտագործել խոր-
հրդային սխտեմի առավելութեանները՝ նոր մեքենայական տեխ-

նիկայի և մանր տնտեսությունների (կոլեկտիվ աշխատանքի հիմունքներով) միացնելու հիմունքներով գյուղատնտեսության վերելքի տեմպերը արագացնելու համար» : (16-րդ կուս. կոնֆերանսի բանաձևեր ու վորոշումներ, էջ 17) :

Այնուհետև՝

«Գյուղատնտեսության արագ վերելքի խնդիրները լուծելիս և խոշոր հասարակական գյուղատնտեսական արտադրություն ստեղծելիս, Սորհրդային յերկրի զարգացման ներկա եռասպում Սորհրդային իշխանութունը և կոմունիստական կուսակցությունը հետևում են՝ ա) արդյունաբերության արագ զարգացման վրա և մասնավորապես գյուղատնտեսական մեքենաների արագ աճման վրա» :

Մեր սոցիալիստական ինդուստրիայի հսկայական հաջողությունների հիման վրա յեր, վոր առաջացավ միջակ գյուղացիական մասսայի մեծ բեկումը զեպի կոլեկտիվ տնտեսությունները, վոր ծայր առավ ամբողջ գյուղերի և ուսյունների համատարած կոլեկտիվացումը : Ի՞նչ բան է համատարած կոլեկտիվացման ուսյունը, դա հողային խոշոր տերրիտորիան է, վորտեղ գյուղատնտեսությունը նոր արտադրական հարաբերությունների հիման վրա ամբողջովին կամ գերագնացապես հանրայնացված է (կամ թե այսպիսինը նախապատրաստված է) և առանձին կոլեկտիվ տնտեսությունները միավորված են ու կազմակերպված միասնական սիստեմի մեջ (կամ նախապատրաստված են դրա համար), իբրև կուստային միություն : Այդ միավորման համար՝ 1. հիմք է ծառայում եներգետիկ բաղան՝ այն է, խոշոր մեքենատրակտորային կայանները (իսկ այժմ կարող են լինել նաև ձիա-մեքենայական կայաններ) և այն ելեկտրոնկայանները, վորոնք սպասարկում են այդ համատարած կոլեկտիվացման ուսյունը, 2. սպակաս դեր չի խաղում միավորման գործում նաև ազրո-ինդուստրիալ կոմբինատը, վորն ընդգրկելու յե այդ ուսյունի ամբողջ արտադրությունը և արտագրանքի վերամշակումը—գործարանային յեղանակով : 3. միավորման մոմենտներից մեկն էլ կարելի յե համարել ապրանքային արտադրանքի տեղափոխությունը (տրանսպորտային որիյենտիրովկա և այլն :

Այդպիսով համատարած կոլեկտիվացումը իր հիմքում ունի առաջին հերթին սոցիալիստական արդյունաբերության արագատեմպ զարգացումը, նրա հեզոմոն դեր խաղալու նախադրալ յերկրի տնտեսության մեջ : Բրա հետևանքով հնարավոր է լինում «մա-

նուֆահտուրային» տեխնիկայի հիման վրա կառուցված համատարած կոլեկտիվացման ուսյունները փոխադրել «գործարանային» տեխնիկայի, վերացնելով մանր արտադրության «վերադարձի» և կապիտալիզմի վերածնման բոլոր հնարավորությունները : Միայն համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա յե, վոր մենք կուլակությունը սահմանափակելու և նեղելու քաղաքականությունից անցնում ենք նրան վորպես դատակարգ վերացնելու քաղաքականությունը :

«Մենք հանդուրժել ենք այդ արյունարբուներին, տարգերին և վամպիրներին (կուլակներին . ծանոթությունը իմն է . Գ . Հ .) կիրառելով նրանց շահադրժական հակումների սահմանափակման քաղաքականություն : Հանդուրժել ենք, վորովհետև վոչնչով չէյինք կարող փոխարինել կուլակային տնտեսությունը, կուլակային արտադրությունը : Այժմ մենք հնարավորություն ունենք ավելորդով փոխարինելու զբանց տնտեսությունը մեր կոլտնտեսությունների և խորհտնտեսությունների տնտեսությամբ» (Ստալին . «Պատասխան ընկ . կոլտնտեսականներին» էջ 44) : Միայն համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա յե, վոր հնարավոր է դառնում վերացնել կուլակությունը վորպես դատակարգ, քանի վոր համատարած կոլեկտիվացման հետևանքով է, վոր հնարավոր է լինում վերացնել կուլակության արտադրական բաղան և վերածնման հնարավորությունները, քանի վոր վերանում է այն սոցիալական բաղան, վոր «ամեն որ և ամեն ժամ ծնում է կապիտալիզմ» : Նույնը կարող ենք ասել նաև ամբողջ մեր տնտեսության վերաբերյալ, վոր մեր յերկրի ամբողջ տնտեսության սոցիալիստական ինդուստրացումն է, վոր հնարավորություն է տալիս արմատախիլ անելու կապիտալիզմը, վերացնելու մանր արտադրությունը, սոցիալիստներն վերափոխելով մանր արտադրողներին, վորը սնուցանում է կապիտալիզմը : Մեր գյուղատնտեսությունը լինելով ամբողջ ժողովրդական տնտեսության անբաժանելի ճյուղը, նրա ինդուստրացումն էլ բնականորեն կազմում է ամբողջ մեր ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական ինդուստրացման անբաժանելի մասը :

Այժմ պարզ է, որ մեր ժողովրդական տնտեսության և յերկրի ինդուստրացման յերակետը սոցիալիստական ինդուստրիայի և առաջին հերթին արտադրության միջոցները արտադրող ինդուստրիայի արագատեմպ զարգացումն է :

ԻՆՉՈՒ ՅԵ ՄԵԶ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՆԴՈՒՍՏՐԱՑՄԱՆ ԱՐԱԳԱՏԵՄՊ
ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ

Հարց ե ծագում, արդյոք հնարավոր չե ավելի դանդաղ տեմպով զարգացնել ինդուստրիան:

«Սոսելով արատրակտ, կտրվելով արտաքին և ներքին արտադրությունից, մենք կարող եյինք իհարկէ գործը տանել ավելի դանդաղ տեմպով: Բայց գործը նրանումն է, վոր առաջինը՝ չի կարելի աչքաթող անել ներքին և արտաքին իրադրությունը և յերկրորդ՝, յեթե յեյնելու լինենք մեզ շրջապատող իրադրությունից, ապա չի կարելի չընդունել, վոր նա այդ իրադրությունն է թելադրում մեր ինդուստրիայի զարգացման արագ տեմպը»: (ՍՏԱԼԻՆ «Լենինիզմի խնդիրները»—էջ 504):

Ինդուստրացման արագ տեմպերի խնդիրը մեր զարգացման ներկա ետապում սոցիալիստական հեղափոխության հիմնական խնդիրների լուծման տեսակետից վճռական նշանակություն է ստանում:

Ընկ. Ստալինը հետևյալ կերպ ե բնութագրում ներքին և արտաքին պայանների այս կոմպլեկտը, վորն անհրաժեշտ է դարձնում զարգացման բարձր տեմպերը:

—Տեսնենք, թե վորոնք են դրանք:

«1. Արտաքին պայմաններ. պրոլետարական-սոցիալիստական հեղափոխությունը կատարվեց համեմատորեն տեխնիկո-տնտեսապես հետամնաց յերկրում: Այն ժամանակ, յերբ մենք, մեր քաղաքական կարգերով ամենաառաջավոր յերկիրն ենք, մեր տեխնիկայի և տնտեսական զարգացման մակարդակով շատ հետ ենք մնում առաջավոր կապիտալիստական յերկրներից: Այս հակասությունը մինչև վոր չվերացնենք, մենք չենք կարող ապահովել սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակը: Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է հասնել և անցնել առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին նաև տեխնիկո-տնտեսական տեսակետից: Մեր յերկրի տնտեսական-տեխնիկական հետամնացությունը մեր կողմից չի հնարված, այդ հետամնացությունը դարավոր հետամնացությունն է: Վոչ Ֆեոդալական արիստոկրատիան և վոչ էլ բուրժուազիան չկարողացան այդ հետամնացության վերացման խնդիրը լուծել: Մեր յերկրի դարավոր հետամնացությունը հնարավոր է լուծել միայն սոցիալիստական շինարարության հիման վրա—պրոլետարիատի դիկտատուրայի միջոցով: Մեր ինդուստրացման

արագ տեմպի խնդիրն այդպես սուր չեր դրվի, յեթե մեր յերկիրը տեխնիկո-տնտեսապես այնպես զարգացած լիներ, ինչպես, որինակ, Գերմանիան է: Մեր ինդուստրիայի զարգացման արագ տեմպերի խնդիրը չեր կարող այնպես սուր ձեվով դրվել, յեթե մենք չլինեյինք պրոլետարական դիկտատուրայի միակ յերկիր, այլ լինեյինք խորհրդային մի քանի առաջավոր յերկրներ, ինչպես են Գերմանիան, Ֆրանսիան և մյուսները: Այդ դեպքում կապիտալիստական ողակումը չեր կարող ներկայացնել մեզ համար այն վտանգը, ինչվոր ներկայումս է, իսկ մեր յերկրի տնտեսական անկախության խնդիրը հետին պլանը կդնար: Մենք կմտնեյինք պրոլետարական դիկտատուրայի ավելի զարգացած յերկրների սիտեմի մեջ: Մենք նրանցից կստանայինք մեքենաներ մեր արդյունարերության և գյուղատնտեսության համար, մատակարարելով նրանց հում նյութ և պարենավորման մթերքներ: Հետևաբար մենք կարող եյինք զարգացնել մեր ինդուստրիան ավելի դանդաղ տեմպով, բայց դուք գիտեք, վոր մենք դեռևս այդ պայմանները չունենք և հանդիսանում ենք պրոլետարական դիկտատուրայի միակ յերկիրը՝ չընկալած կապիտալիստական յերկրներով. վորոնցից շատերը կանգնած են մեզանից շատ և շատ առաջ տեխնիկո-տնտեսական տեսակետից:

Ահա թե ինչու հասնելու և անցնելու խնդիրը կապիտալիստական յերկրներից տնտեսական տեսակետից Լենինը դնում եր իրբև մեր զարգացման մահու և կենաց խնդիր: (Ստալին):

Այնուհետև ընկ. Ստալինը սոցիալիստական արդյունաբերության աշխատավորների առաջին համամիութենական կոնֆերանսում հետևյալ կերպ է պատկերավորում մեր ինդուստրացման արագ տեմպերի հարցը:

«Կասեցնել տեմպերը դա նշանակում է հետ մնալ: Իսկ հետ մնացողներին խփում են: Բայց մենք չենք ուզում խփվել: ... Ծահադործողների որևնքը այդպես է խփել հետ մնացածներին և թույլերին: Կապիտալիզմի— գալլի որևնքը: Դու հետ մնացիր, դու թույլ ես, նշանակում է դու անիրավացի յես, ուրեմն քեզից պետք է խույս տալ: Ահա թե ինչու չի կարելի այլևս մեզ հետ մնալ: Անցյալում մենք չունեյինք և չեյինք կարող ունենալ հայրենիք: Բայց այժմ մենք տապալել ենք կապիտալիզմը, իսկ իշխանությունը մեզ մոտ բանվորական է, մենք ունենք հայրենիք, և մենք կպաշտպանենք նրա անկախությունը: Ուզում եք արդյո՞ք, վորպեսզի մեր սոցիալիստական հայրենիքին խփեն, վորպեսզի նա

կողմնի իր անկախությունը, իսկ յեթե այդ չեք ջանկանում, դուք պետք է կարճ ժամանակամիջոցում վերացնեք նրա հետամնացությունը և զարգացնեք իսկական բայլելիկյան տեմպեր, ... այլ ուղիներ չկան: ... Մենք հեռ ենք մնացել առաջավոր յերկրներին 50-100 տարով, մենք պետք է այդ տարածությունը անցնենք 10 տարում: Կամ մենք կանենք այդ, կամ թե մեզ կ'ընջեն» (Ստալին):

Այս պարզ և անյերկիմաստ մտքերը բացատրության կարիք չեն գգում:

Ներքին պայմաններ. «քանի դեռ մենք ապրում ենք մանր գյուղացիական յերկրում կապիտալիզմի համար, Ռուսաստանում կա ավելի ամուր տնտեսական ընդհանուր, քան կոմունիզմի համար»: Դա անհրաժեշտ է հիշել: Յուրաքանչյուրը, ով ուշադրությամբ դիտում է գյուղի կյանքին համեմատած քաղաքի կյանքին, դիտի վոր մենք կապիտալիզմի արմատները չենք վերացրել և ներքին թշնամու ֆունդամենտը, հիմքը չի խախտվել: Վերջինս պահվում է մանր տնտեսության վրա և վորպեսզի խախտել նրան, կա մի միջոց-փոխադրել յերկրի տնտեսությունը, նույն թվում նաև գյուղատնտեսությունը նոր տեխնիկական բազայի վրա, ժամանակակից խոշոր արտադրության տեխնիկական բազայի վրա: Այդպիսի բազա հանդիսանում է միայն էլեկտրականությունը: Կոմունիզմը դա խորհրդային իշխանությունն է գումարած ամբողջ յերկրի էլեկտրոֆիկացիան»: (Լենին. 17-րդ հատոր. էջ 427-428):

Լենինը յերկրի էլեկտրոֆիկացիան հասկանում էր վոչ թե առանձին էլեկտրոկայանների կառուցում, այլ նոր տեխնիկական բազա, ժամանակակից խոշոր արտադրական բազայի ստեղծմամբ, վորն այսպես թե այնպես կապված է յերկրի էլեկտրոֆիկացիայի հետ:

Յեթե լինի էլեկտրոֆիկացիան 10-20 տարուց, ամենավոր շափով անգամ զարհուրելի չի մանր հողադործի ինդիվիդուալիզմը և նրա տեղական առևտուրը տեղական շրջանառության մեջ:

Յեթե էլեկտրոֆիկացիան չեղավ, միևնույն է, անխուսափելի յե վերագարձը դեպի կապիտալիզմը («Լենին, Պարենհարկի մասին»):

Ահա թե ինչպես կարուկ էր դնում այդ խնդիրը Լենինը:

«Բայց վորպեսզի կարողանանք հասնել այդ խնդրի իրականացման, անհրաժեշտ է մեր ինդուստրիայի արագատեմպ զարգացումը» (Ստալին):

Սակայն մենք արդեն մատնանշեցինք, վոր սոցիալիստական ինդուստրացման պրոցեսը անկարող է սուսը ընթանալ առանց

գյուղատնտեսության հիմնական վերակառուցման, արմատական վերափոխման:

«Կարելի՞ յե արդյոք առաջ շարժել ինդուստրիալ գյուղատնտեսությունը թողնելով չափեց դուրս հեռ մնացած տեխնիկայի պայմաններում, չապահովելով ինդուստրիայի համար գյուղատնտեսական բազան, չվերակառուցելով գյուղատնտեսությունը և չմոտեցնելով նրան ինդուստրիային: Վոչ, չի կարելի: Այսպեղից էլ խնդիր— ապահովել գյուղատնտեսությունը առավելագույն արտադրության գործիքներով և միջոցներով, վորոնք անհրաժեշտ են, վորպեսզի արագացնել և արագ շարժել նրա վերակառուցման գործը նոր տեխնիկական բազայի հիման վրա» (Ստալին. «Լենինի դիմի ինդիկները», էջ 508-509):

Ահա այն ներքին պայմաններ, վորոնք թելադրում են մեզ վարելու ինդուստրիայի և առաջին հերթին ծանր ինդուստրիայի արագացման քաղաքականությունը:

ՎՈՐՈՆՔ ԵՆ ՄԵՐ ԻՆՎՈՒՍՏՐԱՑՄԱՆ ԱՐԱԳ ՑԵՄՊԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՆԱԽԱԴՐՑԱԼՆԵՐԸ

Այժմ հարց է ծագում, թե արդյոք հնարավոր է դարձացման մեր ջանկացած արագ տեմպերը իրականացնել: Հնգամյակի յերկու տարվա արդյունքները մեզ ասում են այն մասին, վոր վոչ միայն հնարավոր է 5-ամյա պլանը կատարել հինգ տարում, այլ ընդհանուր առմամբ հնգամյակն իրագործելի յե 4 տարում: Ինչ վերաբերվում է ծանր արդյունաբերությանը, այդ առարկիցում հնգամյակը իրականացվում է նույնիսկ 3 և կես տարում (արդեն նավթարդյունաբերությունը և մի շարք խոշոր ձեռնարկություններ իրականացրել են հնգամյակը յերկու ու կես տարում):

Հարց է ծագում: Ո՞ր պիտի փնտրել պատճառները մեր դարձացման այդ մասնավորապես կապիտալիստական սխտեմի համար միանգամայն անհնարին—արագ տեմպերի: «Պատճառը խորհրդային սխտեմի առավելությունների մեջ է կապիտալիստական սխտեմի նկատմամբ: Ինչպես նաև բանավոր դասակարգի և նրա կուսակցության լենինյան պայքարի տեմպերի համար: Ինչ բան է տնտեսության խորհրդային սխտեմը: Խորհրդային տնտեսության սխտեմը նշանակում է վորպիսի»

1. Կապիտալիստների դասակարգի իշխանությունը տապալված է և փոխարինված բանավոր դասակարգի իշխանությամբ:
2. Արտադրության գործիքները և միջոցները՝ հողը, դուր-

ծարանները, ֆարրիկաները և այլն, խզված են կապիտալիստներին և հանձնված են բանվոր դասակարգի և գյուղացիական աշխատավորական մասսաների սեփականությանը:

3. Արտադրության զարգացումը հպատակեցված է վոչ թե մրցութային և կապիտալիստական շահույթի սպառնովման սկզբունքին, այլ պլանային ղեկավարության և աշխատավորության նյութական ու կուլտուրական մակարդակի սխտեմատիկ բարձրացման սկզբունքին:

Ժողովրդական յեկեմտի բաշխումը կատարվում է վոչ թե շահագործող և նրանց բազմաթիվ պարազիտական դասակարգերի ոգտին, այլ բանվորներին և գյուղացիներին նյութական դրութային սխտեմատիկորեն բարձրացման ոգտին և հոգուտ քաղաքում և դյուղրում սոցիալիստական արտադրութային լաշնացման:

5. Աշխատավորութային նյութական դրութային սխտեմատիկ բարելավումը և նրանց պահանջներին անընդհատ աճումը (զնողունակությունը), վորը լինելով արտադրութային լաշնացման աճող աղբյուրը, ապահովում է բանվոր դասակարգին գերարտադրութային կրիզիսներինց, գործաղրկութային աճումինց և այլն:

6. Բանվոր դասակարգը հանդիսանում է յերկրի տերը, վորն աշխատում է վոչ թե կապիտալիստների համար, այլ իրեն, սեփական դասակարգի համար» (Մտալին, 16-րդ կուս. համագումար, քաղ. հաշվետվություն. էջ 57):

Ծնորհիվ այն հանգամանքի, վոր մեր խոշոր արդյունաբերությունը կազմում է պրոլետարական պետութային սեփականությունը, վոր նա կենտրոնացված է, վոր տրանսպորտը, վարկային սխտեմը, արտաքին առևտուրը, ներքին մեծածախ առևտուրը, նմանապես գտնվում են պրոլետարական պետութային ձեռքին, վոր յերկրի ամբողջ ժողովրդական տնտեսութային մեջ սոցիալիստական սեկտորը արդեն գրավում է գերակշռող և հեգեմոն դեր, շնորհիվ, այս հանգամանքի, մեր յերկրի պրոլետարիատը իր ձեռքին ունենարվ նաև պետական իշխանությունը՝ տնտեսական կյանքը տրամադծորեն հակառակ կապիտալիստական արտադրութային և բաշխման յեղանակներին վարում է պլանային յեղանակով: Մեր տնտեսութայինը հատուկ չի կապիտալիստական անարխիան և մրցությունը: Կապիտալիստական արտադրողական ուժերի գոյությունը կատարվում է վոչ թե պլանային յեղանակով, այլ տարերային: Նրանց զարգացման հիմքում ընկած է ձգտում դեպի շահի ավելի մեծ մասսա ձեռք բերելու (հարաբերական հավելյալ ար-

ձեքի ստացումն է, վոր կազմում է խթանը տեխնիկայի զարգացման) պահանջը:

Կապիտալիստական հասարակայնութայինը բնորոշ է այն հակասությունը, վորը դոյություն ունի արտադրութային հանրային բրնութի և նրա արդյունքի մասնավոր յուրացման միջև: Գնողունակային պահանջը հետ է մնում արտադրութային զարգացումինց: Այս հակասութային սրումն է, վոր բերում է կապիտալիստական գերարտադրութային ճգնաժամերին, իսկ այդ ճգնաժամերը ավելի չաղհեցություն են ունենում յերկրի տնտեսութային վրա ու մասնավորապես շահագործող դասակարգերի համար: Քանի վոր կապիտալիստական տիրապետությունը մեղ մոտ տապալված է, ուստի վերացված է նաև այդ հակասությունը (արտադրութային հանրային բրնութի և նրա արդյունքի մասնավոր յուրացման միջև) և դրանինց բղխող տնտեսական ճգնաժամը: Մեղ մոտ, ինչպես ընկ. Մտալինն է մատնանշում, արտադրութային աճմանը դուգընթաց աճում է նաև աշխատավորական լաշն մասսաների պահանջը (զնողունակությունը):

Մեր տնտեսութային պլանայնությունը միաժամանակ հնարավորություն է տալիս իշխցնել արտադրանքի ինքնարժեքը, վոչ արտադրական ծախսերը, ուսցիտնալացում կատարել, ներքին միջնոցները և հնարավորությունները լրիվ մոբիլիտացիայի յենթարկել: Մեղ մոտ շնորհիվ այն հանգամանքի, վոր վերացված է հոգի մասնավոր սեփականությունը և կալվածատիրական հոգատիրությունը, դրա հետևանքով դոյություն չունի այն բացարձակ ունտան, վոր կապիտալիստական սխտեմի պայմաններում արգելք էր հանդիսանում գյուղատնտեսութային արտադրական ուժերի զարգացմանը: Մեղ մոտ վերացված են այն վոչ արտադրական ծախսերը, վորոնք գնում էլին ադմիստրատիվային, հոգեվորակայնութային և պորտաբույծների ահազին մասսայի պահպանման համար և բուրժուազիայի շտայլ կյանքի ծախսերը հոգալու համար:

Այդ ամբողջին յեթե ավելացնենք այն գլխավորը, վոր իշխանութային գլուխ կանգնած են բանվոր-գյուղացիական մասսաները՝ կոմունիստական կուսակցութային բաշխելիկային ղեկավարությամբ, և անասելի ենտուղիազմով լծվել սոցիալիստական շինարարութային գործին, վոր որ-որի վրա աճում է մասսաների արտագրական նախաձեռնությունը՝ սոցմրցում, հարվածայնություն, հասարակական բուքսիր, հանդիպական արդՖինսլան, բանվորական գյուտարարություն և այլն, կստանանք պայմաններին այն

Հանրագումարը, վոր հնարավոր է դարձնում մեր յերկրի սոցիալ-լիստական ինդուստրացման արագատեմայ դարգացումը և տեխնիկա-տնտեսական տեսակետից այն ճանապարհը, վոր անցել են առաջավոր կապիտալիստական յերկրները 50-100 տարում, կըտրելու մարքսիմում 10 տարում:

ՄԵՐ ԻՆՎՈՒՍՏՐԱՅՄԱՆ ՏԵՄՊԵՐԸ ԴԱՆՎԱՂԵՑՆՈՂ ՖԱԿՏՈՐՆԵՐ

Սակայն սխալ կլիներ կարծել, վոր մեր արագատեմայ սոցիալիստական ինդուստրացման ճանապարհը միանգամայն հարթ է և և չկան դժվարութիւններ ու դարգացման տեմպերը դանդաղեցնելու ֆակտորներ:

Տեսնենք, թե վորոնք են այն ֆակտորները, վոր հանդես են դալիս մեր սոցիալիստական շինարարութեան և առանձնապես ինդուստրացման քաղաքականութեան իրականացման ժամանակ, իրենք տեմպերը դանդաղեցնող ֆակտորներ:

Նախ և առաջ ի նկատի պետք է ունենանք մի հանդամանք, վոր մեր ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցումը լոկ նրա տեխնիկական բազայի վերակառուցում չէ, այլ հանդիսանում է միաժամանակ սոցիալ-տնտեսական հարաբերութիւնների վերակառուցում, այս հանգամանքը մասնավորապես վերաբերում է մեր գյուղատնտեսութեանը: Բանի, վոր գյուղատնտեսութեան մեջ նշանակալից տեղ ունի դեռևս մանր արտադրութիւնը, վորի տեխնիկական վերակառուցումը սոցիալիստական հիմունքներով պահանջում է նախ և առաջ սոցիալական հարաբերութիւնների վերափոխումը սոցիալիստական հիմունքներով: Ահա այս մանր արտադրութեան գոյութիւնն է իր հետամնաց տեխնիկայով և իր դարավոր սովորութիւններով, վոր հանդիսանում է մեր ինդուստրացման զարգացման տեմպը դանդաղեցնելու ֆակտորներից մեկը: Չե՞ վոր մենք արդեն մատնանչեցինք, վոր հենց այդ մանր արտադրութեան գոյութիւնն է, վոր ամեն որ և ամեն ժամ ծնում և սնուցանում է կապիտալիզմը և կապիտալիստական արտադրական հարաբերութիւնների մնացորդները մեր յերկրում:

Յերկրորդ և հիմնական ֆակտորը մեր զարգացման տեմպերը դանդաղեցնող այն է, վոր մենք դեռևս գտնվում ենք կապիտալիստական շրջապատման մեջ: Կապիտալիստական շրջապատը, վորն ամեն բոլոր պատրաստվում է հարձակվել մեզ վրա, տնտեսական ամեն տեսակի հնարավոր և անհնար միջոցներով յե դիմում դանդաղեցնելու և վիժեցնելու համար մեր յերկրի սոցիալիստական ին-

դուստրացումը և նրա արագատեմայ զարգացումը: (Չարաբաստիկ «Դեմպինգը», «հարկադրական աշխատանք», մեր Եքսպորտի գլեմ ուղղված որենքների հրատարակում, ինտերվենցիայի նախապատրաստում և այլն): Իհարկէ այդ բոլոր միջոցների դեմ մենք ունենք նաև մեր հակամիջոցները, բայց վոր դեռ այսօր էլ կապիտալիստական շրջապատի այդ ճնշումը տարբեր ձեւերով և մեթոդներով անդրադառնում է մեր առաջընթացի տեմպերի վրա այս կամ այն չափով, այդ կասկածից դուրս է:

Յերրորդ ֆակտորը: Մեր սոցիալիստական ինդուստրացումը, վորը վերջնականապես խախտում է և արմատախիլ է անում մեր յերկրում կապիտալիզմի հիմքերը, չէր կարող առաջ չբերել մեռնող կապիտալիստական տարրերի կատաղի դիմադրութիւնը ըսկսած առանձին կուլակային տերրորիստական ակտերից և վերջացած խոչորագույն վնասարարութիւններով: Դրան, վորպես իլյուստրացիոն կարելի յե թվարկել խոչոր վնասարարութիւնների շարանը՝ Ծախտիի, տրանսպորտի, «Ուկրայնայի ազատութեան միութիւնը»՝ մատակարարման գործի (ԱՏ-ի) «արդյունաբերական կուսակցութեան», մենչեվիկների (Գրոման-Սուխանով) և «Աշխատավորական գյուղացիական կուսակցութեան» (կոնդրատեվչինա) գործերը:

Այս խոչոր վնասարարական կարմակերպութիւններն իրենց նյութական և բարոյական ոգնութիւնը ստանում էլին վերեվում մատնանչված կապիտալիստական շրջապատից, նպատակ ունենալով վերականգնել կապիտալիզմը Ռուսաստանում: Այսպիսով կապիտալիստական դիմադրութիւնը և մասնավորապես վնասարարութիւնը չեն կարող մեր կողմից չդիտվել իբրև մեր զարգացման տեմպը դանդաղեցնող ֆակտոր: Անհրաժեշտ է դատակարգային զգոնութիւնը և աշայրջութիւնը վոր միայն անմիջապես հայտնաբերելու, այլ և կանխելու վնասարարութեան ամեն մի նշան, վերացնելու նրա ազդեցութեան բոլոր մնացորդները մեր շինարարութեան բոլոր բնագավառներից:

Չերրորդ ֆակտորը՝ վորը հանդես է դալիս վորպես հիմնական խոչնդոտներից մեկը մեր սոցիալիստական ինդուստրացման արագատեմայ զարգացման՝ դա կարբերի պակասն է, մեր դեռ ևս կուլտուրական հետամնացութիւնը: Մի կողմից սոցիալիստական շինարարութեան որ սովոր աճող պահանջը և մյուս կողմից կապիտալիստական կարգերից մեզ անցած վորակալ կարբերի և մասնավորապես բարձր վորակալ մասնադեմոստի: սգտագործման

Հնարավորութիւնները և նպատակահարմարութեան աստիճանա-
կան նվազումը՝ կադրերի խնդիրը մեր զարգացման ներկա և ա-
պում դարձնում են մեր ժողովրդական անտեսութեան «նեղ աւ-
ղերից» մեկը:

Այելին. բանվոր դասակարգից դուրս յեկած և «արտադրու-
թիւնը և տեխնիկային ախրացետող» կադրերի պակասը դեռ ևս
այսօր ել նշանակալից չափով բացասաբար է անդրադառնում մեր
Հնարավորութիւնները լրիւ պտագործման և ժողովրդական տըն-
տեսութեան սլանները կատարման վրա: Այստեղից ել անհրա-
ժեշտութիւն կուլտուրական հետամնացութեան դեմ՝ — բոլոր
գծերով վճռապէս պայքարելու, նոր վորակյալ կադրերի պատ-
րաստման գործը կազմակերպելու և «տեխնիկային ախրացետելու»
համար: Մենք քիչ հետո կտեսնենք, թե այդ ֆակտորներն ինչ նը-
շանակութիւն են ունեցել մեր զարգացման տեմպերի վրա, սա-
կայն կուսակցութիւնը վոչ թե նահանջել է, այլ ֆակտորների
տառջ, այլ ինչ գլխավորն է՝ բոլշեվիկյան պայքար է մղել այդ
խոչնդոտները վերացնելու համար: Չնայած այդ խոչնդոտներին,
մենք այնուամենայնիւ մեր պլանային նախատեսումները կատա-
րել և շատ զեպքերում ել գերակատարել ենք: Այդ արդեւրա՞թի-
ւների վերջնական վերացումը հնարավորութիւն կտա ել ավելի
ուժեղացնել մեր զարգացման տեմպերը:

Հիւնդերորդ ֆակտորը. — չնայած կուսակցութ. մղած ուժեղ
պայքարին ընդդեմ բյուրոկրատիզմի՝ վերջինս դեռ այնուամենայ-
նիւ վերջնականապէս արմատախիլ չի արված: Բյուրոկրատիզմը և
քաջքուկն անպայմանորեն խանգարում են մեր արագատեմպ զար-
գացումը, ուստի կուսակցութիւնը պայքարում է վերջնականա-
պէս արմատախիլ անելու բյուրոկրատիզմը սոցիալիստական շի-
նարարութեան բոլոր բնագավառներից և պարզեցնելու, կժանա-
ցնելու մեր ապարտը, կրճատելու վոչ արտադրական ծախսերը,
և ժանաջնելու շինարարութիւնը և այլն:

ԻՆԴՈՒՍՏՐԱՑՄԱՆ ՊՐՈՒԼԵՄԸ ՅԵՎ ԹԵՐՈՒՄՆԵՐԸ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒ-
ԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԾԻՑ

Դեռ անցյալ առաջադրութիւններից պետք է հայանի լինի,
վոր աջերը չեն ընդունում նեպի յերկմիասնական բնույթը, նրանց
կարծիքով նեպն առհասարակ ապահովում է սոցիալիզմի հաղ-
թանակը մեր յերկրում և այս հարցում ևս նրանք սխալ մեկնա-

բանելով Լենինին՝ հանգում են այն թյուր տեսութեանը, վոր կա-
քիք չկա պայքարելու սոցիալիզմի հաղթանակի համար, քանի
վոր նեպն ինքնըստինքյան արդեն ապահովում է մեր հաղթա-
նակը:

Սակայն ինչպէս միանգամայն ճիշտ կերպով մատնանշեց ընկ.
Ստալինը մեր կուսակցութեան 16-րդ համադումարում՝ Լենինն
ասել է, վոր՝

«Տնտեսապէս և քաղաքականապէս նեպը լրովին ապահովում
է հետադարձութեանը սոցիալիստական երեսմիկայի ֆունդա-
մենտի կառուցման»: Բայց Հնարավորութիւնը դեռևս իրակա-
նութիւնն է: Վորպեսզի Հնարավորութիւնը դարձնենք իրակա-
նութիւն, հարկավոր է աչքաթող չանել նեպի յերկմիասնական
բնույթը, վորպէս հակասութիւնների, հակադրութիւնների մի-
ասնութիւն, մանր արտադրողների յերկյակ սոցիալիստական
բնույթը և ընդհանրապէս անցման շրջանի հակասութիւնները:
Աջերը ընդունելով, վոր նեպը միանգամայն ապահովում է սո-
ցիալիզմի հաղթանակը մեր յերկրում միաժամանակ հանդը-
սացնում են մեզ, վոր կարիք չկա պայքարելու հանուն ինդուս-
տրացման և կուլեկտիվացման արագ տեմպերի, նրանք գտնում
են, վոր վոչ մի զեպքում մեզ մոտ չկան նախադրյալներ բանվոր
դասակարգի և գյուղացիութեան դաշինքի խզման, ուրիշ խոս-
քով, նրանք տեսնում են գյուղացու միայն աշխատավորական դեմ-
քը, իսկ այն, վոր այդ գյուղացին միաժամանակ սեփականատեր
է, այդ անտես է արվում աջերի կողմից: Սակայն Լենինը ասում
էր, վոր «մեր տնտեսութեան մեջ անհրաժեշտաբար չկան հի-
մունքներ այդ դաշինքի խզման, սակայն յեթե լուրջ դասակար-
գային տարաձայնութիւններ առաջանան, ապա խզումը անխու-
սափելի է»: Այդպիսի դաշինքի խզման հնարավորութիւնը Լե-
նինի կողմից չի բացառվում: Սակայն վորպէսզի դաշինքի խզումը
չլինի և նեպի անտեսական ու քաղաքական հնարավորութիւն-
ները սոցիալիզմի կառուցման՝ դարձնենք իրականութիւն, ան-
հրաժեշտ է կուսակցութեան կողմից վարել ճիշտ քաղաքականու-
թիւն:

Վոր կուսակցութեան քաղաքականութիւնը յերկ է ճիշտ,
այդ մասին վկայում է սոցիալիստական շինարարութեան հնգամ-
յակի յերկու և կես տարվա արդյունքները, միջազգային և ներ-
քին հակահեղափոխական կապիտալիստական տարրերի անասնա-
կան վախը և պայքարը հանդէպ հնգամյակի և նրանց ակտիւ յե-

լույթները: Մակայն մեր կուսակցութունն այդ ամենը ձեռք է բերել վճռական պայքարի դնով: Սոցիալիստական չիտարարության հողթական առաջընթացի ճանապարհին ընկած բոլոր խոթերի և նրանց կրողները մեկուսացման և նրանց հաղթահարման ճանապարհով:

Աջերի գլխավոր սխառներից մեկը հենց կայանում է, նրանում, վոր նրանք չեն տեսնում այդ պայքարը՝ ավելի ճիշտ նահանջում են այդ պայքարից՝ տեղի տալով դասակարգային թըշնամու գլխադրությանը՝ «ինքնահոսին» հանձնելով համատարած Փրոնտով սոցիալիստական արշավի պատրաստման գործը — ինչպես տեսության մեջ, նույնպես և պրակտիկայում:

Ահա թե ինչպես է բնորոշում այդ ուղիներսներին ընկ. Ստալինը, կուսակցության 16-րդ համագումարում:

«Այ ուղիներսների մասին չի կարելի ասել, վոր նրանք չեն ընդունում ԽՍՀՄ սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորությունը... Մակայն այդ ուղիներսների դժբախտությունն այն է, վոր ձեվականորեն ընդունելով մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցման հնարավորությունները չեն ուզում ընդունել պայքարի այն ուղիները և հնարավորությունները, առանց վորոնց կարելի չէ կառուցել սոցիալիզմը: Նրանք չեն ուզում ընդունել, վոր ինդուստրիայի ըստ ամենայնի դարգացումը հանդիսանում է ժողովրդական ամբողջ տնտեսութունը սոցիալիզմի հիմունքներով վերակառուցելու բանալին: Նրանք չեն ուզում ընդունել դասակարգային անհաշտ պայքարը կապիտալիստական տարրերի դեմ, սոցիալիզմի ծավալուն արշավը կապիտալիզմի վրա: Նրանք չեն հասկանում, վոր այդ բոլոր ուղիները և միջոցները հանդիսանում են այն ձեռնարկումների սխտեմը, — առանց վորոնց հնարավոր է պահպանել պրոլետարիատի դիկտատուրան, կառուցել սոցիալիզմը մեր յերկրում: Նրանք կարծում են, վոր սոցիալիզմը կարելի չէ կառուցել սուս ու փուս, ինքնահոսի յեղանակով, առանց դասակարգային պայքարի, առանց արշավի կապիտալիստական տարրերի վրա: Նրանք կարծում են, վոր կապիտալիստական տարրերը կամ իրենք կմահանան աննկատելի դերպով, կամ կնեքանեն սոցիալիզմի մեջ և վորովհետեվ պատմության մեջ այդպիսի հրաշքներ չեն պատահում, ուստի դուրս է գալիս, վոր այդ ուղիներսները իրոք գլորվում են գեպի այն տեսակետը, վոր ժխտում է սոցիալիզմի կառուցման հնարավորությունները մեր յերկրում...: Նրանք չեն ուզում ընդունել, վոր խորհրդային տնտես-

սությունները և կոլտնտեսությունները հանդիսանում են գյուղացիական հիմնական մասսաներին սոցիալիզմի կառուցմանը մասնակից անելու հիմնական միջոցը, հիմնական ուղին. Նրանք չեն ուզում ընդունել, վոր առանց կենսագործելու կուլակությունը վորպես դասակարգի վերացման քաղաքականությունը, հնարավոր չէ իրագործել գյուղի վերակառուցումը սոցիալիզմի հիմունքներով: Նրանք կարծում են, վոր գյուղը կարելի չէ սոցիալիզմի ուղիների վրա դնել սուս ու փուս ինքնահոսի յեղանակով, առանց դասակարգային պայքարի, միմիայն հայթայթով և սպառողական կոոպերացիայի միջոցով, վորովհետեւ համոզված են, վոր ներկայումս գլխավորը վոչ թե ինդուստրիայի, կոլտնտեսությունների և խորհանտեսությունների զարգացման բարձր տեմպն է, այլ այն, վոր «արձակենք շուկայական տարրերը, ազատություն ասանք շուկային և անհատական տնտեսություններից մինչև գյուղի կապիտալիստական տարրերի կապանքները քակենք»: (Ստալին. 16-րդ կուս համագումարի քաղհանգումությունը):

Այդ ամենից դժվար չէ յեղբակացնել, վոր իրականում այլերը դեմ են ինդուստրացման և առաջին հերթին ծանր ինդուստրիայի զարգացման արագ տեմպերին: Ընկ. Ռիկովը, վոր այդ թեքման նախկին պարագլուխներից է, առարկում էր համար ինդուստրացման պլանին և հակադրում էր իր յերկամյակը, վորն իրականում տանելու յեր մեզ ազրարային ճանապարհով և նպաստելու յեր կապիտալիզմի վերականգնմանը մեր յերկրում: Իսկ ընկ. Բուխարինը իր «Տնտեսագետի դիտողությունները» բրոշյուրում գրում էր, վոր «ոգից չենք կարող կառուցել գործարանային շենքեր և բնակարաններ»:

Այսպիսով այլերը չէյին հավատում մեր հնդամյակի իրականությանը և բանվոր դատակարգի ուժին յերկրի արագատեմպ ինդուստրացման գործում:

Չափազանց հատկանշական է, վոր բուրժուական տնտեսագետների տեսակետները մեր ինդուստրացման տեմպերի նկատմամբ ըստ ելության գրեթե նույնն է, ինչ վոր այլերինը: Նրանք «գիտակցորեն» ճշնում էյին ապացուցել, վոր հասարակական աշխատանքի համաշխարհային բաշխումը «անհնարին է» դարձնում ինդուստրացման (և առաջին հերթին ծանր ինդուստրիայի) արագատեմպ զարգացումը մեր յերկրում: Տարբերությունն այն է, վոր բուրժուա-ինտերվենյունիստական այս տեսաբաններն ավելի անմիջականորեն և ամենայն հետևողականությամբ փորձում էյին

գործնական՝ վնասարարական ձևոնարկումներով «իրացնել» իրենց այս մտավոր զեղումները՝ — հետ տանել մեր յերկիրը դեպի կապիտալիզմ :

Այս ամենը պետք է, վոր ցայտուն դարձնի աջերի տեսակետներին վտանգավորութունը ինդուստրացման տեմպերի հարցում :

Այժմ տեսնենք, թե ինչ դիրք ունեյին տրոցկիստները, հանդեպ մեր ինդուստրացման բարձր տեմպերին :

«Տրոցկիստները մասին կա այն կարծիքը, վոր նրանք գերինգուստրիայիստներ են : Այդ կարծիքը, ճիշտ է միայն մասամբ, այդ ճիշտ է այնքան, վորքան խոսքը վերաբերում է վերականգնման շրջանի վերջին, յերբ տրոցկիստները իրոք զարգացնում էյին գերինգուստրիայիստական ֆանտազիաներ, իսկ ինչ վերաբերում է վերականգնման շրջանին, տրոցկիստները տեմպերի տեսակետից ամենաձայրահեղ մինիստրիստներ են, ամենախղճալի կապիտուլյանտները» (Ստալին, 16 կուս. համագումարի քաղհաշվետվութունը) :

Ընկ. Ստալինի այդ բնութագրութունը միանգամայն համապատասխանում է Տրոցկու թե ներկա գրվածքներին — ինդուստրացման տեմպերի հարցում — թե տրոցկիստները ամբողջ գործելակերպին և թե նրանց կողմից պաշտպանութուն գտնող «Իջնող կորագծի տեսությանը» :

Տրոցկին իր գրվածքներում, բյուլետեններում և բուրժուական թղթակենցներին տրվող ինտերվյուններում միանգամայն քաջահայտ կերպով դեմ է դուրս գալիս մեր ինդուստրացման ներկա արագեամպ զարգացմանը՝ «5-ամյակը 4 տարում» լողունդին : Տրոցկիստները դեմ են նաև կարճ ժամանակամիջոցում առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին հասնելու և անցնելու լողունդին : Նրանք դեմ են դուրս գալիս համատարած կոլեկտիվացման և դրա հիման վրա կուլակությանը վորպես գասակարգ լիկվիդացիայի յենթարկելու քաղաքականությանը : Մի խոսքով այժմ հաճախ դժվար է լինում տարբերել աջ ոպորտունիստի գրածը տրոցկիստական «ձախ» հայտարարություններից : Իդուր չեք, վոր 16-րդ կուս համագումարում ընկ. Ստալինը քաղհաշվետվության մեջ մատնանչեց, վոր — «աջ ուկլոնիստները իրենց աքորակովիլը տրոցկիստների դեմ սովորաբար պսակում են վարագույրի հետեվ բանակցություններ վարելով տրոցկիստներին հետ, նրանց հետ ըլով կազմելու մասին» :

Ինդուստրացման արագատեմպ զարգացումը ապահովելու հա-

մար տնհրածելտ է արագ պայքար ինչպես աջ, այնպես էլ «ձախ» ոպորտունիզմի դեմ վորպես թշնամի դասակարգի ուղենտուրան մեր կուսակցության մեջ, գլխավոր վտանգ ներկա ետապում համարելով աջը, քանի վոր նա որյեկտիվորեն ներկայանում է իբրև վուլակության աղենտուրան :

Մեր յերկրի ինդուստրացման արագ տեմպերը պարզ պատկերացնելու համար տնհրածելտ էմ համարում բերել մի շարք թվական տվյալներ մեր ինդուստրիայի զարգացման տեմպերը բնութագրող և համեմատել այդպիսին կապիտալիստական յերկրներին զարգացման տեմպի հետ :

Հետեվյալ աղյուսակը ակնհայտնի կերպով ցույց է տալիս կարեւորագույն կապիտալիստական յերկրների զարգացման տեմպերը՝

1928 թ. արդյունաբերության արտադրանքը ընդունենք 100

	Մրաց- նանակ	Անգլիա	Գերմանիա	Ֆրանսիա	Լեհաստան
1928 թ.	100	100	100	100	100
1929 թ.	106,3	107,9	101,8	109,4	99,8
1930 թ. 1-ին յեռամս.	95,5	105,1	93,4	113,1	84,6
» 2-րդ »	93,1	98,0	90,8	124,4	80,0
» 3-րդ »	83,4	87,3	82,2	109,0	82,2

Յեթե վերցնելու լինենք ՈՍՀՄ-ի արդյունաբերական արտադրանքը 1926—27 թ. ապա կտեսնենք, վոր այն հավասար եր 1913 թ. արտադրանքին : Հետեվյալ աղյուսակը ցույց է տալիս մեր արդյունաբերության արտադրանքի զարգացման տեմպը .

1926-27	100
1927-28	127,4
1928-29	158,6
1929-30	200,0

Ուրիշ խոսքով 1920—30 թ. մեր արդյունաբերական արտադրանքը հավասար է յեղել 1913 թ. և 1926—27 թ. արտադրանքի կրկնակիին, իսկ 1921 թ. վերջում այդ արտադրանքը 1913 թ. համեմատությամբ յեռապատկիւլու յե :

Վերոհիշյալ յերկու աղյուսակները ակնհայտ կերպով ցույց են տալիս մեր զարգացման բուռն տեմպերը, մեր տնտեսական վերելքը մի կողմից և կապիտալիստական յերկրների կրիկիտի խորացումը մյուս կողմից :

Հնգամյակի յերկու տարվա արդյունքները ցույց են տալիս, վոր հնգամյակի առաջադրությունները այդ յերկու տարվա համար կատարված են խոշոր գերադանցումով :

1929—30 թ. մեր պետական խոշոր արդյունաբերությունը

աճել է 25 տոկ. նախատեսված 20 տոկոսի փոխարեն, տարվա արտադրանք 30,5 միլիարդ ռուբլու (29,3 միլիարդի փոխարեն), իսկ ծանր ինդուստրիան հնդամյակի առաջին յերկու տարում 12,5 միլիարդի փոխարեն տվեց 13,8 միլիարդի արտադրանք: 1931 թ. համար ժողովրդատնտեսական պլանով (կոնտրոլ թվերով) նախատեսված է հիմնական շինարարութան աշխատանքների ծավալը 7.470 միլիոն ռուբլու, (վորից 870 միլիոն ելեկտրոֆիկացիային), իսկ արտադրանքի աճումը 1930 թ. համեմատությամբ լինելու յե 45 տոկ. (1930 թվին 1929 թվի համեմատությամբ աճումը 25 տոկ. է յեղել): Այդ նշանակում է, վոր հընդամյակի յերրորդ տարում հնդամյա պլանը արդյունաբերության արտադրանքի կատարվում է ծանր ինդուստրիայի ճյուղերում 98 տոկոսով: Այդ նշանակում է, վոր մենք այս տարվա պլանը կատարելով ավարտում ենք սոցիալիզմի տեխնիկո-տնտեսական ֆունդամենտի կառուցումը:

Սոցիալիզմի մատերիալ տեխնիկական բաղալի աճման հիման վրա և առաջին հերթին շնորհիվ մեր խոշոր սոցիալիստական ինդուստրիայի վերակառուցման, վոր հիմք ծառայեց գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման, շնորհիվ այդ հանդամանքների մեր յերկրում առաջ յեկան տարբեր տնտեսաձեւերի (УКЛАДЫ) արմատական փոփոխություն հողատնտեսական սեկտորի բացարձակ գերակշռության, վորը արդեն իր ձեռքին տանի ժողովրդական տնտեսության բոլոր առաջատար լծակները:

II ԻՆՎՈՒՍՏԻՍՏԻՍՏՈՒՄԸ ՅԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մեր ձեռք բերած հաջողությունների հետ զուգընթաց մենք ունենք նաև տնտեսական զգալի դժվարություններ, վորոնց չի կարելի թերազնահատել, այլ անհրաժեշտ է լրջորեն հաշվի առնել և վորը գլխավորն է՝ ակտիվ պայքարել այդ դժվարությունների հաղթահարման համար:

Տեսնենք, թե վորոնք են այդ դժվարությունները և ուր պիտի փնտրել նրանց պատճառները: Մենք հին ցարական Ռուսաստանից ժառանգություն ստացանք տեխնիկապես-տնտեսապես քայքայված յերկիր, վորն էլ ավելի քայքայվեց քաղաքացիական պատերազմների ընթացքում:

Վերականգնման շրջանի ավարտումով մեր տնտեսության մակարդակը հասցրինք նախապատերազմյան շրջանի մակարդակին,

զարգացնելով այն բոլորովին այլ տիպի արտադրական հարաբերությունների հիման վրա:

Մորհրդային Իշխանության յերդվյալ թշնամիներն արտասահմանում և նրանց ազենտները մեր յերկրում ցանկանում էլին բացատրել, վոր հենց այս վերջին հազամանքն է (նոր տիպի արտադրական հարաբերությունների ստեղծումը մեր յերկրում) գլխավոր պատճառը տնտեսական այն դժվարությունների, վոր ավելի քան յերեք իրեն զգալ տվեց վերականգնման շրջանի վերջում: Սակայն այդպես մոտենալ մեր տնտեսական դժվարությունների վերլուծությանը, այդ կնշանակի լավագույն դեպքում անընդունակ լինել հասկանալու նախահեղափոխական Ռուսաստանի զարգացման առանձնահատկություններն, ըմբռնել այն հիմնական հակասության իմաստը մեր եկոնոմիկայում՝ վոր վորպես ժառանգություն մնացել էր պրոլետարիատին Հոկտեմբերյան Հեղափոխության հետեւանքով: Ինչ խոսք այն մասին, վոր մեր շեշտած հակասության արմատները առաջին հերթին պետք է փնտրել այն դիսպրապորցիայի մեջ, վոր գոյություն ուներ դեռ ևս նախին ցարական Ռուսաստանի եկոնոմիկայում՝ արդյունաբերության և գյուղատնտեսության միջև: Այսպես յեթե համեմատելու լինենք 1920—21 թվից մինչև 1926—27 թ. մեր գյուղատնտեսական և արդյունաբերական արտադրանքը, ապա կտեսնենք, վոր մեր գյուղատնտեսության արտադրանքը 26—27 թվին 20—21 թ. համեմատությամբ աճել էր 67 տոկ., այն ինչ արդյունաբերական արտադրանքը այդ նույն ժամանակամիջոցում աճել է 321 տոկոսով և նախած այն հանդամանքին, վոր վերականգնման շրջանում այնտեղամենայիվ գյուղատնտեսական արտադրանքի ընդհանուր մասսան գերազանցում էր արդյունաբերական արտադրանքի ընդհանուր մասսայից: Դրանումն էլ հենց կայանում է Ռուսաստանի տնտեսության պատմականորեն առաջ յեկած հետամնացությունը և ազդարային բնույթը: Մինչ պատերազմյան (1913 թ.) Ռուսաստանի գյուղատնտեսական արտադրանքը կազմում էր 11,61 միլիարդ ռուբլի, իսկ արդյունաբերական արտադրանքը 8,43 միլիարդ ռուբլի:

Արդյունաբերական արտադրանքի ամենազգալի մասը ըստ պատվում էր քաղաքային բնակչության կողմից և հենց իրեն, արդյունաբերության ներսում:

Մյուս կողմից գյուղացիության համարյա ամբողջ մասսան էր ստացվածքի մեծագույն մասը վճարում էր իրրե կապալա-

վարձ և հարկ, վորի հետեղանքով պահանջում էր սրա գնողունակալին պահանջը՝ արդյունաբերական ապրանքների նկատմամբ: Քանի վոր ուսուսական արդյունաբերությունը չէր կարողանում այնուամենայնիվ բավարարել դյուղատնտեսության պահանջը, ուստի արդյունաբերության ապրանքների այդ պահանջը ծածկվում էր արտասահմանից ներմուծումով: Այդ իսկ պատճառով դյուղատնտեսության և արդյունաբերության միջև գոյութուն ունեցող դիսպրոպորցիան մինչ-պատերազմյան Ռուսաստանում ծածկված-ըղարկված էր:

Խորհրդային պայմաններում, յերբ արդեն քաղաքական և տնտեսական պայմաններն այլ էյին (գործարանները բանվոր դասակարգի պետությանն էր պատկանում, կարլածատիրական հողատիրության վերացում, մասսաների պահանջի աճում, դյուղացիական վճարումների հսկայական նվազում), այդ քանակային տարբերությունը դյուղատնտեսության և արդյունաբերության միջև չէր կարող չարտահայտվել իբրև բացահայտ դիսպրոպորցիա: Վերականգնման շրջանի սկզբնական տարիներում այդ դիսպրոպորցիան այնքան բացահայտ չէր զգացվում, քանի վոր մի կողմից վերականգնվող և ընդլայնվող արդյունաբերությունը պահանջում էր դյուղատնտեսական հում նյութ և տալիս էր նրան (դյուղատնտեսությանը) պատրաստի ապրանքներ:

Մյուս կողմից շուկա հանվող դյուղացիական սրողուկցիայի քանակն ալելի սահմանափակ էր, քանի վոր դյուղացիական անհատական, մանր ապրանքային տնտեսություններն այդ շրջանում զբաղված էյին զերազանցապես վերականգնելով ուղղական կոմունիզմի և նեպի սկզբնական տարիներին սուսույած պաշարների վերականգնումով:

Վերականգնման շրջանի սվարտման նախորդային մեր կուսակցությունն արդեն տեսնում էր, վոր եկոնոմիկայի այդ հակասության վերացումը ամենից առաջ պետք է փնտրել սոցիալիստական ինդուստրացման մեջ, վորն ընդունակ լինի վերափոխել նաև դյուղատնտեսությունն, ապահովել ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի զարգացումն այնպիսի կապակցությամբ, վորն անկարող լինի վտանգել մեր սոցիալիստական ինդուստրացման տեմպերը՝ մասնավորապես վերակառուցման շրջանում:

Այդ իսկ պատճառով հրատապ խնդիր էր դրվում դյուղատնտեսությունը տանել սոցիալիստական արդյունաբերության հետևելից: Ապահովել դյուղատնտեսության արտադրության համար

նմանապես դարդացման համապատասխան բարձր տեղեր, ամեն կերպ ոժանդակելով մանրարտադրողներին սոցիալիստականորեն վերափոխելու գործին:

Մենք այս ամբողջ համաշխարհային պատմական նշանակություն ունեցող գործի իրականացումը հարկադրված ենք իրականացնել մեր և միայն մեր միջոցներով: Բացի այդ, մենք սոցիալիզմի կառուցումը կատարում ենք կապիտալիստական ողակման և ներքին դասակարգային թշնամիների կատաղի դիմադրության պայմաններում: Այս հանգամանքը բնականաբար պետի անդրադարձնա մեր դժվարությունների վրա նրա սրմանը նպասակու ուղղությամբ:

«Դժվարությունների մասին մեզ մոտ բոլորն են խոսում: Սակայն վոչ բոլորն են պարզ հաշիվ տալիս իրենց այդ դժվարությունների բնույթի մասին: Նախ և առաջ անհրաժեշտ է հաշվի առնել այն հանգամանքը, վոր մեր այժմյան դժվարությունները վերակառուցման շրջանի դժվարություններ են... Այդ նշանակում է, վոր նրանք արմատապես տարբերվում են մեր տնտեսության վերականգնման շրջանի դժվարություններից: Յեթե վերականգնման շրջանում խոսվում էր գործարանները բեռնափորելու, դյուղատնտեսությանը նրա հին բաղայի վրա ողնելու մասին, ներկայումս խնդիրն այն է, վոր արմատապես վերափոխենք, վերակառուցենք թե արդյունաբերությունը և թե դյուղատնտեսությունը փոխելով նրանց տեխնիկական բազան, զինելով նրանց նոր տեխնիկայով:

Այդ նշանակում է, վոր մեր առաջ դրված է ժողովրդական տնտեսության տեխնիկական ամբողջ բազան վերակառուցելու խնդիրը, իսկ այդ պահանջում է նոր, ալելի խոշոր ներդրումներ ժողտնտեսության համար, ալելի փորձված նոր կադրեր, վորոնք ընդունակ լինեն՝ տիրապետելու նոր տեխնիկան, առաջ տանելու նրան: Յերկրորդ պետք է նկատի ունենալ այն հանգամանքը, վոր ժողովրդական տնտեսության վերակառուցումը չի սահմանափակում նրա տեխնիկական բազայի վերակառուցմամբ, այլ դրա հետ միասին պահանջում է վերակազմել սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունները: Այստեղ յես նկատի ունեմ գլխավորապես դյուղատնտեսությունը... Գյուղատնտեսության տեխնիկական բազան հնարավոր չի վերակառուցել, առանց վերակառուցելու միաժամանակ սոցիալ-տնտեսական հին կարգերը, առանց մանր տնտեսությունները միացնելու, խոշոր կոլեկտիվ տնտեսությունները:

տեսութիւններ կազմելու, առանց արմատախիլ անելու կապիտալիզմը դյուզատնտեսութիւնից: Հասկանալի յե, վոր այդ հանգամանքները չեն կարող չբարդացնել մեր դժվարութիւնները...

Յերրորդ. բուրժուական ինտելիգենցիայի վերնաշերտի շարամիտ վնասարարութիւնը մեր արդյունաբերութեան բոլոր ասպարեզներում, կուլակութեան դատանային պայքարը տնտեսութեան կոլեկտիվ ձեւի դեմ գյուղում, խորհրդային իշխանութեան ձեռնարկումների սարտոսածն առարատի բյուրոկրատական ելեմենտների կողմից, վորոնք դասակարգային թշնամու ազնուտուրան են, դրանք են ահա մեր յերկրի վերացող դասակարգի դեմադրութեան գլխավոր ձեւերը:

Պարզ է, այդ հանգամանքը չի կարող թեթեւացնել մեր աշխատանքը ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման ասպարեզում:

Չորրորդ. ապացուցված է, վոր մասնազեւեռների վնասարարութիւնը, կուլակութեան հակախորհրդային յերւոյթները, մեր ձեռնարկութիւնների հրդեհումները, և պայթեցումները, վարկավորվում և վորդեշնջվում են դրսից...: Հասկանալի յե, վոր այդ հանգամանքը նույնպէս չի կարող հեշտացնել մեր վերակառուցման աշխատանքները» (Ստալին—Քաղ. հաշիւավութիւն 16-րդ կուս. համագումարում):

Ահա այս է մեր ներկա դժվարութիւնների պատճառը:

«Սակայն մեր դժվարութիւնների բնորոշումը լրիվ չի լինի, յեթե ուշադրութիւն չդարձնենք նաև մի հանգամանքի վրա... Խոսքը վերաբերվում է նրան, վոր մեր դժվարութիւնները, վորք է անկիւման կամ կանգ առման դժվարութիւններ են, այլ անման դժվարութիւններ, վերելիի դժվարութիւններ, առաջխաղացման դժվարութիւններ են: Դա նշանակում է, վոր մեր դժվարութիւնները արմատական կերպով տարբերվում են կապիտալիստական յերկրների դժվարութիւններից...: Այդ նշանակում է, վոր մեր դժվարութիւնները այնպիսի դժվարութիւններ են, վորոնք իրենք կրում են իրենց հաղթանակելու հնարավորութիւնները» (Ստալին):

Այս բոլորից հետո հետեւում է այն, վոր մեր տնտեսական ու պարենավորման (ասպրանքային մասնակի սով և այլն) դժվարութիւնները բղխում են մեր դեռ ևս համեմատաբար հետ մնացած յերկրում սոցիալիստական վերակառուցման արագատեմպ դարգացումից, դյուզատնտեսութեան հետ մնալուց՝ արդյունա-

բերութեան համեմատութեամբ և վերջինիս հանրայնացման համեմատաբար ցածր աստիճանից: Հարց է ծագում, վորն է միջոցը այդ դժվարութիւնների վերացման:

Այլերը առաջարկում են դանդաղեցնել մեր ինդուստրացման տեմպերը և առաջին հերթին զարգացնել թեթեւ ինդուստրիան, վորպէս միջոց շուկայական հավասարակշռութիւնը պահպանելու և ասպրանքային սովից խուսափելու: Նրանք առաջարկում են յին այսպէս կոչված «նեղ տեղերին հարմարվելու թեորիան»:

Ի՞նչ դուրս կգար, յեթե մենք ընդունելու լինեինք այդ առաջարկը: Այն, վոր մեր յերկրը կզնար ազարարացման ճանապարհով և կվերականգնեին կապիտալիստական հարաբերութիւնները մեր յերկրում:

Կուսակցութիւնը հավատարիմ մնաց բանվոր դասակարգի շահերին և զարկ տվեց ծանր ինդուստրիայի զարգացմանը, վորը բազա ծառայեց դյուզացիական մանր տնտեսութիւնների տոցիալիստական վերափոխման համար: Նեղ տեղերին հարմարվելու թեորիան, ճիշտ է, ստեղծում է շուկայական խիստ ժամանակավոր և չափազանց անկայուն «հավասարակշռութիւն» (պահպանելով արդյունաբերութեան և դյուզատնտեսութեան դիսպրոպորցիան), բայց մեղ պետք է արդյո՞ք այնպիսի «հավասարակշռութիւն», վորի պայմաններում միլիոնավոր գործազուրկներ դոյութիւն կունենային, վորի հետեւանքով իրականում բանվոր դասակարգի դրութիւնը կվատթարանար, չհաշված նաև այն, վոր մենք այդպիսով կթաղեինք սոցիալիստական հասարակարգի կառուցման գործը և կվերականգնվեր կապիտալիզմը մեր յերկրում:

Միակ յելքը դժվարութիւններից (վորը միաժամանակ ուղին է սոցիալիզմի ֆունդամենտի կառուցման) դա սոցիալիստական ինդուստրիայի, առաջին հերթին ծանր, —արագատեմպ զարգացումն է:

«Նեղ տեղերի» ակտիվ վերացումն է և վորք է նրանց պասսիվ հարմարվելը:

«Այդ դժվարութիւնների արագ և շուտափուլ վերացման հիմնական պայմանները հանդիսանում են սոցիալիստական շարաբութեան տեմպերի արագացումը և ծավալուն հարձակումը կապիտալիստական տարրերի վրա լամբողջ ձակատով»: (16-րդ կուս. համագումարի բանաձեւը):

«...Դժվարութիւնների հաղթահարելու համար դոյութիւն

ունի միայն մի միջոց—կազմակերպել հարձակում կապիտալիստական տարրերի վրա ամբողջ Ֆրոնտով, մեկուսացնել մեր սեփական շարքերում ուղորտունիստական տարրերին, վորոնք խանդարում են մեր հարձակմանը, վորոնք խուճապի մատնված պատեպատ են դարձնում, վորոնք անվստահություն են մտցնում կուսակցության մեջ հաղթանակի նկատմամբ» (Ստալին. 16-րդ կուսհամագումարում հաշվետվություն) :

Միաժամանակ պարենյավորման դժվարությունների վերացման ուղղությամբ 16-րդ կուս. համագումարը հրահանգեց ուշադրություն դարձնել թեթև արդյունաբերության զարգացման վրա, շուտափույթ կերպով կազմակերպել անանապահական (և առաջին հերթին խոզաբուծական) խոշոր անտեսություններ, բարելավել մատակարարման գործը, սպառկոպերացիայի ցանցը և այլն: Նույն հրահանգը տրվեց նաև Համիկ (բ) կենտկոմի և ԿՎՀ-ի միացյալ ղեկավարության պլենումի կողմից: Այդ բոլորի հետ մեկտեղ մեր ինդուստրացման բնորոշ կողմը նորից մնում է այն, վոր մենք չնայած այն փաստին, վոր ավելի քան յերբեք հնարավորություն ունենք ծավալել թեթև արդյունաբերության զարգացումը, վոչ մի վայրկյան չենք դադարում ավելի զարկ տալ ծանր ինդուստրիային նրա զարգացման նպատակով նոր ղեկանուներ և նոր բազա ստեղծելով և դրանից հետևելու մտնական մնացած ձեռնարկումները, քանի վոր ծանր ինդուստրիայի (արտադրության միջոցների արտադրություն) զարգացումն է, վոր անհրաժեշտ է ինդուստրացման արագ տեմպը և անտեսական դժվարությունների ակտիվ հաղթահարումը: Ահա թե ինչու վստանդավոր է և բացահայտորեն աջ ուղորտունիստական այն տեսակետը, վորի համաձայն, մեր կապիտալ շինարարությունը պետի հարմարեցնել նեղ տեղերին, այսինքն՝ ժողովրդական անտեսություն հետ մնացող ողակներին:

III. ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՈՒՄԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԿՈՒԵԿՏԻՎԱՑՈՒՄԸ

Մենք տեսանք, վոր ինդուստրացումը հանդիսանում է հիմնական միջոցը և բանալին մեր ժողովրդական անտեսության սոցիալիստական վերակառուցման համար: Սոցիալիստական վերակառուցումը իրենից ներկայացնում է մի բարձր պրոցես, վորը էր մեջ ընդգրկում է հետևյալ հիմնական մոմենտները՝

ա) Տեխնիկայի վերակառուցում, վորի տակ մենք հասկանում ենք արտադրության պրոցեսի մեջ ավելի զարգացած մեքենաների ներմուծումը, վորը ապահովում է աշխատանքի բարձր արտադրողականությունը: Դրա համար անհրաժեշտ է ծանր ինդուստրիայի և մասնավորապես խոշոր մեքենա-շինարարության և ելեկտրո-շինարարության զարգացումը: Այսպիսով ինդուստրացումը միաժամանակ հանդիսանում է տեխնիկական վերակառուցման հիմնական միջոցը:

բ) Տնտեսական վերակառուցում. մենք ցարական Ռուսաստանից ժառանգություն էյինք ստացել արտադրողական ուժերի և հիմնական կապիտալի այնպիսի բաշխում, վորը հատուկ էր թե արդյունաբերության և թե գյուղատնտեսության կապիտալիստական զարգացմանը, մասսաների ցածր ղնողունակային պահանջին: Դրան պետք է ավելացնել նաև այն, վոր հիմնական կապիտալի աշխարհադրական բաշխումը և դասավորումը կատարված էր բնական հարստությունները անտեսապես ուստադրծելու տեսակետից շատ աննպատակահարմար յեղանակով: Այդ իսկ պատճառով ժողովրդական անտեսության տարրեր ճյուղերի հարարերության փոփոխումը, այն է առաջին հերթին արդյունաբերության և գյուղատնտեսության միջև ու արդյունաբերության ներսում (ծանր և թեթև արդյունաբերության միջև), այլ և աշխարհադրական նպատակահարմար բաշխումը հիմնական կապիտալի՝ հանդիսանում են հիմնական խնդիրը սոցիալիստական վերակառուցման: Իսկ վերակառուցման այս կողմը նմանապես անյերբակայելի յե առանց ինդուստրացման:

գ) Սոցիալիստական վերակառուցումը գյուղացիական հիմնական մասսաների դասակարգային վերափոխությունն է, վորը կատարվում է մանր գյուղացիական անտեսությունները, խոշոր կոլեկտիվ անտեսությունների վերակառուցելով, կապիտալիստական տարրերի վերացումով, քաղաքի և գյուղի միջև հակադրության աստիճանական վերացման միջոցով: Սոցիալիստական դասային վերակառուցումը յենթադրում է նաև կապիտալիստական տարրերի վանումը և լիկվիդացիան: Դասակարգերի վերացման խնդիրը անհնարին է իրականացնել առանց ինդուստրացման:

Այսպիսով մենք տեսնում ենք, վոր ինդուստրացումը մեր ժողտնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման հիմքն է: Թե ինչպիսի դժվարություններ կան սոցիալիստական վերակառուցման:

ուուցման և կոլեկտիվացման աշխատանքներում, այդ մասին մենք բավականաչափ խոսեցինք նախորդ գլխում:

Այժմ տեսնենք թե ինչպես են ընթանում ինդուստրացման հիմնական վրա մեր սոցիալիստական վերակառուցման և կոլեկտիվացման աշխատանքները:

«Անցյալ 1929—30 տնտեսական տարին, հնգամյակի յերկրորդ տարին, սոցիալիստական շինարարութան գործում բանավոր դասակարգի ձեռք բերած նոր և խոշորագույն նվաճումների տարի հանդիսացավ, հնգամյա պլանի առաջադրանքները կատարված են զգալի գերակատարումով բոլոր հիմնական ցուցանիշների վերաբերմամբ...: Առանձնապես զգալի յեն արդյունաբերութան այն ճյուղերի հաջողութունները, վորոնք արտադրութան միջոցն են արտադրում... Միութան ամբողջ Փարբիկա-գործարանային արտադրութան չափը 1929—30 թ. ավելի քան 2 անգամ գերազանցեց նախապատերազմյան տարեկան արտադրութանը:

դ) Սոցիալիստական ինդուստրիայի հաջողութունները ապահովեցին գյուղատնտեսութան արմատական բեկումը զեպի սոցիալիստական զարգացումը: Լուրջ նվաճումները գյուղատնտեսութան ասպարիզում, հիմնականում հացահատիկային պրոբլեմի լուծումը ուղղակի արդյունք են հանդիսանում այն խոշորագույն հաջողութունների, վոր ձեռք են բերված ժողտնտեսական և խորհրդատեսական շինարարութան ասպարեզում և համատարած կոլեկտիվացման հիմունքով կուլակութունը վորպես դասակարգի անշեղորեն վերացնելու ասպարեզում: Կոլտնտեսութունների կողմից 1930 թ. գարնանը և աշնանը ցանած տարածութունը կազմում է 43,4 միլիոն հեկտար, հնգամյակի վերջին տարվա համար նախատեսված 20,6 միլիոն հեկտարի հանդեպ:...

Սոցիալիստական շինարարութան գործում ձեռք բերված հաջողութունները թյայտնով, անվիճելի յեն: Հնգամյա պլանի առաջադրանքները վոճ միայն կատարվում, այլ և զգալի չափով գերազանցվում են, ամբողջ հնգամյակի կատարումը չորս տարում ապահովելով:

Այս փաստերի լույսի տակ միանգամայն ակներև են դառնում ինչպես այլ և «ձայն», նույնպես և բուրժուական մամուլի այն աղաղակների ծիծաղաշարժութունը հնգամյակի վիժման մասին, վոր նա բարձրացնում է ամենից առաջ նրա համար, վորպեսզի սքողի կապիտալի յերկրում գոյութուն ունեցող խոշոր

րագույն տնտեսական կրիզիսը» (Համ ԿԿ (բ) ԿԿ և ԿԿՀ-ի 1930 թ. դեկտեմբերյան պլենումի բանաձևվից):

Հնգամյակի առաջին յերկու տարում մենք ունեցանք հրակայական հաջողութուններ. 1931 թվին շնորհիվ սոցիալիստական գյուղատնտեսութան նշանակալից տեսկարար կշիռն և սոցիալիստական սեկտորի բացարձակ գերակշռության ամբողջ ժողտնտեսութան մեջ, կուսակցութանը հաջողվեց առաջին անգամ կազմել այնպիսի ժողովրդատնտեսական պլան, վորը ընդգրկում է ուղղակի պլանավորման կարգով միաժամանակ և արդյունաբերութունը և գյուղատնտեսութունը:

Այդ պլանի համաձայն մեր ինդուստրիան 1931 թ. աճելու յե 1930 թ. համեմատությամբ 45 տոկոսով, իսկ մասնավորաբար ծանր ինդուստրիան 58 տոկոսով, ինքնարժեքը իջեցվելու յե 10 տոկոսով, իսկ աշխատանքի արտադրողականութունը բարձրանալու յե 28 տոկոսով:

1931 թ. գործի յեն դրվելու ներդրված 4 միլիարդ ուրբու ձեռնարկները (518) և նոր ներդրում է կատարվելու 5,5 միլիարդ ուրբու: 1931 թ. մեքենամատակարարութունը գյուղատնտեսութանը՝ 450 միլիոն ուրբուց աճելու յե 766 միլ. ուրբու:

Մյուս կողմից ել գյուղատնտեսութունը արդյունաբերությանը տալու յե համույթ անցյալ տարվանից ավելի՝ բամբակ 45 տոկոսով, վուշ 55 տոկ., շաքարի ճակնդեղ 41 տոկ. և այլն:

Կոլեկտիվացման միջին տոկոսը հիմնական հացահատիկային ուսյոններում հասնելու յե 80 տոկոսի, մնացած հացահատիկային, բամբակի և ճակնդեղի ուսյոններում 50 տոկոսի, իսկ սպառող սւսյոններում 25 տոկոսի:

Ժողովրդական յեկամուտը 1931 թ. հասնելու յե 49 միլիարդ ուրբու, վորից 82 տոկ. հանրայնացված սեկտորում: Դեկտեմբերյան պլենումը առաջադրեց ինդիք 1931 թ. ավարտել սոցիալիզմի Փունդամենտի կառուցումը՝

«Ստեղծել սոցիալիզմի տնտեսական բաղան, դա նշանակում է շաղկապել գյուղատնտեսութունը սոցիալիստական ինդուստրիայի հետ վորպես մի ամբողջական տնտեսութուն, յենթարկել գյուղատնտեսութունը սոցիալիստական ինդուստրիայի դեկավարման, կարգի բերել քաղաքի և գյուղի հարաբերութունները գյուղատնտեսութան և ինդուստրիայի պրոդուկտների ուղղակի փոխանակութան հիման վրա, փակել և վերացնել բոլոր այն կանախները, վորոնց ոգնությամբ ծնվում է դասակարգի և ծրն

վում և առաջին հերթին կապիտալը, ստեղծել վերջիվերջո արտադրութեան և բաշխման այնպիսի պայմաններ, վորոնք ուղղակի և անմիջականորեն բերում են դասակարգերի վերացմանը» : (ՄՏԱԼԻՆ) :

Անդամ չափազանց հակիրճ այս մի քանի ամփոփումները, վոր մեզ հաջողվեց կատարել, բոլորովին ակնբախ են դարձնում թե ինչո՞ւ սոցիալիզմի հաղթանակի համար պայքարող մեր կուսակցութեանը իր քաղաքականութեան անկյունաքարը այսօր համարում է մեր յերկրի արագատեմպ ինդուստրացումը և ամեն որ ու ամեն ժամ կազմակերպում ու ղեկավարում է լայն աշխատավորական մասսաների համառ և տոկուն պայքարը ինդուստրացման բայշեվիկյան տեմպերի համար :

IV. ԽՍՀՄ-ի ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ :

Մարդիկ սովորաբար շատ ջանքեր են քափում, պայքարի մեջ են մտնում բնության հետ, վորպեսզի բնության իրերը վերամշակեն իրենց սրահանջները բավարարելու համար : Մարդը բնությանը հարմարվում է վոչ թե սաստիվ, այլ ակտիվ կերպով, նա բնությանը հարմարվում է հասկանալով նրա ուժերը, ոգտագործելով այդպիսին իր շահերի համեմատ և փոխելով բնության իրեն (մարդու) կողմից ստեղծված գործիքներով : Միաժամանակ մարդիկ բնության դեմ պայքար են մղում, վոչ թե անհատ-անհատ վորպես Ռոբինզոններ, այլ հասարակութամբ, վորովհետև անհար և պայքար բնության դեմ այն նվաճելու և մարդուն հարատևեցնելու համար՝ առանց մարդկային հասարակութեան, կազմակերպված ներգործութեան : Սակայն, մարդը գնալով ավելի փոխելով, նվաճելով բնությանը, ինքն ավելի յե փոխում իր պայքարի յեղանակները, այսինքն՝ իր սեփական բնությանը : Վորպեսզի հնարավոր լինի մարդկային արտադրական գործունեությունը, անհրաժեշտ են հետեվյալ յերեք ֆակտորները՝

1. Բանվորական ուժ, 2. արտադրութեան գործիք, 3. աշխատանքի իր (այն, ինչ պիտի վերամշակման յենթարկվի, ինչի վրա մարդը պիտի աշխատի) :

Այդ յերեք գործոնները—կոմպոնենտները զիպլեկտիվական միասնությունն են, վոր կազմում է հասարակութեան արտադրողական ուժերը :

Այսպիսով՝

ա) աշխատանքն իբրև եներգիայի նպատակահարմար գործադրում (նոր սպառողական արժեք ստեղծելու համար) բ) այն առարկան, վորի վրա թափվում է այդ աշխատանքը, գ) գործիքները, վորոնցով այդ աշխատանքը կատարվում է,—այս բոլորը այս կամ այն կապակցութամբ յուրահասուկ են պատմութեանը հայտնի բոլոր հասարակական ֆորմացիաներին :

Մարքսը մատնանշում է, վոր յուրաքանչյուր հասարակական տնտեսական ֆորմացիա մյուսից տարբերվում է նրանով, թե ինչպես են միացված հասարակական-արտադրական ուժերի մատնանշված յերեք կոմպոնենտները՝ բանվորական ուժն արտադրութեան միջոցների, (այսինքն գործիքների և աշխատանքի առարկայի) հետ : Այնուհետև Մարքսը մատնանշում է, վոր «տնտեսական եպոխաները դանդաղանում են վոչ թե նրանով, թե ինչ է արտադրվում, այլ նրանով թե ինչպես է արտադրվում, ինչպիսի աշխատանքի միջոցներով, այսինքն՝ արտադրութեան յեղանակով : Այդ հիմնականն ու գլխավորը մեզ անհրաժեշտ է լավ հիշել յուրացնելու համար՝ ինչպես տնտեսական առանձին ֆորմացիաների ներքին բովանդակությունը, նույնպես և հասարակական արտադրութեան պրոցեսների կարգավորման մեթոդները :

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ

Կապիտալիստական հասարակարգի բնորոշ և հատկանշական կողմը վոչ թե այն է, վոր արտադրութեան միջոցները կազմում են մասնավոր սեփականությունը, այլ այն, վոր այդ հասարակարգի պայմաններում իրենք անմիջապես արտադրողները դուրի են արտադրութեան միջոցներից, այդտեղ բանվորական ուժը և նա արտադրութեան միջոցները անջատված են միմյանցից և նրանց արտադրութեան միջոցները անջատված են միմյանցից ուժը, «միացումը» կատարվում է շուկայի միջոցով՝ բանվորական ուժը, վորպես ապրանք վաճառելու միջոցով : Կապիտալիստական այդ վերակազմող արտադրական-հարաբերություններից էլ բխում է հարակազմող արտադրական-հարաբերութեան անարխիկ բնույթը՝ այն, վոր արտադրութեան և բաշխման պրոցեսն է իշխում մարդկանց վրա և վոչ թե մարդիկ նրա վրա, այն, վոր մարդկանց հասարակական և արտադրական հարաբերություններն առարկայական տեսք են ստանում : Կապիտալիստական հասարակարգում տառնձին դար ու ստանում է ապրանք արտադրողներին միացնում է շուկան, շուկայական դները : Ապրանք-կապիտալիստական տնտեսութեան մեջ ար-

տաղրութեան այս կամ այն ճյուղի լայնացումը կամ կրճատումը, ինչպէս և արտաղրութեան կարգավորումը առհասարակ՝ կատարվում է վոչ թէ գիտակցված, նախորոք ծրագրված յեղանակով, այլ տարերայնորեն արժեքի որենքի հիման վրա:

Հասարակական աշխատանքի վարչ պրակտիկաներով բաշխման անհրաժեշտութիւնը, վոր հատուկ է և պարտադիր բոլոր տնտեսական Փորձացիաների համար, կապիտալիզմի պայմաններում ստեղծվում է շարունակ խախտելու դնով և խախտվում է ստեղծելու համար ու ստեղծվում խախտվելու միջոցով:

Դա ինքն ըստինքյան պարզ է, քանի վոր յենթադրենք տրվյալ ապրանքի գինը շուկայում ապահովում է բացի միջին շահից, նաև վորոշ գերշահի ստացում (այսինքն՝ գինը բարձր է արտաղրութեան գնից—արժեքից), այդ գեպքում շատ ուրիշ կապիտալիստներ կակսեն արտադրել այդ ապրանքից, վորի հետևվանքով շուկայում նրա գինը կընկնի արտաղրութեան գնից ցածր: Դրա հետևանքով կկրճատվի այդ ապրանքի արտաղրութիւնը և կապիտալները կտեղափոխվեն մի այլ ձեռնտու ապրանքի արտաղրութեան վրա: Այդտեղ ել նույն յերկվույթը կլինի և այդպէս անվերջ:

«Ապրանքային աշխարհի Փետիչական բնույթը ծնվում է այն աշխատանքի յուրահատուկ հասարակական բնույթից, վորը արտադրում է ապրանք: Ապրանքային աշխարհի ամբողջ միատիցիւմը, բոլոր հրաշքները և տեսիլքները, վորոնք շղարչում են աշխատանքի պրոդուկտները՝ ապրանքային արտաղրութեան տիրապետութեան ժամանակ—այդ բոլորը անմիջապէս անհետանում են, հենց վոր մենք անցնում ենք արտաղրութեան այլ ձեւերի»:

(ՄԱՐԿՍ):
Այնուհետև «Անմիջական հասարակական արտաղրութիւնը, ինչպէս և ուղղակի բաշխումը ժխտում է ամեն մի ապրանքային փոխանակութիւն և հետեւաբար պրոդուկտների վերացումը ապրանքների և դրա հետ մեկտեղ նրանց վերածումը արժեքների» (Մարքս):

ԱՆՅՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԵՎ ՈՆՈՄԻԿԱՅԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Այդպիսով մենք տեսնում ենք, վոր պրոդուկտը վորոշ պատմական պայմաններում, ապրանքա-կապիտալիստական արտադրական հարաբերութիւնների պայմաններում, դառնում է ապ-

րանք, հետեւաբար արժեք: Այդ ապրանքի միջոցով է, վոր ըստեղծվում է կապ առանձին ապրանքարտաղրողների մեջ: Լիակատար պլանային տնտեսութիւնը անցնելու հետևանքով պրոդուկտը դադարում է ապրանք լինելուց և մնում է միայն և միայն վորպէս պրոդուկտ:

Ընդհանուր գծերով ծանոթանալով կապիտալիստական արտաղրութեան. «կարգավորման» հետ, անհրաժեշտ է, վոր մենք անցնենք մեր արտաղրութեան և տեսութեան կարգավորման մեթոդին: Սակայն մենք չենք կարող մեզ համար պարզել մեր տնտեսութեան կարգավորումը և նրա մեթոդները, յետեւ գոնե շատ համառոտակի կերպով կանգ չառնենք մեր անցման շրջանի եկոնոմիկայի մի շարք տեսական ինդիքների վրա:

«Կապիտալիստական և կոմունիստական հասարակութիւնների միջև ընկած է առաջինը՝ յերկրորդի հեղափոխականորեն վերափոխելու ժամանակաշրջան» (Մարքս):

«Խնդրապէս կասկածի յենթակա չէ այն, վոր կապիտալիզմի և կոմունիզմի միջև ընկած է վորոշ անցման շրջան: Նա իր մեջ չի կարող չմիացնել հասարակական տնտեսութեան յերեք ձեւերի հատկութիւնները» (Լենին):

Անցման շրջանը—դա սոցիալիզմի կառուցման շրջանն է: Անցման շրջանի եկոնոմիկան առանձին տնտեսական Փորձացիա իրենից չի ներկայացնում, այլ անցումն է մի տնտեսական Փորձացիայից (կապիտալիզմից) դեպի մյուսը (սոցիալիզմին): Մենք տեսանք, վոր յուրաքանչյուր հասարակական-տնտեսական Փորձացիա մյուսից տարբերվում է նրանով, թէ ինչպէս է միացվում բանվորական ուժը արտաղրութեան միջոցների հետ: Ճիշտ է, կապիտալիզմի պայմաններում բացի վարձու աշխատողներից—բանվորներից, կան նաև մանր արտաղրողներ, յարց դերիչները այն ձեւն է, վոր բանվորը զուրկ է արտաղրութեան միջոցներից և վորպէսզի հասարակական արտաղրողական ուժերը գործեն՝ բանվորական ուժը շուկայում պիտի վաճառվի իբրև ապրանք և—այդպիսով միացվի արտաղրութեան միջոցների հետ, վորպիսիք կազմում են վոչ անմիջական արտաղրողների սեփականութիւն:

Չնայած դրան, արտարահիւսով մենք կարող ենք մաքուր կապիտալիզմ պատկերացնել: Սակայն կարող ենք արդյոք մաքուր անցման շրջանի եկոնոմիկա պատկերացնել, վորի պայմաններում միատեսակ միացում գոյութիւն ունենա բանվորական ուժի և

արտադրութեան միջոցները, մեր եկոնոմիկայն բոլոր տնտեսա-
ձեւերում :

Դա կլինէր անհետեւութեան, վորովհետեւ այդպէս մտածել
գա կնշանակի մեր տնտեսութեանը չըլիտել վորպէս անցման շըր-
ջանի տնտեսութեան, այլ մտանալ նրան կամ վորպէս կապիտա-
լիստական տնտեսութեան մոդէֆիկացիան և կամ յրիվ սոցիալիս-
տական տնտեսութեան :

Հիրավի, նրանք, ովքեր մեր անցման շըջանի եկոնոմիկան ըն-
դունում են վորպէս առանձի տնտեսական Ֆորմացիա, նրանք նա-
հանջում են ճիշտ գծից (այլ կամ «ձախ»), այն և կամ ընդունում են
մեր եկոնոմիկան իբրև արդէն յրիվ սոցիալիստական եկոնոմիկա,
կամ իբրև կապիտալիստական եկոնոմիկայի մոդէֆիկացիան :

Այն հանգամանքը, վոր մեր անցման շըջանը առանձին տնտե-
սական Ֆորմացիա չէ, բոլորովին ել չի նշանակում, վոր մեր
տնտեսութեանը իր զարգացման որինաչափութեանները չունի,
վոր մեզ մոտ քառս և տիրում :

Մեր անցման շըջանի տնտեսութեանը նմանապէս տնտեսական
սխտեմ է, բայց սխտեմ է վոչ թէ տնտեսական Ֆորմացիայի է-
մաստով, այլ սխտեմ է անցման տնտեսութեան, սխտեմ է կա-
ռուցվող սոցիալիզմի, վորը ներկայացնում է իրենից առաջին
պատմական որինակը պլանային զարգացման :

Մեր հնգամյակը, տարեկան և այլ պլանները, զենքեր են մեր
ժողովրդական տնտեսութեանը հեղափոխականորեն վերափոխե-
լու համար : Այդ ամբողջ վերափոխումը կատարվում է միակ հո-
դեմոն դասակարգի՝ պրոլետարիատի ղեկավարութեամբ :

Իսկ մեր միասնական տնտեսութեանը, նրա կառուցվածքային
եյութեանը ուսումնասիրելու համար, պետք է բաժանել յերեք սո-
ցիալ-տնտեսական սեկտորները՝ 1. սոցիալիստական, 2. մանր
սպարանքային և 3. կապիտալիստական :

Մեր ժողովրդական տնտեսութեան հեղափոխական սոցիալիս-
տական վերակառուցման գործում առաջնորդող դերը կատարում
է սոցիալիստական սեկտորը, այդ նույն վերափոխութեան պրոցե-
սում սոցիալիստական սեկտորը աստիճանաբար դառնում է և
այսոր արդէն զարձել է գերակշռողը :

Մեր սպարանքային սեկտորի նկատմամբ վերափոխումը ար-
տահայտվում է նրանց ոգնելու և արտադրական կոոպերացման
յենթարկելու ձեւով, իսկ կապիտալիստական սեկտորի նկատմամբ

նրան նեղելու, դուրս վանելու և վերջնական լիկվիդացիայի ձե-
վով : Այդ կերպով և կատարվում մեր տնտեսութեան հեղափոխա-
կան վերափոխումը սոցիալիստականի : Ինչպէ սոցիալիզմ կատար-
վող այդ շարժման մեջ և կայանում մեր անցման շըջանի որինա-
չափութեանը, վորը բղխում է անցման շըջանի արտադրական
հարաբերութեանները սխտեմից :

Այդ շարժումը ուղեկցվում է սրված դասակարգային պայ-
քարով, վորը բղխում է մեծող դասակարգի կատողի դիմա-
դրութեանից :

Անցման շըջանի եկոնոմիկան պրոլետարական հեղափոխու-
թեան տարբեր ետապներում տարբեր արտահայտութեաններ է
ստանում :

Անցման շըջանը նոր Ֆորմացիայի (սոցիալիզմի) ստեղծման
շըջանն է, հետևաբար նա և այդ նոր Ֆորմացիային համապա-
տասխանող մատերիալ-տեխնիկական բազայի ստեղծման շըջանն է :
Անցման շըջանի եկոնոմիկայի բնորոշողը բանվորական ուժի և
արտադրութեան միջոցների միացման տարբեր յեղանակների վե-
րափոխումն է սոցիալիզմին հասուկ միացման յեղանակին : Բան-
վորական ուժի և արտադրութեան միացման տարբեր յեղանակ-
ները սոցիալիստական եկոնոմիկայի համար : Այդ վերափոխումը
կատարվում է սոցիալիստական սեկտորի ղեկավարութեամբ :

Անցման շըջանի զարգացման ամբողջ ետապում սոցիալիստա-
կան սեկտորում գոյութեան ունեցող բանվորական ուժի և ար-
տադրութեան միջոցների միացման յեղանակը հանդիսանում է գե-
րակշռող ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան մեջ :

Չնայած դրան չի կարելի մեր ժողովրդական տնտեսութեան
ամբողջ սեկտորում գոյութեան ունեցող միացման յեղանակը տա-
րածել բոլոր սեկտորների վրա, ինչպէս այդ անում են աջերը և
տրոցիկիստները (հակառակ ծայրերից) : Մեր անցման շըջանի եկո-
նոմիկան իրենից ներկայացնում է ղեկավարիկական միասնու-
թեան հակասութեանները (տարբեր սեկտորների միջև) : Ինչպէս ա-
յլերն, այնպէս ել «ձախերը» չեն ըմբռնում այդ ղեկավարիկական
միասնութեանը : Այլերը տեսնում են միայն միասնութեանը (ա-
ռանց հակասութեանների), իսկ «ձախերը» միայն հակասու-
թեանը (առանց միասնութեան) :

Մեր եկոնոմիկայի միասնականութեանը կայանում է վոչ թէ

նրանում, վոր մենք մեր ամբողջ եկոնոմիկայի մեջ ունենք միևնույն արտադրական հարաբերությունները, այլ նրանում, վոր այդ արտադրական հարաբերություններից մեկը—սոցիալիստական սեկտորի արտադրական հարաբերությունները հանդիսանում են առաջնորդողը, գերակշռողը և սոցիալիստորեն վերափոխող մեր ամբողջ տնտեսությունը:

Այդպիսով մեր տնտեսական սխտեմը դա վերափոխման սխտեմն է՝ մեկ սխտեմից դեպի մի ուրիշ (այն է՝ սոցիալիստական) տնտեսություն:

Իրա համար — այսինքն՝ անցման շրջանից սոցիալիզմին անցնելու համար վոչ մի նոր հեղափոխություն պետք չէ (անցման շրջանը ինքը հեղափոխական շրջան է): Հակառակ բուրժուական հեղափոխության—պրոլետարական հեղափոխությունը չի ավարտվում իշխանությունը խլելով: Իշխանության գրավումը և պրոլետարիատի գերիտատուրայի ստեղծումը դա առաջին քայլն է պրոլետարական հեղափոխության:

Հետագա դժվարին քայլը պրոլետարական հեղափոխության սոցիալիստական շինարարությունն է, սոցիալիզմի կառուցումն է:

Քանի վոր անցման շրջանի եկոնոմիկան սոցիալիստական հեղափոխության եկոնոմիկան է, ուստի նրա որինաչափությունները ուսումնասիրելիս պետք է սկսել վոչ թե կապիտալիստական կասեղորիաների մահացման որինաչափությունից, այլ այն նորից, վորը հատկանշական է անցման շրջանի եկոնոմիկային՝ այն է սոցիալիզմի կառուցման գործին:

Այդ բոլորից հետո պարզ է, վոր անցման շրջանի որինաչափությունները՝ շարժման որենքները և արտադրության կարգավորումը անպայմանորեն պիտի բղխեցնել անցման շրջանի արտադրական հարաբերությունների սխտեմից: Այդ արտադրական հարաբերություններն են մեր տնտեսության յերեք սեկտորների միջև գոյություն ունեցող հարաբերությունները:

Այդ հարաբերությունների բովանդակությունն է պրոլետարիատի ղեկավարությամբ մանր արտադրողների սոցիալիստական վերափոխումը (արտադրական կոոպերացումը) և կապիտալիստական երեմենտների (սեկտորների) աստիճանական վանումը և վերջնական լիկվիդացիան մեր զարգացման ներկա ետապում: Այսպիսով աեսնում ենք, վոր անցման շրջանի եկոնոմիկայի հիմնական որինաչափությունն է՝ շարժումը դեպի սոցիալիզմ՝ սոցիալիստական սեկտորի ընդլայնած վերարտադրության հիման վրա

ի հաշիվ մանր արտադրականի սոցիալիստական վերափոխման և ի հաշիվ կապիտալիստական սեկտորի նեղման, վանման և վերջնական լիկվիդացիայի:

Այդ շարժումից բղխել է հետևյալ հիմնական մոմենտը՝ հանրայնացում և պլանավորում:

Հանրայնացման և պլանավորման առանձին մոմենտներն են կազմում եկապրոպրիատորների եկապրոպրիացիան, պրոլետարական պետության ձեռքում Փարբիկաների, գործարանների, արանսպորտի կենտրոնացումը, վարկի կենտրոնացումը, մանր արտադրության կոլեկտիվացման համար համապատասխան տեխնիկական բազայի ստեղծումը, ինդուստրացումը, կապիտալիստական տարբերի լիկվիդացիան և այլն:

Ահա սրանք են անցման շրջանի եկոնոմիկայի սպեցիֆիկ որինաչափությունները, վորոնք բղխում են անցման շրջանի արտադրական հարաբերությունների սխտեմից և հետևաբար դեպի սոցիալիզմը կատարվող որինաչափական շարժումից:

Հասարակական արտադրության կարգավորիչը բղխում է տիրապետող արտադրական հարաբերության սխտեմից, հետևաբար և շարժման որենքից (վորովհետև արտադրական հարաբերությունների սխտեմը պայմանավորում է նաև շարժման որենքը): Ուրիշ խոսքով ասած, արտադրական հարաբերությունների սխտեմից բղխում է շարժման որենքը, իսկ շարժման որենքից կարգավորումը:

Մեր ամբողջ ասածից չի հետևում այն, վոր կարելի չէ կառուցել անցման շրջանի եկոնոմիկայի տեսություն «ընդհանրապես»: Ընդհանրապես մեր տեսական գիտողություններից հետևում է այն, վոր անցման շրջանի գիտելիտիկան պահանջում է առարկայի խիստ կոնկրետ ուսումնասիրություն՝ նրա պատմական դարգացման մեջ:

Անցման շրջանի եկոնոմիկայի տեսության խնդիրների իրապես մարքսիստական մշակման համար անհրաժեշտ է պատմական մոտեցում, անցման շրջանի ետապների ու անցումների ճշգրիտ ուսումնասիրությունը, քանի վոր այդ առարկան (անցման շրջանի եկոնոմիկան) վերին աստիճանի գիտնափի է և գտնվում է հարատև շարժման, փոփոխման ու իրար հանրողող ետապների մեջ:

Այդ իսկ պատճառով, յերբ մենք խոսում ենք մեր պլանի ու

նրա նշանակութեան մասին, պետք է մտտեանք այդ խնդրին կոնկրետ-սրատմականորեն:

Այժմ հարց է ծագում. ի՞նչ բան է հասարակական արտադրութեան կարգավորիչը: Դա այն որենքն է, վորի հիման վրա վորոշ հարաբերականութիւնն է ստեղծվում հասարակական արտադրութեան տարբեր ճյուղերի միջև, կամ այլ կերպ ասած, վորոշ չափակցութիւններով (пропорция) բաշխվում է հասարակական աշխատանքը ըստ արտադրութեան տարբեր ճյուղերի միջև:

Տարբեր անտեսական Փորձացիւմներում այդ կարգավորիչը համապատասխան արտադրական հարաբերութեան սխառնմին թե իր ձեւով և թե իր բովանդակութեամբ (թե որենքի արտահայտութեամբ և թե հարաբերականութեան բնույթով) տարբեր է լինում:

Մեր պլանը (կարգավորիչը) հանդիսանում է իբրև դեռ հասարականորեն (այլ հարաբերութեամբ, քան կապիտալիզմի ժամանակ էր) գիտակցված ձեւով բաշխելու նյութական միջոցները և հասարակական աշխատանքն այն ձեւով, վոր ապահովի մեր արագ շարժումը դեպի սոցիալիզմը:

Մակայն, մենք տեսանք, վոր խորհրդային անտեսութեան կարգավորման խնդիրը լուծել չենք կարող առանց անցման շրջանի արտադրական հարաբերութիւնների հարցը պարզելու: Ֆրններով արտադրական հարաբերութիւնների խնդիրը տեսանք, վոր նրանք մեր անտեսութեան յերեք սեկտորների միջև գոյութիւն ունեցող հարաբերութիւններն են:

Այսպիսով մենք արդեն իմացանք, վոր մեր եկոնոմիկայի զարգացման որինաչափութիւնն է շարժում դեպի սոցիալիզմ, իսկ այդ հիմնական որինաչափութիւնից բղխում են սպեցիֆիկ որինաչափութիւնները՝ եկսպրոպրիացիա, ինդուստրացում, հանրայնացում և այլն:

Կան մարդիկ, վորոնք կարծում են թե սոցիալիզմի ժամանակ անտեսական որենքներ գոյութիւն չեն ունենալու (արտադրական հարաբերութիւններ չեն լինելու. դրանք սերտ- աճելու յեն եկոնոմիկայի հետ), քանի վոր անտեսութիւնը կարգավորվելու յեամբողջովին մարդկանց գիտակցված կամքով:

Բայց չէ, վոր դա անհեթեթութիւնն է, վորովհետև շարժման որենքի բացասումը նշանակում է նաև շարժման բացասումը (քանի վոր առանց շարժման որենքի չկա նաև շարժում):

Այդ առթիւվ Լենինը մատնանշում էր, վոր կոմունիզմի ժամանակ չի լինի անսողոնիզմ, բայց կմնան հակասութիւնները:

Խնդիրը միայն նրանումն է, վոր կապիտալիզմի ժամանակ այլ որենքներ են, իսկ սոցիալիզմի ժամանակ բոլորովին այլ:

Բացի այդ, սոցիալիզմի ժամանակ եկոնոմիկայի որենքները լիովին ճանաչվում են: Մակայն այդ նույն ճանաչումը պայմանավորված է մարդկանց գործունեութեամբ և արտադրական ուժերի զարգացման մակարդակով: Ուստի շարժման որենքի ճանաչումը և արտադրութեան գիտակցված կարգավորումը չպետք է հասկանալ այն մտքով, վոր անտեսական պրոցեսները կարգավորող սրբանները ինչ վոր ցանկանան, այն կարող են անել, այլ այն իմաստով, վոր նրանք այդ որենքների կույր խաղալիքը չեն դառնա և այդ որենքները իրենց գործողութիւնները հանդէս կրերեն հասարակութեան գիտակցված կամքի միջոցով:

Այժմ հարց է ծագում, թե մեր անցման շրջանի եկոնոմիկան ինչ կերպ է կարգավորվում, ինչ որենքի հիման վրա՝ արժեքի որենքի, թե գիտակցված պլանային կարգով:

Այս հարցին մենք պարզ և վորոշակի սաղիս ենք այն պատասխանը, վոր Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնից հետո մեր արնտեսութիւնը դադարել է կապիտալիստական լինելուց, վորի հետեւանքով արժեքի որենքն էլ դադարել է մեր եկոնոմիկայի կարգավորիչը լինելուց, քանի վոր պրոլետարական-հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը վերջ տվեց կապիտալիստական արտադրական հարաբերութիւնների դեկալարող դերին և այդ դեկալարող դերն անցավ հեղափոխութեան հետեւանքով նոր ստեղծված սոցիալիստական արտադրական հարաբերութիւններին:

Ծնորհիւ պրոլետարական գիտատեսութեան գոյութեան և նրա ձեռքում անտեսական իշխող բարձունքների գտնվելուն, մեր անցման շրջանի եկոնոմիկայի կարգավորիչը հանդիսանում է վոչ թե արժեքի տարեբային որենքը, այլ պլանը:

Մակայն, շնորհիւ այն հանդամանքի, վոր մեզ մոտ գոյութիւն ունեն 2A միլիոն մանր գյուղացիական անտեսութիւններ, վորոնց հետ անխուսափելի յեր կապի շուկայական ձեւը (դրանից էլ բղխում էր վորոշ սահմաններում կապիտալիզմի թուլատուրումը), քանի դեռ չէր ստեղծված անհրաժեշտ մատերիալ տեսանիքական բազա նրանց սոցիալիստական վերափոխման համար, ուստի դրանց վրա ներգործելով մեր անցման շրջանի պլանը չի կարող իրեն վրա չզգալ նրանց փոխադրեցութիւնը:

Պետական-սոցիալիստական սեկտորը վճռական ներդրում է բերում ունենալով ամբողջ անցման շրջանի տնտեսութեան սխտանի վրա, չի կարող իր հերթին չզգալ շուկայական հարաբերությունները և ձեռքի ազդեցությունը:

Ամենից առաջ մեր պետական-սոցիալիստական սեկտորի կապը մնացած սեկտորների հետ մեր զարգացման ավյալ աստիճանում դեռևս կազմի չափով կատարվում է «չուկայի» միջոցով, վորի հետևանքով մեր պետական-սոցիալիստական սեկտորը հարաբերությունների ապրանքային ձևն է ստանում՝ թե իր ներսում (տնտեսական հաշվառքի)՝ թե մյուս սեկտորների հետ կապվելիս:

Յենթադրենք փոխանակություն է տեղի ունենում մեր սոցիալիստական սեկտորի այնպիսի ձեռնարկությունների միջև, վորոնք բոլորովին էլ կապված չեն մյուս սեկտորների հետ: Որինակ՝ նեֆտեխիմիատը վաճառում է նավթ Զրափողկոմատին -- այդ դեպքում տնտեսական հաշվետեսություն սկզբունքով նեֆտեխիմիատը նավթ չի բաց թողնի, մինչև վոր Զրափողկոմատը համապատասխան գումար չվճարի (կամ փոխանցի նեֆտեխիմիատի կոնտրոլորենտը):

Այստեղ հարց է ծագում, այդ նավթի գինն ինչպես է վորոշվում շուկայի պահանջով ու առաջարկով (վոր իր հիմքում ունի արտարկտ-կապիտալիստական հասարակական աշխատանքը, արժեքը) թե պլանային կարգով: Պարզ է, վոր այդ գները սահմանվում են մեր պետական պլանային կազմակերպությունների կողմից: Այդպիսով կապի ապրանքային ձևը իր հիմքում չունի ապրանք-կապիտալիստական հարաբերություններ ու բովանդակություն, այլ բոլորովին նոր-հատուկ պլանային յեղանակով կազմակերպված հասարակական աշխատանքի բովանդակություն, վորը իր մեջ կրում է տարերային ելեմենտներ:

Ինչ վերաբերում է ապրանքային ձևի, դա յե աստիճանաբար մահանում է այնպի տեղի տալով սոցիալիստական անմիջական պլանային հարաբերությունների ձևին (վարկային սեփորմ, կոնտրակտացիա):

Վորքան գերակշռող է դառնում նաև դյուրատնտեսության բնագավառում սոցիալիստական սեկտորը, այնքանով էլ գերակշռում են անմիջական պլանավորման մեթոդները:

Այդպիսով մենք տեսնք, վոր սոցիալիստական հասարակարգը լինելով պլանային, նրա կառուցումն էլ կատարվում է

պլանային տարիատի ժողովրդատնտեսականի պլանով, և վոր թե տարերային կարգով:

Սակայն անցման շրջանի պլանը դեռևս կապիտալիստական պլանն է: Սոցիալիզմի պայմաններում պլանավորումը լինելու յե անմիջական, զուրկ տարերային ելեմենտներից, իսկ անցման շրջանում պլանը դեռևս ստիպված է լինում «հաշվի» առնել տարերքը և ազդել նրա վրա, ինչպես անմիջականորեն, նույնպես և դեռևս վորոշ չափով կողմնակի պլանավորման մեթոդներով, այսպես կոչված «պլանային լծակների» միջոցով (պլանային վաճառահանում, գների քաղաքականություն, պլանային մատակարարում, վարկ, հարկ, արտադրական սպասարկում և այլն):

Այնպիսի կատեգորիաներն, ինչպիսին են «չուկան», «գինը», «փողը», «վարկը» գերազանցապես կորցրել են իրենց կապիտալիստական բովանդակությունը (հին ձևերի մեջ դոյուլություն ունի բոլորովին նոր բովանդակություն) և հիմնականում հանդիսանում են մեր ժողովրդատնտեսական պլանավորման և միասնական ժողատնտեսական պլանի առանձին ձևերը (չուկայական, կապերի, գների, փողի գնողունակային ուժի, վարկի և այլի պլանավորում):

Սակայն, քանի վոր մեր պլանավորումը «հաշվի» յե առնում նաև տարերային մոմենտը, վորը չի կարող չանդրադառնալ պլանի թերակատարման և վորոշ շեղումների վրա, բայց այդ «ազդեցությունը» մեր ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական կարգավորման ընթացքը չի փոխում, ուստի և սրեմքի ուժ ստանալ չի կարող:

Վոմանք հարց են տալիս՝ արդյո՞ք կարող էր նեֆ-ի սկզբի տարիներին դոյուլություն ունենալ պլանային ղեկավարություն, չե վոր առաջին ստորգիչ թվերը հանդես յեկան միայն 1925 թ.: Իրանց պետք է պատասխանել, վոր մեր արտադրական հարաբերությունների բնույթը չի կարելի վորոշել ստուգիչ թվերի հանդես դալու տարվանից, վոր յեթե նրանք մեր պլանային ղեկավարությունը հասկանում են միայն գրված -- չձեվակերպված պլաններով, ապա միթե «Կոմունիստական Մանիֆեստը», կամ մեր կուսակցության տնտեսական ծրագրերը, -- (Գոբլոս, Լենինի կոպերատիվ պլանը) սոցիալիստական հարաբերությունները վերափոխող պլաններ չեն:

Դեռևս 1922 թ. Լենինը գրում էր «քաղաքական իշխանությունը (պրոլետարիատի ձեռքում -- Գ. Հ.)... միանգամայն

բավական ե...տնտեսական ուժը պրոլետարական պետութեան ձեռքում միանգամայն բավական է, վորպեսզի ապահովի անցումը դեպի կոմունիզմը»:

Այդպիսով պարզ է, թե վորքանով անհիմն է այն տեսակետը, վոր իբր թե ՆեՊ-ի առաջին տարիներին կամ վերականգնման շրջանում տնտեսութունը կարգավորում եր արժեքի որոնքը, իսկ վերակառուցման շրջանում պլանը:

Միանգամայն հասկանալի յե, վոր պլանային հնարավորութունները, պլանավորման մեթոդներն ու ձևվերը փոխվում են որքանիտիվ դրութեան փոփոխման հետ մեկտեղ: Դրանք այլ էլին 1921 թվին, այլ են 1931 թվին:

Սակայն այդ չի նշանակում, վոր վերականգնման շրջանում մեր տնտեսութունը կարգավորում եր արժեքի որոնքը, իսկ վերակառուցման շրջանում՝ պլանը:

Պրոլետարիատի ժողովրդատնտեսական պլանի տակ պիտի հասկանալ գործողութունների այն սխտեմը, վոր ուղղված է պրոլետարական պետութեան կողմից՝ սոցիալիստական արտադրական հարաբերութունները ընդլայնած վերարտադրութեան, մանր ապրանքային արտադրութեան հասարակական հարաբերութունները սոցիալիստական վերակառուցման և կապիտալիստական հարաբերութունների մնացորդների վոչնչացման համար:

Այդ իմաստով սոցիալիզմի շինարարութեան պրոլետարական պլանը միաժամանակ անցման եկոնոմիկայի շարժման որոնքի անբաժանելի մասն է հանդիսանում: Արտադրական հարաբերութունների սովյալ տիպի շարժումը անհնար է առանց արտադրողական ուժերի համապատասխան փոփոխութեան:

Մեր պլանը հանդիսանալով դեպի սոցիալիզմը կատարվող շարժման որոնքի անբաժանելի առաջատար մասը, միաժամանակ անցման շրջանի եկոնոմիկայի կարգավորիչն է:

Մենք տեսանք, վոր անցման շրջանում տիրապետող արտադրական հարաբերութունները սոցիալիստական սեկտորի արտադրական հարաբերութուններն են, վորոնք զնայով տիրապետող լինելուց զատ դառնում են գերակշռող, դրանից ել բղխում է մեր ԽՍՀՄ-ում վերարտադրութեան պրոցեսը, վորը հիմնականում ապահովում է շարժումը (ճիշտ քաղաքականութեան դեպքում) դեպի սոցիալիզմ:

Սակայն, ԽՍՀՄ վերարտադրութեան պրոցեսի միասնութունը և շարժումը դեպի սոցիալիզմ, վորը բերում է տիրապետող (սոցիալիստական սեկտորի) արտադրական հարաբերութունները լայնացմանը՝ ի հաշիվ կապիտալիստական արտադրական հարաբերութունների վանման ու լիկվիդացիայի և մանր արտադրութեան սոցիալիստական վերափոխման, այս բոլորը կատարվում է վոչ թե տարերային, այլ հիմնված է պլանային ղեկավարութեան վրա: Առանց պլանային ղեկավարութեան, աներեվակայելի յե սոցիալիզմի կառուցումը: Պլանը, վորն անցման տնտեսութեան արտադրութեան կարգավորիչն է և դրա հետ մեկտեղ հասարակական աշխատանքի բաշխման յեղանակն է, չի կարող անջատվել անցման շրջանի տիրապետող արտադրական հարաբերութուններից ու նրանց վերարտադրութունից:

Պլանը (պլանավորումը) իբրև տնտեսական կատեգորիա, իր հիմքում պետք է ունենա մատերիալ-աշխատանքային պրոցես համապատասխան սոցիալ-պատմական բովանդակութեամբ ու ձևով: Մեր պլանի բովանդակութունը հասարակական աշխատանքն է: Բայց չե՞ վոր արժեքի որոնքի բովանդակութունը նմանապես մարդկային հասարակական աշխատանքն է:

Այստեղ ամբողջ խնդիրը կայանում է նրանում, վոր արժեքի որոնքի բովանդակութունը հասարակական այնպիսի աշխատանքն է, վորն իր սոցիալ-պատմական բովանդակութեամբ ու ձևով հատուկ է ապրանքա-կապիտալիստական կարգերին (արքատրակտ աշխատանք):

Սակայն մեր պլանի բովանդակութունը—հասարակական աշխատանքը, վարը մեր ԽՍՀՄ սոցիալ-տնտեսական կառուցվածքին տալիս է սպեցիֆիկ բնույթ:

Ուրիշ խոսքով ասած մեր պլանի բովանդակութունը կազմող հասարակական աշխատանքը դեռևս այն չի, ինչ վոր լինելու յե սոցիալիզմի ժամանակ, նա իր մեջ ունի տարերքի ելեմենտներ:

Սակայն ղեկավարող դերը պատկանում է տարերքի դեմ և աստիճանաբար կըզբուծեն, վորը պայքարում է տարերքի դեմ և աստիճանաբար վերացնում այդպիսին (սոցիալիստական ինդուստրացում, կոլեկտիվացում, կապիտալիստական ելեմենտների վանում և լիկվիդացիա):

Պրոլետարական դիկտատուրայի (ԽՍՀՄ) պլանի բովանդակութունը կազմող հասարակական աշխատանքի հատուկ վորա-

կազմակերպել արձանատուություն և նաև այդ հասարակական աշխատանքի բաշխման քանակական հարաբերությունը բնույթը (առավելին հերթին ծանր ինդուստրիայի դարձացում, հանրայնացում, ժողովրդական յեկամտի բաշխում), այդպիսով իսկ ապահովելով մեր արագ շարժման հնարավորությունը ղեկի սոցիալիզմ:

Այնպես, ինչպես քաղաքատնտեսության մեջ (նեղ առումով) անհրաժեշտ է պայքարը յերկու թեքումների դեմ՝ մեխանիստական և իրենալիստական, այնպես էլ խորհրդային եկոնոմիկայի տնտեսության մեջ անհրաժեշտ է պայքարել մի կողմից այն թեքման դեմ, վերը մեր պլանավորման մատերիալ-աշխատանքային բովանդակությունը, նրա կառուցվածությունը (վոչ սրասիմ) արտադրողական ուժերից չի սրանում (թեքում ղեկի իրենալիզմը) և մյուս կողմից էլ մեր հասարակական աշխատանքի սոցիալ-պատմական բնույթի, նրա պլանային ձևի թերազնահաստման (մեխանիստական թեքում) դեմ:

Գլխավոր հարվածը ներկա ետպում, պետք է ուղղել մեխանիստական թեքման վրա, քանի վոր նա յե հանդիսանում աջ թեքման տեսակետը պլանային տնտեսության մեջ:

Խորհրդային տնտեսության կարգավորելի հարցի վերաբերյալ յեղել են և կան մի քանի սխալ տեսություններ, վորոնց վերլուծության ու քննադատության վրա անհրաժեշտ է թեկուզ համառոտակի կանգ առնել:

Նախ մի վորք կանգ առնենք այն բուրժուական տնտեսագետների տեսակետի վրա, վորոնք ընդունում են խորհրդային տնտեսության միակ կամ հիմնական կարգավորելի արժեքի որենքը:

Այդ տեսակետը իր փայլուն արտահայտությունն է դտել բուրժուական տնտեսագետ պրոֆ. Յուրովսկու մոտ: Պրոֆ. Յուրովսկին ինչպես և մյուս բուրժուական ու սոցիալ-դեմոկրատական տնտեսագետները մեծ մասը, խորհրդային տնտեսությունը զիտում է իրեն ապրանքային-կապիտալիստական տնտեսության մի ալլատեսակությունը, վորը միայն կոմունիստական երասպեբիմենտներով բռնազատվում է:

Մեր տնտեսության կարգավորելի արժեքի որենքը համարելու բուրժուական տեսակետն իր արտահայտությունն է դտել նաև մի շարք պատասխանատու կոմունիստ ընկերների մոտ: Որինակ՝ ընկ. Սմիլգան իր 1926 թ. հրատարակած «Վերականգնման պրոցեսը» գրքում գրում է՝ «Մնչ է նշանակում տնտեսական հաշվետվության սկզբունքը»։ «Թերիական եկոնոմի-

կայի լեզվով այդ նշանակում է արժեքի որենքի ներգործության վերականգնումը մի շարք այնպիսի սահմանափակումներով, վորոնք բղխում են Խորհրդային Միության տնտեսության յուրահատկությունից»:

Ինչպես բուրժուական տնտեսագետների, այնպես էլ Սմիլգայի տեսակետները բղխում են այն բանից, վոր նրանք մեր տնտեսության անցման բնույթը չեն ընդունում, չեն ընդունում ղեկի սոցիալիզմ կատարվող շարժման որինաչափությունները և մեր տնտեսությունը համարում են կապիտալիստական տնտեսության ալլատեսակությունը (մոդիֆիկացիան):

Թե վորքան անհիմն է այս տեսակետը, այդ ինչից պարզվեց մեր տնտեսության վերլուծությունից և ապրանքա-փոխանակային հարաբերությունների ձևի մեջ յեղած նոր բովանդակության վերլուծությունից:

ԸՆԿ. ՅԵ. Ա. ՊՐԵՆՈՒՐԱԺԵՆՍԿՈՒ ՅԵՐԿՈՒ ԿՍՐԳԱՎՈՐԻՉՆԵՐԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Իրեն հակակշիռ մեր տնտեսության մեջ արժեքի որենքի միասնական կարգավորելի տեսությունը՝ ընկ. Պրեորրատենակն առաջադրեց իր յերկու կարգավորելիների սխալ տեսությունը: Նա իր «Նոր եկոնոմիկա» գրքում գրում է՝

«Մեր խորհրդային տնտեսությունը բաժանվում է յերկու մասի՝ պետական և մասնավոր: Պետական տնտեսությանը հատուկ են զարգացման իր որինաչափությունները, մասնավորին՝ իրենք: Բայց, թե այս, և թե այն, մտնում են Միության ամբողջական տնտեսության միասնական որգանիզմի մեջ: Թերիստիքական վերլուծության համար մեթոդոլոգիական տեսակետից անհրաժեշտ է առանձին-առանձին քննության առնել, յի ալս և թե այն որինաչափությունները և ապա արդեն բացատրել, թե ինչպես և ստացվում ունալ կյանքի համագորը: Սակայն պետական տնտեսության զարգացման տեսլենցները անհրաժեշտ է դիտել իրենց մասի կերպարանքով, այսինքն՝ այնպես վերլուծել նրանց, իբրև թե պետական տնտեսության զարգացումը չհանդիպելով դիմադրության մասնավոր տնտեսության կողմից՝ ընթանում է դիտելու սպտիմումի որինաչափությունը»:

Այդ կարգավորելիները մեկն ըստ Պրեորրատենակու՝ արժեքի որենքն է (մասնավոր սեկտորը), իսկ մյուսը՝ նեպական սոցիալիստական կուտակման որենքը (պլանային):

և, վոր այդ պատճառով հասարակական հարբերությունների առարկայացումը չի վերացվում»: Ըստ նրա «կարգավորման յերկու մեթոդներն էլ իրացվում են միևնույն ասլանքի մեջ և վոր այդպիսով զինը միակ կախարիչն է... վոր ընդգրկում է նրանց»: Ընկ. Կոնը Պրեոբրաժենսկու սխալը համարում է միայն այն, վոր նա վերցնում է այդ կախարիչը»:

Այս բոլորից հետո, պարզ յերեվում է, վոր ընկ. Կոնը քննադատելով Պրեոբրաժենսկուն, ինքը եյականում նրա տեսակետին է տուրք տալիս, և որյեկտիվորեն ընդունում յերկու կարգավորիչի տեսակետը, քանի վոր նրա մոտ էլ միասնությունը խորհրդային անտեսության մեխանիզմական է և «կախարիչն է ընդգրկում» յերկու որենքները: Ընկ. Կոնը սոցիալիստական սեկտորն, ինչպես տեսանք վերը բերված ցիտատից, դիտում է իբրև «կամքերից մեկը», վորը մյուս կամքերից զուգընթաց աղղեցություն է գործում հասարակական զարգացման «համազոր»-ի վրա, այն տարբերությամբ միայն, վոր սոցիալիստական սեկտորը «իր տրամադրության տակ ունի հզոր միջոցների հանրապրում»:

Այստեղ ընկ. Կոնը տեսնում է զուտ քանակական տարբերություն, վորը բղխում է նրա մեխանիստական մոտեցումից: Յեթե մենք համարենք մեր սոցիալիստական սեկտորը միայն կողմերից մեկը, ապա անկարելի կդառնա վորակական տարբերություն տեսնել կապիտալիստական վորևե պետական-մոնոպոլիստական միաշրջման և մեր սոցիալիստական սեկտորի միջև:

Մենք հանձինս մեր սոցիալիստական սեկտորի, տեսնում ենք վոչ միայն հզոր ներգործություն, քանակական լիմաստով, այլ և ներգործություն, վոր սևի այլ սոցիալական բևույթ ու վարակ:

Այդ ներգործությունը մեր պլանային ղեկավարությունն է, վոր գեուս տարբերվում է սոցիալիստականից, «հաշվի» յե առում տարբերային մոմենտը, սակայն, վորը հաստատուն կերպով գնում է դեպի սոցիալիստական պլանը:

Հարց է ծագում՝ յերբ մենք խոսում ենք այն որենքի մասին, վորը կարգավորում է անտեսության կյանքի առաջընթացը, կարող ենք տեսնել այն մեկուուացած մեր անտեսական սխտեմի շարժման ընդհանուր որենքներից, կամ պատկերացնել այն, վորպես միասնություն գասակարդայնորեն թշնամի՝ միմյանց ժխտող արտադրական հարբերությունների: Բոլորովին անկասկած է,

վոր այն ժամանակ, յերբ մենք գործ ունենք անտոգոնիստական արտադրական հարբերությունների մեխանիստական միասնության հետ, (Պրեոբրաժենսկի, Կոն) մենք չենք կարող ստեղծել շարժման ղեկավարիկական միասնությունը, վորտը ուղղությամբ: Սակայն, հարցի այստեղնակ դրվածքը հետագայում ժխտում կամ մաղաչափ անդամ նվազեցնում է անտոգոնիստական տեսնողենքների գոյությունը մեր եկոնոմիկայում առհասարակ. ամենեվին: Այդ նշանակում է միայն, վոր ժողտնտեսության պլանի գոյությունը, վորպես միակ ռեգուլյատորի մեր եկոնոմիկայում, վոր մեր կյանքում գործող յերկու տեսողենքներից պլանայինը՝ վորոշում է ժողովրդական տնտեսության զարգացման ուղիները յենքարկելով իրեն տարբերային տեղեկեցները, վորն իր այս վիճակում անկարող էր ռեգուլյատոր հանդիսանալ:

Այդ տեսակետից վճռական սխալ կատարած կլինեյինք մենք մեր եկոնոմիկայի ներքին որինաչափությունների ըմբռնման հարցում, յեթե տարբերային տեսողենքների էյությունը չփոթենք արժեքի որենքի հետ: Տարբերային տեղեկեցները արժեքի որենքի կարող էյին փոխվել միայն այն դեպքում, յերբ կրանց հաջողվեր մեր սխտեմի շարժման համար նոր ուղիներ գծել, կապիտալիստական ռեյսների վրա փոխադրել մեր զարգացման ընթացքը:

Իսկ ժողտնտեսական պլանի խնդիրը մեր եկոնոմիկայի վերարտադրության պրոցեսի կազմակերպման ընթացքում հենց հանդիսանում է այն խնդիրը, վոր նա կարողանա միաժամանակ մըշտելու մենք և այն խնդիրը, վոր նա կարողանա միաժամանակ մըշտապես մնշել տարբերային տեղեկեցները, վնոդապես յանգարել կրանց արժեքի որենքի վերածվելու ձգտումները:

Այս հանգամանքը ցույց է տալիս, վոր վերարտադրության պրոցեսը մեր անտեսության մեջ յուրաքանչյուր ստանձին ետապում, ինչպես և խորհրդային ամբողջ եկոնոմիկայի տրանսֆորմում մացիան (լայն առումով) ընթանում է հակասությունների մեջ:

Նրանք արտահայտվում են կապիտալիստական ելեմենտների լիկվիդացիայի հանապարհով մի կողմից և պրոլետարիատի ու մոնր ապրանքային արտադրողների միջև գոյություն ունեցող յուրահատուկ հակասությունների վերացման հանապարհով՝ կրանց տնտեսական հարբերությունների վերակաուուցումը մյուս կողմից:

Ընկ. Ն. Բուխարինը հակառակ Պրեզերածենսկու «յերկուսեղուկատորներ»-ի տեսութեան, առաջադրեց իր այսպես կոչված «Աշխատանքային ծախսումների որենքը». այդ, «որենքի» ելուցիւթունը հետեւյալումն է՝ յուրաքանչյուր տնտեսութեան, հասարակութեան կարող է գոյութիւն ունենալ և հալասարակչուութեան պահպանել միայն այն ժամանակ, յետեւ նրա արտադրութեան առանձին ճյուղերի միջև աշխատանքի բաշխման վորոչ պարտադիր հարաբերականութեան պահպանով: Այս հանգամանքը ընկ. Բուխարինին բերում է այն յեղրակացութեան, վոր իբր թէ գոյութեան ունի հասարակական աշխատանքի համեմատական բաշխման մի ունիվերսալ, ընդհանրական որենք, վորը պարտադիր է արտադրութեան բոլոր յեղանակներին (բոլոր ժամանակներէ համար):

Այդանքակապիտալիստական տնտեսութեան պայմաններում այդ «որենքը» հանդես է դալիս արժեքային (արտադրութեան գնի) ձեւով, կոմունիստական հասարակարգում պլանային ղեկավարութեան ձեւով: Այսպիսով իբր թէ փոփոխված է միայն այդ արժեքի արտահայտութեան ձեւը տարբեր արտադրական յեղանակներէ պայմաններում: Այսպիսով ընկ. Բուխարինը հանդում է այն բանին, վոր խորհրդային տնտեսութեան կարգավորիչը այնպես, ինչպես բոլոր տնտեսութեաններէ-հասարակութեաններէ ժամանակ է, աշխատանքային ծախսումների որենքն է մեր արտադրութեանը հատուկ սպեցիֆիկ արտահայտութեան ձեւով: Այդ որենքը ընկ. Բուխարինի անցման շրջանում իրեն վրայից «ձգելով» աստիճանաբար աղբանք-արժեքային հազուատը, սոցիալիզմի ժամանակ հանդես է դալու բոլորովին մերկ՝ իբրև մաքուր հասարակական «աշխատանքի ծախսումների որենք»:

Ճիշտ է, վոր հասարակութեանը գոյութեան չի կարող ունենալ, յետեւ արտադրութեան կարգավորում չլինել, յետեւ հասարակական աշխատանքը վարձ հարաբերականութեամբ չբաշխվի արտադրութեան տարբեր ճյուղերի միջև:

Այդ ընդհանուր է բոլոր հասարակարգերին: Սակայն խնդիրը կայանում է նրանում, վոր ընկ. Բուխարինը դանում է, վոր դրա համար գոյութեան ունի առանձին որենք, վորը բոլոր ժամանակներէ համար պարտադիր է, վոր իբր այդ որենքն իր ներքին լուծանքակութեամբ նույնն է թէ Ֆետդալիզմի, թէ կապիտալիզմի:

և թէ սոցիալիզմի ժամանակ, միայն փոխվում է նրա արտահայտութեան ձեւը:

Հասարակական դարգացման դիալեկտիկայի տեսութեանը (պատմական մատերիալիզմը) պահանջում է վեր հանել զարգացող արտադրութեան սոցիալական ձեւի պատմականութեանը, արտադրական հարաբերութեանները, նրանց շարժումը (պայտարտադրական հարաբերութեան ուժերի շարժմամբ), նրա որինաշափութեանները, վորոնք բղխում են այդ արտադրական հարաբերութեանների սխտեմից:

Այս դրանից էլ (շարժման որենքից) բղխեցնել տնտեսութեան կարգավորիչը: այսինքն այն որենքը, վորը ստեղծում է վորոչ հարաբերութեան հասարակական աշխատանքի բաշխման արտադրանքի տարբեր ճյուղերի միջև:

Ըստ մատերիալիստական դիալեկտիկայի «ամեն մի հանգիստ, ամեն մի հալասարակչութեան միայն հարաբերական է, իմաստ ունեն միայն այս կամ այն վորոչակի շարժման ձեւի վերաբերմանը»: Այդպիսով յետք մենք խոսում ենք հարաբերութեան մասին (մատերիալ արտադրողական ուժերի և հասարակական աշխատանքի հարաբերական բաշխման), ապա պետք է խոսենք այդ մասին վոր թէ ընդհանրապես, այլ կոնկրետ վորոչ ձեւի վերաբերմամբ (վորոչ տնտեսական ֆորմացիայի մասին): Այս հանգամանքն է, վոր աչքաթող է անում ընկ. Բուխարինը և դրա հետեւանքն է, վոր աչքաթող է մի ընդհանուր և ունիվերսալ կարգավորիչ՝ բոլոր ժամանակներէ համար—այն է աշխատանքային դալորիչ՝ բոլոր ժամանակներէ համար—այն է աշխատանքի պրոպորցիոնալիստների որենքը: Հասարակական աշխատանքի պրոպորցիոնալ բաշխումն է, վոր ըստ այդ «որենքի» բոլոր ժամանակներէ: Ըստ ընկ. Բուխարինի հանդիսանում է արտադրութեան կարգավորիչը: Ըստ ընկ. Բուխարինի, այդ որենքը (աշխատանքային ծախսումների) կապիտալիզմի պայմաններում հանդես է դալիս արժեքի որենքի ձեւով, հազուատով, անցման շրջանի տնտեսութեան պայմաններում նա աստիճանաբար իրեն վրայից դեն է դցում այդ ֆետիշական հազուատի ձեւը, իսկ սոցիալիզմի ժամանակ հանդես է դալիս բոլորովին մերկ: Այստեղից էլ աջ թեքման տնտեսական տեսութեանը հանդում է այն յեղրակացութեան, վոր անցման շրջանի եկոնոմիկայում այդ հարաբերութեան սխտեմը բոլորովին չի պայտանավորված և չի հարաբերութեան սխտեմի դեպի սոցիալիզմ կատարվող հպատակեցված մեր եկոնոմիկայի դեպի սոցիալիզմ կատարվող շարժման նպատակին,—այլ ընդհակառակը այդ շարժումը կախված է բոլոր ժամանակներէ համար պարտադիր և միևնույն բովանդակութեանը ունեցող ինչ վոր «ճիշտ պրոպորցիաներից»:

Ըստ այդ տեսութեան վոչ թե հանգիստն է, «համասարակչու-
թյունն է» (պրոպորցիոնալ բաշխումը) յենթակա շարժմանը և կադ-
մում է շարժման մի մոմենտը, այլ շարժումն է, վոր յենթակա յե
պրոպորցիոնալ բաշխմանը, «համասարակչութեանը»:

Այդպիսով մատերիալիստական դիալեկտիկան աջերի կողմից
փոխարինվում է մեխանիկայով: Այնինչ, յերբ մենք խոսում ենք
մեր պլանավորման մասին, մենք նկատի ունենք, վոր մեր պլանով
պիտի ապահովվի արտադրողական ուժերի և հասարակական աշ-
խատանքի բաշխումը վարձը պրոպորցիաներով ըստ արտադրու-
թյան դանազան ճյուղերի: Սակայն ինչ գլխավորն է, այդ պրոպոր-
ցիաների սահմանը պետք է անպայման հպատակեցված լինի դե-
պի սոցիալիզմ կատարվող մեր շարժմանը: Իսկ նրանց բաշխումը
մեր պլանով պետք է այնպես կատարվի, վոր մեր շարժումը դեպի
սոցիալիզմ կատարվի մաքսիմալ արագութեամբ: Այդպիսով մեր
տնտեսութեան մեջ պրոպորցիոնալականութեան սահմանումը ծառա-
յում է սոսկ ոճանդակ միջոց նպաստելու դեպի սոցիալիզմ կատար-
վող շարժմանը և վոչ ինքնանպատակ և հանդիսանում, ինչպես այդ
վորոշում է ընկ. Բոլիարինը՝ մեր պլանի համար:

Սակայն ինդիքը միայն դրանով չի սպառվում:

Սոցիալիզմն տնտեսական և վոչ միայն տնտեսական դժվա-
րությունների հաղթահարման ճանապարհով մեր կուսակցութեան
նը և Սորհրդային իշխանութեանը պայքարում են «Նեպական Ռու-
սաստանը սոցիալիստական Ռուսաստան դարձնելու համար», մաք-
սիմում տաս տարում կապիտալիստական առաջավոր յերկրներից
նաև տնտեսա-տեխնիկական տեսակետով «հասնելու և անցնելու»
նպատակով:

Մեր այսօրվա այդ բարդ և հակասութեաններով լի պայման-
ներում «աշխատանքային ծախսումների որենքը» մարմնավորող
կոնցենտրացիան վերջին հաշիվով իրականում հանդիսանում է բացա-
հայտ սպորտուենիստական աջ թեքման տեսական պլանֆորմի
հիմնավորումը:

Փորձենք տեսնել այդ ավելի մանրամասն վերլուծութեամբ:
Հանրաձայնութե և, վոր աջ սպորտուենիստները ուտոպիական և ան-
հիմն են հայտարարում այն տեմպերը, վորոնց իրականացման
պայմաններում է միայն, վոր հաջողութեամբ կարող է ավարտվել
սոցիալիզմի կառուցման այն գործը, վորի համար մարտական պայ-
քար է մղում մեր կուսակցութեանը և բանվոր դասակարգը:

Չտեսնելով դասակարգեր և դասակարգային սուր պայ-

քարը մեր յերկրում, ավելի ճիշտ, յեղնելով դասակարգային պայ-
քարի լիբերալ դնահատութեան փաստից, աջերը արամադիր են
բոլոր տնտեսական դժվարութեանները մեր յերկրի ներսում բա-
ցատրել... հասարակական աշխատանքի բաշխման «նորմալ» չա-
փակցութեաններին խախտումով, վոր իբր թե մեր կուսակցու-
թեանը «ընդհանուր ժողովրդատնտեսական» մտտեցում չունի հա-
սարակական աշխատանքի բաշխման ընթացքում: Այս պայմաննե-
րում դժվար չի յեղրակացնել, թե ինչպիսի ոճանդակ ծառայու-
թեան է մատուցանում «աշխատանքային ծախսումների որենքը»,
վորպես ամբողջական կոնցենտրացիա մեր դասակարգային
թիւներին:

Ինչպես մենք արդեն մատնանշեցինք «աշխատանքային ծախ-
սումների որենքը» հիմնական արատը կայանում է նրանում, վոր
նա կտրում է ձեվը բովանդակութեանից, բաժանում է չափա-
կցութեանների ստեղծման պրոցեսի մատերիալ բավանդակու-
թեանը հասարակական պատմական ֆորմացիաների սպեցիֆիկ
ատանձնահատկութեաններից: Այնինչ մենք բարձրացնում ենք ու-
սանք մատնանշելու, վոր մատնավորապես խորհրդային սիստեմի
նեցել մատնանշելու, վոր մատնավորապես խորհրդային սիստեմի
պայմաններում մենք բոլոր նախադրյալներն ունենք սահմանելու
պայմաններում (պրոպորցիաներ), վորոնք «հա-
այնպիսի չափակցութեաններ (պրոպորցիաներ) սիստեմին: Ավելին՝ մեր
տուկ» չեն ապրանքակապիտալիստական սիստեմին: Ավելին՝ մեր
կուսակցութեան առաջադրած ինդիքների կենսագործումը հրամա-
յողաբար պահանջում է սահմանել այնպիսի մատերիալ արտադրա-
յական չափակցութեաններ, վորոնք վոչինչ ընդհանուր չունեն այն չա-
փակցութեանների հետ, վորոնք կարող եյին սահմանվել արժեքի
որենքի կարգավորիչ լինելու դեպքում: Սորհրդային սիստեմի ա-
ռավելութեաններից մեկը որինակ է հանդիսանում վոչ արտադրու-
ղական սպորտում կրճատումը համապատասխան դասակարգերի
խոչոր չափով վոչնչանալու հետեմանքով:

Մատերիալ արտադրական չափակցութեանների սահմանման
տեսակետից այս փաստը նշանակում է, վոր մենք վոչ մի հիմք
տեսնենք աշխատանքային և մատերիալ ռեսուրսներ հատկացնել
չունենք աշխատանքային արտադրութեան նպատակով այն կարիք-
չափայնութեան արժեքների արտադրութեան նպատակով առաջ սպա-
ների համար, վոր Հոկտեմբերյան Հեղափոխութեանից առաջ սպա-
ների համար էր այդ շահագործող դասակարգերի պահանջները: Մեկ
ուրիշ որինակ: Մեր յերկրի ինդուստրացման վճռական կուրսը
պայմանավորում է բոլորովին այլ չափակցութեանների ստեղծման
անհրաժեշտութեան հասարակական աշխատանքի բաշխման համար,
թե արտաքին աշխարհի հետ սահմանվող հարաբերութեանների և

Թե յերկրի ներսում ժողովրդական տնտեսութեան տարբեր ճյուղերի ու նրանց տարբեր մասերի զարգացման համար: Ընդհակառակը՝ յեննելով այն դրութեանից, վոր «աշխատանքային ծախսումների որենքը» կիրառելի չէ նաև խորհրդային կարգերում, արամբանորեն պետք է հանել այն յեղրակացութեանը, վոր մեր ապրած դժվարութեանների հիմքում ընկած են «հավասարակշռութեան գիտակցված խախտման» և նոր չափակցութեաններ սահմանելու պրակտիկան: (Քանի վոր այս վերջինը ամբողջովին բղխում է Խորհրդային սիստեմի պայմաններից): Մի բացատրութեան, վոր վոչինչ ընդհանուր չունի իրականութեան հետ, վոր ժխտում է այդ դժվարութեանների հիմնական պատճառը՝ այն ժառանգութեան արժեքավորումը, վոր ստացել էր պրոլետարիատը ղեռնա ցարական կարգերից:

Այս բոլորից հետո հաղիվ թե յերկար բացատրութեանների կարիք լինի «աշխատանքային ծախսումների որենքի» սոցիալ-տնտեսական էությունն ըմբռնելու և նրա ղաասակարգային գերքը պարզաբանելու համար:

ՄԵՐ ՊԼԱՆԻ ԵԼԵՄԵՆՏՆԵՐԸ.

Այս բոլորից հետո, անհրաժեշտ է մատնանշել, վոր մեր ժողովրդատնտեսական պլանը կազմակերպվում է յերեք ելեմենտների միասնութեանից:

ա) Վորոչ հարաբերականութեան—բալանս, վորն ամբողջապես պետք է հպատակեցված լինի գեպի սոցիալիզմ կատարվող շարժման նպատակին.

բ) Մեր եկոնոմիկայի գեպի սոցիալիզմ կատարած նախորդ շարժման հաջողութեանների հաշվառումը, վորը հնարավորութեան և տալու նախատեսելու և արագացնելու մեր շարժումը (պրոգնոզ) և վերջապես

գ) Նպատակային գրույթը (գերեկտիվ մոմենտ).

Նպատակային գրույթի (պլան-գիրեկտիվ) գերիշխելու պայմանով և այս յերեք մոմենտների գիտեկտիկական միասնականութեան և, վոր կազմում է պրոլետարական ժողովրդատնտեսական բնորոշ կողմը:

Մրանցից վորեք մեկի բացակայութեանը, կամ նրանցից յուրաքանչյուրի վոչ ճիշտ հաշվառումը բերում է շատ վտանգավոր հետեվանքների:

Այդպիսով մեր անցման եկոնոմիկայի պլանի լենինյան ըմբռ-

նումը յենում է այդ յերեք մոմենտների գիտեկտիկական միասնութեանից, առանց վորի (միասնութեան) մենք չենք կարող ունենալ սոցիալիստական վերափոխման պլան: Սակայն դրանց գիտեկտիկական միասնութեան ընդունելը քիչ է. անհրաժեշտ է պարզ գնել այն խնդիրը, թե այդ յերեք ելեմենտներից վորն է մեր պլանում գլխավորը, կամ ինչպես ընկ. Սարումիլինն էր ասում, վորն է «կենտրոնական ֆոկուսը»:

Դեռևս Համ. Կ. Կ. (Բ.) 15-րդ համագումարում ընկ. Ստալինը մատնանշում էր, վոր «մեր պանները—պլան-պրոգնոզներ չեն, պլան-մեկնաբանութեաններ չեն, այլ պլան-գերեկտիվներ են»:

Այդ նշանակում է, վոր մեր պլանի մեջ վորոչոր, կենտրոնականը գերեկտիվ մոմենտ է, և պրիմատը պատկանում է վերջինիս, իսկ մնացած յերկու մոմենտները հպատակեցվում են գերեկտիվին:

Մեր կենտրոնական պլանային և այլ որդաններում խցկված բուրժուական տնտեսագետները, վորոնց հույսերը ԽՍՀՄ-ի գեպի կապիտալիզմ կատարելիք «խաղաղ եվոլուցիայի» վերաբերյալ ջարդ ու ժողովրդական և վորոնք գլխեցին վնասարարութեան թե պրակտիկայի և թե պլանային տնտեսութեան մեջ, ահա այդ մասնագետները չէյին կարող անտարբեր մնալ այդ վճռական պլանի տարբեր ելեմենտների փոխհարաբերութեան խնդրում: Ինչպես և պետք էր սպասել, նրանք պետք է ճգնեյին ապացուցել պլանային տնտեսութեան մեջ, վոր գերեկտիվ մոմենտը պիտի գրավի «յերկրորդական» տեղ, վոր վարելիքը պրոգնոզն է: Կապիտալիստական ռեպրոդուկտիվ տեղ, վոր վարելիքը պրոգնոզն է: Կապիտալիստական ճարտարագիտական ճարտարութեանը, վոր չկա պլաննում են ժխտել այն տարրական ճարտարութեանը, վոր աննպատակ պլանը նույնն է, առանց նպատակադրման, վոր աննպատակ պլանը նույնն է, ինչ վոր անպլանային պլան: Սակայն նրանք շատ լավ հասկանում էյին, վոր առաջագրել «պլան առանց նպատակի» լոգոնքը, կլինեք շատ անհեթեթ ու ծիծաղելի, ուստի զարդուով ճանապարհներով, «որեկտիվ տեղեկանքների պրոգնոզի» տուղի ճանապարհներով, «պլանայիններով» գալիս էյին պնդելու, վոր և այլ «վերլուծութեաններով» գալիս էյին պնդելու, վոր և այլ պրիմատը պետք է պատկանի նախատեսմանը և վոչ թե պրիմատը գերեկտիվին: Այսպես որինակ հայտնի յե, վոր պրոֆեսոր Կոնդրատեվը «Պլանովեյե Խոդյայստովո» ամսագրում 1927 թ. № 4-ում գրում է, վոր մենք միայն ունենալով նախատեսում, «կարող ենք խոսել տնտեսութեան հնարավոր զարգացման տեղեկանքների, մեր հնարավոր ներգործութեան և այդ ներգործութեան հնարավոր

արդյունքների մասին» : Մակայն տեսնենք, թե վորն է ըստ կապիտալիզմի ռեստավրատոր պրոֆ. Կոնդրատևի մեր «հնարավոր ներգործութեան» բնույթը : « Пути сельского хозяйства » - ի 1927 թ. № 2-ում նա գրում է . «Քանի վոր վորոշ միջոցառումների սխառն նախատեսվում էր և հետո չիրականացավ, նշանակում է, այդ յնթադրութեանները ռեալ չեյին, նշանակում է միջոցառումների ուղղութեամբ պրոգնոզը յեղի է սխալ» (ընդգծումն իմն է. Գ. Հ.) :

Այս ցիտատից և նրա ընդգծված մասից ել պարզ յերևում է, վոր պրոգնոզը կանխորոշում է վոչ միայն մեր որբեկտիվ կացութեանը, այլ և մեր «հնարավոր միջոցառումները», ուրիշ խոսքով ապագայի ձեռնարկումները : Կոնդրատևի զինակից Գրոմանը մենչեվիկյան լագերից իր հայտնի «գեներալիայի և թեյեկոզիայի» տեսութեամբ պաշտպանում էր այն միտքը, թե պրիմատը պատկանում է «գեներալիային», այսինքն նախատեսումայր : Գրոմանը 1926-27 թ- կոնտրոլ թվերի «ներածութեան մեջ գրում է . «կոնտրոլ թվերը հանդիսանում են վորոշ գիտականորեն նախատեսելի խՍՀՄ հիմնական տնտեսական պրոցեսները մի տարի առաջ . այդպիսով ըստ նրա, պլանը հավասար է նախատեսման :

Այնուհետև ըստ Գրոմանի «վորքանով ճիշտ է պրոգնոզը, այնքան նա պարտադիր է և ընդհակառակը» : Ուրիշ խոսքով դիրեկտիվան, դա յուրահատուկ կցորդ է «պարտադիր» պրոգնոզի, նույն այդ Գրոմանը իր «Հավասարակշռութեան պոստուլատով» հայտարարում էր, վոր հավասարակշռութեանը դա «բարձր պոստուլանտն է, վորի ամեն մի խախտումը անմիջապես բերում է կրիզիսի և ստեղծում է ուղղել նրա պահանջներից թուլատրված շեղումները» : Պլանավորման մեջ հավասարակշռութեան թեորիան, վորը պրիմատը տալիս է «հավասարակշռութեանը» գեպի սոցիալիզմ կատարվող շարժման նկատմամբ, իր պաշտպանութեանն է դնում բոլոր սոցիալիզմին հակառակորդ տնտեսագետների մոտ (Յուրովսկի, Կոնդրատևի, Ուանովսկի, Բադարով, Մակարով, Գրոման),*) ինչպես Կոնդրատևի, այնպես ել Գրոմանի պլանավորման դրույթ

*) Հետաքրքրականն այն է, վոր այդ նույն հավասարակշռութեան թեորիան է վոր ընդհանուր մեթոդոլոգիական հիմք է ծառայել ինչպես արոց-կիստները, այնպես ել աջ ոպորտունիստների կոնցեպցիայի համար՝ Ս. Նևո-նովիկայի վերաբերյալ :

ների քաղաքական իմաստն այն է, վոր մեր անցման եկոնոմիկայի պլանից դուրս է ձգվում նրա կենդանի վոզին-սոցիալիստական նպատակաձգումը (դիրեկտիվ մոմենտը), վոր պլանը դարձվում է տարերային տենդենցների պատիվ կցորդը, փոխանակ լինելու աղտիվ ներգործողը մեր եկոնոմիկայի սոցիալիստական վերափոխման գործում : Ուրիշ խոսքով նրա թեզը, անկախ մեր կամքից ու դիտակցութեանից դարգացող «ոբյեկտիվ» պրոցեսների և տենդենցների նախատեսումը նշանակում է նախատեսումը մանր արտադրութեանից կապիտալիզմի ծնման պրոցեսների, նշանակում է, հրաժարվել ինդուստրացման արագատեմպ դարգացումից, մանր արտադրութեան կոլեկտիվացումից և կապիտալիստաբան ելմանունների վանումից ու լիկվիդացիայից :

Կապիտալիզմի ռեստավրացիա- ահա քաղաքական իմաստը Կոնդրատևի-Գրոմանյան «պլանային» դրույթների :

Այժմ տեսնենք, թե աջ թեքման կոոմունիզմները մեր կուսակցութեան մեջ, հանձինս նրա նախկին լիզեր Բուխարինի, ինչպես եյին արժեքավորում պրոգնոզի և դիրեկտիվայի փոխհարաբերութեան ինդիքը մեր պլանի մեջ : Ոտեղով մեր պլանի (պլանավորման) մասին, ընկ. Բուխարինը մատնանշում է, վոր «այդ պլանում կան շատ ելեմենտներ, նախատեսման տարերային հավասարագործողի (равнодействующий), վորը դառնում է յեղակետ այս կամ այն դիրեկտիվի համար» : Այսպիսի դրվածքը այն է, յերբ «տարերային հավասարակշռութեանը ... դառնում է յեղակետ ... դիրեկտիվի համար», ամբողջովին տուրք է տալիս վերև մատնանշած տնտեսագետների դրույթներին :

Յեթե սրան ավելացնենք մենք այն հանգամանքը, վոր Բուխարինը մարքսիստական դիալեկտիկական փոխարինում է ռեակցիոն հավասարակշռութեան թեորիայով, ապա միանգամայն պարզ կլինի աջ թեքման կոնցեպցիայի հակամարքսիստական բնույթը : Թե ինչպես ենք մենք հասկանում չափակցութեանների և հավասարակշռութեան ինդիքը մեր եկոնոմիկայի մեջ, այդ մասին մենք խոսեցինք վերևում :

Մեզ համար միանգամայն պարզ է, վոր դիրեկտիվ մոմենտը լինելով դրիստիվորը մեր պլանի մեջ, միաժամանակ մեր պլանը չի կարող հաշիվ չառնել նաև դոյութեան ունեցող իրականութեանը և այն միջոցների, պայմանների ու դրույթյան հաշվառումը, վորոնց հետ կապված է մեր պլանների իրագործումը, սակայն պլանի խնդիրն է, վոչ թե պատիվ հարմարվել որբեկտիվ իրականութեանը, այլ աղտիվ կերպով ներազդել նրա վրա, այդ պայմանների վճռա-

կան փոփոխման համար, հպատակեցնելով այդ պլանի գլխավոր նպատակադրումներին: Սակայն, նախկին տրոցկիստական ուղղիցիան, վորի այժմյան հակահեղափոխական բնույթը պարզ է, բոլորովին հաշվի չէր առնում իրականությունը, մեր միջոցները, ուժերը և մի խոսքով տնտեսական նախադրումներն ու դրա հետևանքով պլանը նրանց մոտ դիտվում էր գլխավորաբար իբրև մերկապարանոց պլան, յազմինիստրատիվ գործ: Հայտնի չե որինակ, վոր 1923 թվի վաճառահանման դժվարությունների վերաբերյալ նրանց «տեսակետը» այն էր, վոր իբր թե այդ բոլորում էր մեր պլանային սխալներից, բոլորովին մոռանալով պլանային այնպիսի զենքերի բացակայությունը, ինչպիսին կայուն հաշիվն է և կայուն վալյուտան, ու նրանց հիման վրա կազմակերպվող տնտեսական փոխհարաբերությունը գյուղի և քաղաքի միջև՝ վերականգնման շրջանում: Թե վոր չափով մանր-բուրժուական «ուլտրա-հեղափոխական» բնույթ ունենա այն ժամանակ տրոցկիստների այդ գրույթը, դրա համար լավագույն ապացույց կարող է ծառայել այն փաստը, վորը վերակառուցման շրջանում կուսակցության 15-րդ համագումարում տրոցկիստական ուղղիցիան հնգամյակը կադմելու վերաբերյալ համագումարի դիրեկտիվին դեմ դուրս յեկավ այն առարկություններ, վոր իբր թե չի կարելի կազմել հնգամյակ յառանց ամբողջովին հաշվի առնելու ընթացիկ տնտեսական (կոնյուկտուր) դժվարությունները:

Հաղիվ թե անհրաժեշտ լինի մատնանշել, վոր ըստ եյության, դա աջ ուղիտունիստական «նեղ տեղերին հավասարվելու» այն թեզն է, վորին տրամաբանորեն հանդուժում են նաև տրոցկիստները: վերակառուցման շրջանում: Իսկ այժմս իրենց բոլոր թերթուկներում նրանք շատ հետևողականորեն դեմ են դուրս գալիս մեր այսօրային առաջադրանքներին, ինչպես տեսություն մեջ, նույնպես և պրակտիկայում:

Այստեղ էլ չափազանց ցայտուն ձևով ակնհայտնի չե աջերի և «ձախերի» այն «աքլորակոլիվը», վորի մասին խոսում էր ընկ. Ստալինը 16-րդ կուս. համագումարում, մի կռիվ, վորը վերջին հաշիվով հանդուժում է նրանց դաշինքին՝ ընդդեմ մեր կուսակցության և խորհրդային իշխանության մարտական ձեռնարկումներին և նպատակադրումներին:

Մենք տեսանք, վոր անցման շրջանի եկոնոմիկայի շարժման առանձնահատկությունն այն է, վոր դա կապիտալիստական եկոնոմիկայի հեղափոխական վերափոխումն է սոցիալիստականի: Այդ

շարժման տարրեր ետապներում շարժման որենքը հետևաբար և պլանավորումը տարրեր կերպ է արտահայտվում: «Վորքան փոքր է մանր տնտեսություն տեսակարար կշիռը, վորքան հոյր են համակենտրոնացած և սոցիալիզացիայի յենթարկված արտադրություն միջոցների մասսաները, այնքան փոքր և չուկայական հարաբերությունների ծավալը, այնքան մեծ է պլանի նշանակությունը տարրերի համեմատությամբ, այնքան նշանակալից և ունիվերսալ են անմիջական պլանային ղեկավարության մեթոդները և արտադրության բնագավառում և բաշխման» (Կոմինտերնի ծրագրերը):

Անցման շրջանի ամբողջ ընթացքում մեր տնտեսական շինարարության մեջ պլանային սկզբունքի նշանակությունն ունենում է և ունենցել է հսկայական փոփոխություն:

Անցման շրջանի դարագաման, դասակարգային ուժերի տեղաշարժի, սոցիալիստական սեկտորի աճման և սոցիալիզմի շրջանին անցնելու հետ մեկ տեղ չի կարող չփոխվել նաև պլանի կողմից ժողովրդական տնտեսության ընդգրկումը և դրա մեթոդները:

1918 թ. և 1921 թ. Լենինը մատնանշելով մեր տնտեսության հինգ ուկլազները վրա, այն հարցին, թե դրանից վորն է գերակաընդունում, պատասխանում էր, վոր «պարզ բան է, վոր մանր գյուղացիական միջավայրում գերակաընդունում է և չի կարող չգերակաընել մանր բուրժուական տարրերը»: Իսկ այժմ 1931 թ., պատասխանելով բուրժուական տարրերը: «Իսկ այժմ 1931 թ., պատասխանելով բուրժուական տարրերը, վոր սոցիալիստական սեկտորը դարձել է բացարձակ գերակաընդուն, քանի վոր գյուղացիական տնտեսությունների 50 տոկոսից ավելին միացել են խոշոր կոլեկտիվ տնտեսությունների մեջ, իսկ «ո՞վ ում»-ի պրոպեժը արդյունաբերության մեջ վարուց լուծվել և հողուտ սոցիալիզմի: Միանգամայն հասկանալի չե, վոր պլանի դերը, պլանի նշանակությունն իբրև ժողովրդական տնտեսության կարգավորիչը, պլանի ղեկավարությունը, պլանի և տարրերի հարաբերությունը, այս բոլորը չի կարող նույնը լինել այն ժամանակ, յերբ «սոցիալիստական սեկտորն իր ձեռքում ունի ամբողջ ժողովրդական տնտեսության բոլոր տնտեսական լծակները: (ՍՍՍՀՄ):»

Կ. ՎՌԱՄ

ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ ՆՈՐ ԵՏԱՊՈՒՄ

Այս ամենից ինչ մեզ հաջողվեց վեր հանել, դժվար չե յեղրահացնել, վոր ժողովրդական տնտեսութեան պլանավորման Փրոնտը — դա սոցիալիստական շինարարութեան ընդհանուր հարձակողականի այն կենտրոնական ճակատամասն է, ուր թվերի կալունկաների և տնտեսա-տեխնիկական հաշվարկները հետևում — ընդհանուր Փրոնտով մղվում է պայքարը կապիտալիզմի մնացորդները հաղթահարման համար, ուր պրոլետարիատի գիտակցական կամքն ամեն ոք և ամեն ժամ նորանոր ձեռնարկումներով՝ ապահովում է սոցիալիզմի հաղթական առաջընթացը՝ մեր յերկրում:

Հանրաձայնութե և, վոր պրոլետարիատի գիտատուրայի հաստատմամբ միայն պլանի, վորպես ժողովրդական տնտեսութեան կյանքի միասնական կարգավորիչի դերն անցման շրջանում ամենից առաջ արտահայտվում է հասարակական աշխատանքի և արտադրողական ուժերի բաշխման գործում աշխատանքի կապակցութեան ստեղծելու մեջ, վորոնք ապահովում են արտադրողական ուժերի մաքսիմալ զարգացումը, անհնար դարձնում ճղնաժամերի գոյութեանը մեր եկոնոմիկայում առհասարակ և ինչ գլխավորն է կանխորոշում են նրա զարգացման սոցիալիստական ուղիները:

Այս տեսակետից, նեպի մեր ապրած նոր և վերջին ետապը առանձնահատուկ կարեորութեուն ներկայացնող նոր շրջադարձի շրջանն է հանդիսանում պլանի և պլանավորման աշխատանքների ամբողջ սիստեմում:

Կարողանալ վոչ միայն անքերի հասկանալ այդ նորը պլանավորման մեջ, այլև անքերի իրականացնել այն կյանքում, այդ նշանակում է իրոք վոր պլանը դարձնել մասսաների մտքի իրագիտի նշանաբան տնտեսական շինարարութեան պրակտիկայում՝ գլխավորել այս պայքարը, վորը մղվում է ամենուրեք կապիտալիզմի արմատների վոչնչացման և սոցիալիզմի լիակատար հաղթանակի համար՝ մեր յերկրում:

Նեպն ամբողջովին վերցրած, արչավ է սոցիալիստական տնտեսութեուն կառուցելու համար. նրա նոր ետապը այդ արչավի ամենաբարձր աստիճանն է, վորը վճռականապես տարբերվելով նախորդ շրջանից, միևնույն ժամանակ տեղավորվում է նեպի շրջանակներում:

«Ներկա մամեկում կուսակցութեան հիմնական դիրքավորումը է տնտեսական փրոնտի առանձին հակատամարտում տեղի ունեցող սոցիալիզմի արչավից անցնել արչավի ամբողջ փրոնտով, և արդյունաբերութեան ապարիզում և գյուղատնտեսութեան ապարիզում: (Ստալին, քաղհաշվետութեուն 16-րդ համագումարին):

Նոր ետապը վորակապես տարբերվում է նախկինից, վորովհետև մենք կապիտալիստական տարրերի սահմանափակման և դուրս մղելու քաղաքականութեունից անցել ենք կուլակութեանը, վորպես դասակարգ վերացնելու քաղաքականութեանը, վորովհետև տնտեսութեան մեջ կատարված ամբողջ շարք սոց-տնտեսական տնտեսութեան ուժեղացնելով սոցիալիստական հատվածի դերքետեղաշարժերը ուժեղացնելով սոցիալիստական հատվածի դերքետեղաշարժերը և անմիջականորեն դեկավարող և դերակշռողը:

Այս պայմաններում վորոնք են պլանավորման գործի գլխավոր հատկանիշները և ինչպիսի նոր խնդիրներ են առաջադրում նրանք պլանավորման պրոցեսի կազմակերպման համար:

Նեպի վերջին ետապը և սոցիալիզմի շրջանը փոխանցվելու փաստը ամենից առաջ նոր վորակ է մտցնում մեր եկոնոմիկայում վերաարտադրութեան պրոցեսի ծավալման ընթացքում:

Այդ նոր վորակի առաջին հատկանիշը դա մեր պլանների ավելի քան յերեք ժողովրդատնտեսական բնույթ ստանալու հանգամանքն է, մի պրոցես, վոր յենթադրում է ժողովրդական տնտեսութեան տարբեր ճյուղերի ավելի քան յերեք սերտ կապը միասնական ժողովրդատնտեսական պլանում:

Դրան գուրընթաց, «ով-ում»-ի պրոբլեմի լուծումը արդյունաբերութեան մեջ, նոր արտադրական հարաբերութեունների աննախընթաց արագատեսակ ծավալումը գյուղում՝ ընդհուպ և մասսայական մասշտաբով դնում են գյուղատնտեսութեան պլանավորման բնագավառում ևս նույնպիսի ուղղակի պլանավորման մեքողութեան կենսագործման հարցը, ինչպիսին մենք ունենք արդյունաբերութեան բնագավառում:

Թեկուզ միայն այս յերկու փաստը անմիջականորեն դնում է

ներչնչված լինի մեր կուսակցութեան քաղաքականութեամբ և արտացոլի այն մեր տնտեսութեան սոցիալական և տեխնիկական ցուցանիշների վիճակագրական կարոնկաների մեջ :

Այս պայմաններում պլանի և հաշվառելի ցուցանիշները որդանական միասնութեան պահանջը մասնավորապես մեր ապրած սոցիալ-տնտեսական և տեխնիկական տեղաշարժերի ընթացքում, իսկապես վոր առաջնավոր և կարևորագույն անհրաժեշտութեան ներկայացնող պահանջ է հանդիսանում :

Այս կապակցութեամբ մենք անհրաժեշտ ենք զգուշանալ կանգ առնել պլանավորման աշխատանքի մի այլ, վրջ պակաս կարևոր անհրաժեշտ պահանջ՝ պլանների տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորման խնդիրների առանձնահատուկ կողմի վրա մեր ապրած ետապում :

Պլանավորման աշխատանքների տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորման բնագավառը մեր մինչաշտման պլանավորման ոլորակ-տիկայի ամենաթույլ ողակներից մեկն է հանդիսացել և վորպես այդպիսին այստեղ է, վոր ամենից շատ մեր պլանները մեծ մասամբ առանց քննադատութեան արտացոլել են իրենց մեջ բուրժուական տեխնիկայի և մեթոդոլոգիայի բոլոր արտահայտութեանները :

«Բայլ չեիկները պետք է տիրապետեն՝ տեխնիկային, և քննութե-կային և ֆինանսներին» ընկ. Ստալինի բերանով մեր կուսակցութեան այս առաջատար լոզունգի նշանաբանով է, վոր պետք է վեր հանվեն և ամենամանրադնին ուսումնասիրութեան արժանանան մեր, մասնավորապես յերկրորդ հնգամյակի ժողովրդատնտեսական պլանների տեխնիկական հիմունքները, ելեկտրիֆիկացիայի խնդիրները և զարգացման ասպարեզները գյուղատնտեսական տեխնիկական վերակառուցման, սոցիալիստական ուսցիտնալիզացիայի և դրա հետ կապված արտադրական կոմբինատների կազմակերպման հրատապ խնդիրները :

Պլանավորման աշխատանքների տեխնիկա-տնտեսական խնդիրների կապակցութեամբ իր ամբողջ հասակով բարձրանում է մեր առաջ պլանի և գիտական աշխատանքի ամենասերտ շաղկապի դիտահետազոտական աշխատանքի արդյունքներով պլանավորման գործին մաքսիմալ չափերով սպասարկելու պահանջը :

Մեր ապրած շրջանը նշանակալից է միլիոնների պայքարով տեխնիկային և գիտութեանը տիրապետելու համար : Կարողանալ վրջ միայն անթերի կազմակերպել այդ միլիոնավոր մասսայի

պայքարը գիտութեան և տեխնիկայի բարձունքներին տիրապետելու համար, այլ և մոբիլիզացիայի յենթարկել գիտական և տեխնիկական մտքի լավագույն ներկայացուցիչները բանակը մեր պլանները կատարման և գերակատարման համար, սոցիալիստական եկոնոմիկայի ֆունդամենտի կառուցման համար՝ այս նշանաբանով է, վոր գիտական տեխնիկայի մտքի նվաճումները պետք է պլանավորման յենթարկվեն և ավելի քան յերբեք յերեսով դառնան գեպի սոցիալիստական շինարարութեան սրակտիկ հարցերը, սոցիալիզմի կառուցման կարևորագույն խնդիրները :

Հաղիվ թե մեզ հաջողվեց թեկուզ թվարկել միայն այն բոլոր նորը և առանձնահատուկը, վորը կազմում է առանցքը պլանավորման աշխատանքների մեջ՝ նոր ետապում :

Սակայն նույնիսկ այն ամենը, ինչ մեզ հաջողվեց վեր հանել, բոլորովին ակներև են դարձնում, վոր պլանավորման աշխատանքների հաջող ծավալումը նոր ետապում ավելի քան յերբեք ամենից առաջ պլանի մարքսիստական-լենինյան ըմբռնման պահանջ է դրնում՝ կուսակցութեան գլխավոր գծի անշեղ իրականացման պլանավորման սրակտիկայում :

Յեթե չափազանց համառոտակի պլանավորման աշխատանքների բնագավառում՝ նորը արտահայտվում է գյուղատնտեսութեան բնագավառում ուղղակի պլանավորման մեթոդներին անցնելու մեջ մեկ կողմից և հանդիպական պլանների մեթոդի, վորպես պլանավորման աշխատանքների մասսայական մեթոդ դառնալու փաստով. մյուս կողմից, ապա ինչպես մեկ, նույնպես և մյուս սրտցեսը առանց պայքարի, առանց ազգավաղումների և այլանդակութեանների չեն կենսագործվել և չեն իրականացվում պլանավորման սրակտիկայում :

Այդ պայքարի ընթացքում նոր արտահայտութեամբ դարձյալ առաջ են քաշվում պլանի միջտ միևնույն հակայնինյան, մեկ կողմից մեխանիստական և մյուս կողմից՝ իդեալիստական տեսութեան ակունքներից սնվող աջ ուղորտունիստական և «ձախ» տրոցիկատական մտորումները՝ կոնցեպցիաներ, վորոնց վերջին հաշվով բուրժուական-ոկտավորական ելութեանը այսոր հաղիվ թե անհրաժեշտ լինի մանրամասն հիմնավորել :

Այսպես՝ հայտնի յե, վոր բուրժուական վնասարար-ինտերվենտի աչքում մասսաների արտադրական ենտուզիզմի կազմակերպական ձևավորում ստացած հանդիպական պլանները վրջ այլ ինչ կն, բայց յեթե վրջ «գոհակ ամբոխի ներխուժումը պրոֆեսիոնալ

պլանավիկները դործունեյության բնադալասը» . ներխուժում , վորը նպատակն է «ձանձրացուցիչ կոնարոլ սահմանել» նրա «նեղ» մասնադիտական դործունեյության վրա : Դրան զուգընթաց գյուղատնտեսության ուղղակի պլանավորման մեթոդները նրանց կարծիքով դա դուտ , «չար կամքի արտահայտությունն է հանդիսանում , քանի վոր ճնշում անհատ տնտեսատերերի «նախաձեռնությանը , դեմ է գնում մեր դարգացման «օրէկալի» տենդենցներին՝ կապիտալիզմի ռեստրակցիային :

Այլ ուղորտունիաներն , իհարկէ , «սկզբունքորեն» դեմ չեն հանդիպական պլաններին , սակայն այն վախը , վոր հանդիպական պլանները մասսայական ծավալումը կարող է «խախտել» մի անգամ արդէն կազմված պլանները ամբողջականութեամբ , մասսաները անող ակտիվութեամբ վերելից դիտելու տենդենցը , ավելորդ գոռուչավորութեամբ և այլն , հաճախ պատենչ է ստեղծում հանդիպական պլանները ծավալման առաջ , բյուրոկրատական խոչընդոտ սահմանում նրանց լայն ծավալման համար :

Դրան զուգընթաց գյուղի և գյուղացիութեան հետ շուկայական դաշինքի «անմահացնելու» նրանց կոնցեպցիան , վոր հենված է ամբողջ անցման շրջանում շուկայական կատեգորիաների գոյութեան անխորհիս դարդանալու տեսութեան վրա , բնականաբար պլանավորման նոր մեթոդների մեջ պեճ է տեսնելու ռազմական կոմունիզմի մեթոդներին անցնելու տենդենցներ , անկարող լինել հասկանալ գյուղատնտեսութեան պլանավորման մեր իրականացրած մեթոդի սկզբունքային տարբերութեանն արդէն պատմութեանը պատկանող ռազմական կոմունիզմի շրջանի՝ պլանավորման մեթոդներից :

Հանդիպական պլանների «ձախ» տրոցկիստական կոնցեպցիան հակադրում է հանդիպական պլանների ծավալումը պրոլետարական պետութեան միասնական ժողովրդատնտեսական պլանին : Այդ մտահայեցողութեամբ միասնական ժողովրդատնտեսական պլանը , դա սոսկական հանրագումար է լինելու հանդիպական պլանների և ուրիշ վոչինչ :

Դժվար չի տեսնել , վոր ուլտրա-հեղափոխական այդ տեսութեանը ժխտում է պրոլետարական պետութեան պլանային մարմինների ակտիվ և ներգործական դերը պլանավորման գործում՝ վորպէս միակ կարգավարելի դերը վերարտադրութեան պրոցեսում :

Պակաս մտանդավոր չէ ուլտրա-հեղափոխական այդ կոնցեպցիայի ըմբռնումը գյուղատնտեսութեան պլանավորման նոր մեթոդները կենսագործման ընթացքում :

Պլանավորման հակադրումը՝ տնտեսական հաշիւաւորման ժխտումն այն պլանային-կազմակերպչական դերի , վոր վերապահվում է նոր ետապում քաղաքատնտեսութեան կատեգորիաներին (դրամ դին , և այլն) , վորոնց գործունեյութեան շրջանները հիմնականում կարգավորվում են ժողովրդատնտեսական պլանով՝ ընդհանուր շտրիկներով անա այս դրվածքը , վոր դարգացնում են «ձախ» տրոցկիստական և կիսատրոցկիստայան էլեմենտները պլանավորման բնագավառում ներկայումս :

Իրերսովին անկասկած է , վոր անհնար է մի քայլ անգամ առաջ շարժել պլանավորման գործի նոր մեթոդների կենսագործման ասպարիզում՝ առանց ձախաձային հարված հասցնելու բոլոր խորթ իդէոլոգիաներին , ինչպէս պլանի տեսութեան ընդունման և վերլուծութեան , նույնպէս և պլանավորման աշխատանքների կոնկրետ պրակտիկայում :

Այդ ամենահիմնական նախադրյալների ստեղծմամբ միայն կարելի չէ խեղական բայլչեկիկյան դենքերով պայքարի դուրս գալ պլանավորման նոր մեթոդների կենսագործման , ժողովրդատնտեսական պլանի՝ վորպէս ծավալուն սոցիալիստական հարձակման ծրագրի վերջնական հաղթանակը՝ կապիտալիզմի մնացորդների դեմ՝ նեպի նոր և վերջին ետապում՝ ապահովելու համար :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑ-ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

ՅԵՐԿՐԻ ԻՆԿՈՒՍՏՐԱՑՈՒՄԸ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԻՐԸ Ե.

Ինդուստրացիան ելուցիւնը և նրա նշանակուելիւնը: Ինդուստրացիան քաղաքականութեան սկզբունքները:

ԽՍՀՄ-ի ինդուստրացումը, վորպես ժողովրդական տնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման ուղին: Յերկրի ինդուստրացումը և մեր անկախութեան ուժեղացումը կապիտալիստական աշխարհից: Ինդուստրացումը և պաշտպանունակութեան մեծացումը: Բանվոր դասակարգի ղեկավար դերի ամրացումը ինդուստրացիան հետևանքով: Ինդուստրացումը, վորպես գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման, համատարած կրեկտիվացման և թշնամի դասակարգի լիկվիդացիայի հիմք:

Գյուղատնտեսութեան ինդուստրացումը, վորպես խորհրդային ամբողջ տնտեսութեան ինդուստրացիան անբաժանելի մի մաս:

Գյուղատնտեսութեան զարգացումը ինդուստրացիան համար: Սոցիալիստական և կապիտալիստական ինդուստրացումը, նրանց տարբերութիւնը: Սոցիալիստական եկոնոմիկայի ֆունդամենտի կառուցման խնդիրները հասնել և անցնել կապիտալիստական յերկրներէց տեխնիկական և տնտեսական տեսակետից: ԽՍՀՄ-ի եկոնոմիկայի բնույթը և նրա արագ տեմպերի կենսագործման ապահովումը:

ԽՍՀՄ-ի եոնոմիկայի առավելութիւնները: Պլանայնութիւնը, միջոցների համակենտրոնացումը, ժողովրդատնտեսական և վոչ մասնատիրական «նեղ առեւտրական» սկզբունք տնտեսավարութեան ընթացքում: Միլիոնավոր մասսաների մասնակցութիւնը տնտեսական շինարարութեան մեջ: (Արտադրական նախաձեռնութիւնը, սոցմրցումը, հարվածայնութիւնը, հանդիսական պլան-

նը): Ճգնաժամերի բացակայութիւնը, բացարձակ ունտայի չգոյութիւնը: Շահագործող դասակարգի չլայտ սպառման վճռական կրճատումը (կապիտալիստներ, կալվածատերեր), ոտար կապիտալիզմի յենթակայութեան բացակայութիւնը, (հատկապես պարտքերի պրորլեմը):

Տեմպերը դանդաղեցնելու ֆակտորներ՝ — կապիտալիստական շրջապատ, բյուրոկրատիզմ, վնասարարութիւնը, կուլտուրական հետամնացութիւնը և կաղերի պակաս կապիտալիստական դասակարգերի ղիմադրութիւնը:

Աջ տեղիտններ, տրոցկիստներ և բուրժուական տնտեսագետներն ընդդեմ կուսակցութեան վերցրած տեմպերի՝ յերկրի ինդուստրացիան բնագավառում:

Նախկին, «գերինդուստրացիան» կողմնակից տրոցկիստների միլիտալիստական ղիբքավորումը ներկայումս ինդուստրացիան տեմպերի հարցում: ԽՍՀՄ-ի տեմպերը և զարգացման աստիճանը կապիտալիստական յերկրներէ համեմատութեամբ: ԽՍՀՄ-ի ինդուստրացումը 5-ամյա պլանում, 5-ամյակի յերկու տարվա արդուցները (1929—30) և 1930—31-ի ինդուստրացիան պլանները:

ԻՆԿՈՒՍՏՐԱՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴՅՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ժամանակավոր հակասութիւններն անխուսափելիութիւնը և նրանց հաղթահարման ճանապարհը ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան սոց. տեխնիկական վերակառուցման հիման վրա:

Սոցիալիստական շինարարութեան ղեկավարութիւնները, վորպես վերակառուցման շրջանի ղեկավարութիւններ, վորոնք խնդիր են դնում մեր ժողովրդական տնտեսութեան տեխնիքական բազայի և սոցիալ-տնտես. հարաբերութիւնների վերափոխման ղեկավարութիւնները իբրև դասակարգային պայքարի աճման և մեր վերելքի ղեկավարութիւններ: Նրանց առանձնահատկութիւնները, վորպես ղեկավարութիւնների, վորոնք իրենց մեջ կրում են արդեն նրանց հաղթահարման հնարավորութիւնները: Հակասութիւնների վերացման և սոցիալիզմի կառուցման անհամատեղութեան փաստը, «նեղ տեղերին» հարմարվելու աջ ուղորտունիստների տեսութեան հետ: Սոցիալիստական համատարած արշավը բոլոր ձախտներում, վորպես ղեկավարութիւնների հաղթահարման հիմնական ուղին: Դեկտրութիւնների հաղթահարման հեռանկարները 1931 թ. տարեկան արտադրական պլանում:

Ժողովրդական տնտեսության բոլոր բնագավառներում սոցիալիստական հատվածի անընդհատ և վճռական մեծացման և ուժեղացման հարցը: Այդ խնդիրները կատարման ընթացքը վերականգնման շրջանում: 5-ամյա պլանով նախադժված տնտեսական սոցիալիստական ձևերի աճումը:

Հանրայնացման աշխատանքի դժվարությունները և նրանց հաղթահարման ուղիները:

Աջերի գերբավորումները Ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական վերափոխման հարցերում:

Համատարած կոլեկտիվացումը, վորպես մանր գյուղացիական տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական և տեխնիքական աբազատեմպ վերափոխման ուղին և կուլակության լիկվիդացիան, վորպես դասակարգ համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

Սոցիալիստական արդյունաբերության առաջնորդող դերը գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերափոխման գործում:

Գյուղատնտեսության արտադրության կոլեկտիվացումը աջերի լուսարանությամբ: Կոնտրակտացիան վորպես գյուղատնտեսության կոոպերացման և հանրայնացման մեթոդներից մեկը:

Մեքենատրակտորային կայանների և կոնտրակտացիայի դերը գյուղացիական տնտեսությունների հանրայնացման ասպարիզում: Պորհրդային տնտեսությունների դերը: Պորհրդային տնտեսությունները վորպես հենակետեր գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման պրոցեսում:

Կոլեկտիվացման տեմպերը, կոլեկտիվացման հաջողությունները, (հանրայնացված տնտեսությունների տեսակարար կշիռը) «ձախ» խոտորումները համատարած կոլեկտիվացման իրականացման ընթացքում:

Կոլտնտեսությունները վորպես տնտեսության սոցիալիստական տիպ, կոլտնտեսությունների բնույթի լենինյան գնահատական և հակալենինյան աջ տեսությունների քննադատությունը:

Կոլտնտեսությունների տարբերությունը հետևողական սոցիալիստական տիպի ձեռնարկություններից—արդյունաբերության և գյուղատնտեսության բնագավառում:

Կապիտալիստական տնտեսության կարգավորման՝ շուկայական ձև: Շուկայական կապերի նշանակությունը ԽՍՀՄ-ի տնտեսության մեջ: Ժողովրդական տնտեսության պլանը նոր եռապլան: Պլանի և շուկայի փոխհարաբերության հարցը անցման շրջանի տարբեր եռապլանում: Շուկայական տարերայնության վերջնական հաղթահարման խնդիրները: Պլանավորման հիմունքները, պլանավորման մեթոդները—հանրայնացված և վոչ հանրայնացված սեկտորներում: Տրոցիու կողմից առաջադրված պլանավորման մեթոդները: Պլանավորումը աջերի լուսարանությամբ: «Նախատեսման» տեսությունը, գերեկտիվի պրոդնոզի և բալանսի փոխհարաբերության խնդիրը պլանի մեջ:

Աջերի տեսությունը ընդհանուր Ժողովրդատնտեսության ճշգրտամի մասին և 5-ամյակի սոցիալիստական շինարարության 2 տարվա արդյունքները:

Բուրժուական տեսակետների և աջերի հայացքների ցեղակցությունը պլանի հարցում:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՎՐԻՊԱԿ

1. Մեր ՆՕ 3-րդ առաջադրության 30-րդ էջում գրաչարի անփութության պատճառով 7-րդ կետում բաց է թողնված ամբողջ յերկու տող, վորի հետևանքով և խիստ ազդվածի և ամբողջ պարբերության միտքը:

Այդ պատճառով անհրաժեշտ ենք համարում այդ պարբերությունը լրիվ ձևով մեջ բերել յերկրորդ անգամ:

7. Այլ պատկեր և բնույթ ունի առեկտուրը և սպրանքափոխանակությունը—ՆԵՊ-ի առաջին շրջանի հետ համեմատած: Սովորական առևտուրը, վորն սպրանքափոխանակության փոխանակության մի գործարք էր ՆԵՊ-ի առաջին շրջանում անհատների, կամ մասնավոր և պետական-կոոպերատիվ որդանների միջև, արժատապես կերպարանավորվելով, այլ վորակ է ստանում առեկտուրայի վերաճելով մասնավոր շրջանակներից վերածվում է պրոլետարական պետության և նրա բաշխիչ որդանների ղեկավարությամբ կազմակերպված առևտուրի—և տնտեսական հաշվառքի սկզբունքով գործող միջանկյալ ողակի միջոցով ներկա ետապում՝ դիմում է դեպի սոցիալիստական միջբախտիստական: Շուկայական կապերը և հարաբերությունները տեղի յն տալիս պետական և կոոպերատիվ կազմակերպությունների, կոլեկտիվների և փեյսիս վոչ կոլեկտիվացած մասնավոր սեկտորի պայմանագրային (կոնտրակտացիա) և պլանային: Շուկայական հարաբերությունների ֆիզիկական «չափի» կրճատական փոփոխությունները տնտեսության և գյուղի ու բաղաբի մի և նԵՊ-ի «չափը», նրա գործադրության ասպարեզն իր վերջի

ՆեՊ—ի շրջանակները այդ ներդրումը և դյուրի ու քաղաքի կոստրուկտիվությունը մի հակադասական հեղափոխական առաջատար ստապուլիական հարաբերություններից դեպի սոցիալիստական միջերգափոխանակություն: ՆեՊ—ի հիման վրա աճած սոցիալիստական հարաբերություններն արդեն սկսել են բացասել ՆեՊ—ին և ընդհուպ մոտենում են նրա վերացման նախորդակին:

Վերջ ընկերներ, արձանագրելով սոցիալիստական միջերգափոխանակության տարրերը ԱճՈՒՄԸ խորհրդային ապրանքափոխանակության մեջ և նրանց հետագու դերակառուցյան հեռանկարները ապրանքաշրջանառության մեջ — ուստա հեղափոխականության դիրքին են ընկնում, կարծելով, վր արդեն ՆեՊ—ը վերացվել է, և ժամանակն է փակելու մասնավոր շուկան, ու վերացնելու մասնավոր առևտրի՝ մասնակի «ազատությունը»:

II. № 2 առաջադրություն 43-րդ և՛ի 14-15 տողերում (վերեվից սպված է «նրանք ՆեՊ—ը համարում.....», պետք է լինի «Տրոցկիստները ՆեՊ—ը համարում.....»):

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ (մինիմում)

1. Сегаль и Таль—Экономич. политика I VI
2. Լենին—կուսպրագիայի մասին
3. ՍՍՍՀԻՆ.—XIV—րդ կամագումարի հաշվետվությունը.
4. СТАЛИН.—Речь на пленуме ЦК и ЦКК (ноябрь 1928 г.)
5. Директивы XV с'езда по составлению пятилетн. плана
6. Доклад Куйбышева на XVI партконфер. и резолюции по докладами о пятилетке
7. Резолюция ноябрьского пленума (1929) о контрольных цифрах
8. ՍՍՍՀԻՆ.—XVI—րդ կուսահամագումարի հաշվետվությունը
9. XVI—րդ համագումարի բանաձևերը
10. Բանաձև XVI կուսահամագումարում ընկ. Յակովլևիի գեկուցման շուրջը.
11. Համկի(բ) դեկտեմբ. պլենումի բանաձևերը և վարչումները:
12. Խորհուրդների VI կամագումարի արդյունքները.
13. А. ЛЕОНТЬЕВ.—Экономическая теория правого уклона
14. А. ЛЕОНТЬЕВ.—Соп. строительство и его критики.

